

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เต็มมือ กสท.

ความหวังการปฏิรูปสื่อ...ที่แทบไม่มีหวัง

• บรรณานุกรม •

นับตั้งแต่ประเทศไทย ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ในปี พ.ศ. 2540 มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย องค์กรต่างๆ เคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น ปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบสาธารณสุข ในแวดวงสื่อวิทยุและโทรทัศน์ไทยเองก็มีความพยายามจะปฏิรูปเช่นเดียวกัน ด้วยหวังจะให้หลุดพ้นจากการผูกขาดธุรกิจสื่อของกลุ่มทุนการเมือง และอำนาจรัฐเพียงบางกลุ่ม โดยมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 39-41 รับรองสิทธิอันชอบธรรม ทั้งของประชาชน ที่จะใช้สื่อมวลชนเพื่อสื่อสาร และการคุ้มครองเสรีภาพของคนทำสื่อ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างตรงไปตรงมา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

ในขณะนี้ ประเทศไทยมีสถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าหรือ ฟรีทีวี จำนวน 6 ช่อง มีเคเบิลทีวีหรือโทรทัศน์แบบบอกรับสมาชิก ระดับชาติ ๑ ราย และเคเบิลท้องถิ่นอีกกว่า 200 รายทั่วประเทศ(ในจำนวนนี้ 78 ราย มีใบอนุญาตประกอบการถูกต้อง แต่ต้องต่ออายุรายปีกับกรมประชาสัมพันธ์ ที่เหลือไม่มีใบอนุญาต แต่มาเช่าโครงข่ายร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์) ส่วนสถานีวิทยุมีจำนวน 525 สถานี

จะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของไทยก็คือ ความเป็นเจ้าของสื่อ กระจุกตัวอยู่ที่หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจบางกลุ่ม

สํวทยาโทรศนไทย ใ้จํอมมือ กศช.

เทานั้น และมีการให้เอกชนเช้าคลืนความถึไปประกอบธุรกิจ ดังปรากฏตาม
รายการตารางตํอไปนี้

รายละเอียดการถือครองคลืนความถึวิทยา

หนํวยงาน	จํานวนคลืนความถึ ที่ครอบครอง
กระทรวงกลาโหม	211
สํานักนายกรัฐมนตรี (กรมประชาสํพันธ์)	149
องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประทศไทย (รัฐวิสาหกิจที่ภายหลังแปรรูปเป็น บมจ.อ.ส.ม.ท.)	62
กระทรวงมหาดไทย	44
รัฐสภา	16
ทบวงมหาวิทยาลัย	12
กรมไปรษณียโทรเลข	12
กระทรวงคมนาคม	7
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	5
กระทรวงศึษาธิการ	3
สํานักพระราชวัง	2
กระทรวงการตํางประเทศ	1
กรุงเทพมหานคร	1

ที่มา 1. กุลวดี หวังดีศิริกุล:116 “เศรษฐศาสตร์สถาบันใหม่กับการจัดสรรคลืน
ความถึในประทศไทย” ใน ฌรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), สื่อมวลชนบน
เส้นทางการทุนนิยม, ศูนย์ศึษาเศรษฐศาสตร์การเมือง, กรุงเทพ : เอ็ดดิสัน เพลสโปรดักส์,
2546

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ้งมมีอ กสท.

**รายละเอียดความเป็นเจ้าของคลื่นความถี่โทรทัศน์
และข้อมูลสัมปทานของแต่ละสถานี (2547)**

สถานี	เจ้าของ	ลักษณะ การดำเนินงาน	ระยะเวลา สัมปทาน	ชำระเงิน ขั้นต่ำปี	ส่วนแบ่ง รายได้
ช่อง 3	บมจ. อ.ส.ม.ท.	บมจ. บางกอกเอนเตอร์ เทนเมนท์ รับสัมปทาน	50 ปี (2513 - 2563)	17.6 - 244 ล้านบาท รวม 3,207 ล้านบาท	ไม่มี
ช่อง 5	กองทัพบก กระทรวงกลาโหม	กองทัพบก บริหารเองใน เชิงพาณิชย์ โฆษณาและ ให้เข้าเวลารายการ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ช่อง 7	กองทัพบก กระทรวงกลาโหม	บ.กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ รับสัมปทาน	56 ปี (2510 - 2566)	รวม 4,670 ล้านบาท	ไม่มี
ช่อง 9	บมจ. อ.ส.ม.ท.	บมจ. อ.ส.ม.ท. บริหารเอง ในเชิงพาณิชย์ โฆษณา และ ให้เข้าเวลารายการ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ช่อง 11	กรมประชา- สัมพันธ์ สำนักนายก รัฐมนตรี	กรมประชาสัมพันธ์ ดำเนิน การเอง มีโฆษณาแบบ cooperate advertisement และให้เข้าเวลารายการ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ไอทีวี	สำนักงานปลัด สำนักนายก รัฐมนตรี	บมจ. ไอทีวี รับสัมปทาน	30 ปี (2538 - 2568)	ปีละ 230 ล้านบาท (รวม 7,790 ล้านบาท)	6.5 % ของ รายได้
ยูบีซี (เคเบิล ทีวี)	บมจ. อ.ส.ม.ท.	บมจ. ยูเนิตีค บรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น และบมจ. ยูบีซี เคเบิล เน็ตเวิร์ค รับสัมปทาน	25 ปี (2533 - 2557)	1.5 - 30 ล้านบาท (รวม 420 ล้าน บาท)	6.5 % ของ รายได้

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสช.

สถานี	เจ้าของ	ลักษณะ การดำเนินงาน	ระยะเวลา สัมปทาน	ชำระเงิน ขั้นต่ำ/ปี	ส่วนแบ่ง รายได้
ทีทีวี (TTV)	กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี	บ.เวิร์ลสตาดีโอ (ไทยแลนด์) รับสัมปทาน โดยกลุ่มเครือ เนชั่น บริหารรายการ 3 ช่อง	25 ปี (2539 - 2564)	5-27 ล้านบาท (รวม 400 ล้านบาท)	5.5% ของ รายได้

ที่มา 2. ปรับปรุงจาก สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และธนวิทย์ สุทธิรัตนกุล ใน “โครงสร้างสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทย” ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (บรรณาธิการ), *สื่อมวลชนบนเส้นทางทุนนิยม*, ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง, กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2546 และ ธานี ชัยวัฒน์ “การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจในประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2546, น. 149 และ 200

หมายเหตุ ที่มา 1 และ 2 อ้างใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร “สื่อกับประชาธิปไตย: บทเรียนจากกรณีของมองเตสชีโนแห่งเปรู” ใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (บรรณาธิการ), *ปิดหู ปิดตา ปิดปาก สิทธิเสรีภาพในมือธุรกิจการเมืองสื่อ*, โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2548, น. 25-29

กลไกที่ถูกคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นเพื่อทำให้ เจ้าของสื่อ **กระจายตัว** และ “**การปฏิรูปสื่อ**” เป็นจริง คือ องค์การอิสระซึ่งมี 2 หน่วยงาน คือ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม และ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ซึ่งเกิดขึ้นจากพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ การสรรหากทช. แม้จะมีปัญหาในการคัดเลือกแรก แต่ท้ายสุด ก็สามารถสรรหากทช. จำนวน 7 คนได้แล้ว ในขณะที่ กสช. กลับยังไม่สามารถเกิดได้

กสช. มีภารกิจสำคัญคือผู้ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์เสียใหม่ เกือบกระจายให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ให้โอกาสผู้ที่ต้องการ

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจือมมือ กสช.

จะผลิตสื่อที่เป็นประโยชน์สามารถขอใช้สิทธิประกอบการได้ แทนที่จะมีสถานภาพเป็นแค่ผู้เช่าช่วง หรือแข่งต่อคลื่นความถี่จากนายทุน และต้องจ่ายเงินจำนวนมหาศาลแลกกับสิทธิในการประกอบกำรชั่วคราวระยะเวลำสั้นๆ

กลไกสำคัฎอีกอย่างหนึ่งก็คือ ร่างพ.ร.บ.ประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน พ.ศ. ... ที่จะเป็นเครื่องมือและแนวทางให้กสช.ทำงาน ซึ่งขณะนี้อยู่ในขันการร่างและปรับแก้ไขโดยสำนังานคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ปรากฏว่าหลายมาตราที่ระบุไว้ในกฎหมายฉบับนี้ก็มีแนวโน้มที่จะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนใหญ่ รวมไปถึงสื่อของหน่วยราชการมากกว่าประโยชน์สาธารณะ

เกือบ ๘ ปีที่ผ่านไป เส้นทางกำรปฏิรูปสื่อ กลับลุ่มๆ ดอนๆ เฝือญขวากหนามครั้งแล้ว ครั้งเล่า จนกระทั่งบัดนี้ ก็ยังไม่คืบหน้า เพราะผลประโยชน์จำนวนมหาศาลในวงการสื่อวิทยุโทรทัศน เป็นความหอมหวานที่กลุ่มต่างๆ ต้องการแย่งชิง หากทางยึดครองไว้ให้อยู่กับตัวเองให้ได้มากที่สุดและนานที่สุด

ภาพรวมของปัญหาการปฏิรูปสื่อ นั้น มีบทวิเคราะห์ มุมมองที่น่าสนใจจากบทความ เรื่อง **ปฏิรูปสื่อ: กสช. สร้างคำถามมากกว่าคำตอบ** ที่คุณเทพชัย หย่องเขียนในหนังสือเล่มนี้ ขณะที่ ดร. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ในฐานะ ประธาน ประธานคณะกรรมการสิทธิการ ตรวจสอบกระบวนการสรรหา กสช. ในคณะกรรมการสิทธิการสำมัญ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่ง กสช. ได้แฉให้เห็นและ ความไม่ชอบธรรมของกระบวนการสรรหา กสช. อย่างละเอียด ในบทความเรื่อง **เบื้องลึก-เบื้องหลังการสรรหา กสช. ที่ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ**

ในอีกด้านหนึ่งสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สุดของกระบวนการปฏิรูปสื่อ คือความเคลื่อนไหวจากภาคประชาชน วิทยุชุมชน เป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ประชาชนพยายามใช้สิทธิของตนเองเพื่อใช้สื่อวิทยุเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับสังคม แต่กลไกของรัฐที่เข็งข้ำ นอกจากจะไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของภาคประชาชนแล้ว ยังขัดขวางทุกวิถีทางมิให้สื่อภาคประชาชนเติบโต เริ่มจากการกล่าวประณามว่า วิทยุชุมชนเป็นวิทยุเถื่อน ผิดกฎหมาย (เนื่องจากกฎหมายเก่า ไม่อนุญาตให้จัดตั้งสถานี

สํววิทยุโทรทัศนไทย ได้เจือมมือ กสช.

วิทยุใหม่ เพิ่มจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน) จากนั้นใช้อํานาจของหน่วยงานรัฐคือ กรมประชาสํมพันธื แทรกแซง และสร้างเงื่อนไขเพื่อควบคุมวิทยุชุมชน ผ่าน การรับขึ้นทะเบียนผู้ต้องการตั้งสถานีวิทยุชุมชน และอนุญาตให้มีโฆษณาได้ไม่เกิน ชั่วโมงละ ๖ นาที

ประกาศ ดังกล่าว สอนทางอย่างสิ้นเชิงกับปรัชญาเดิมของวิทยุชุมชน และเป็นตัวการสําคัญที่ทําลายการเรียนรู้ของภาคประชาชน เพราะปรากฏว่า กลุ่ม การเมือง กลุ่มทุนใหญ่ ทุนขนาดเล็ก และผู้มองเห็นช่องทางแสวงหาประโยชน์จาก สื่อวิทยุ พวกกันเฮลเดโโล มาจัดตั้งวิทยุชุมชนกันมากมาย จากจํานวนไม่ถึง ๒๐๐ สถานีเมื่อปี ๒๕๔๓ พุ่งพรวดเป็นกว่า ๒๐๐๐ สถานี เมื่อกลางปี ๒๕๔๔ หลัง ประกาศให้มีโฆษณา ได้ไม่ถึงครึ่งปี ที่สําคัญ ไม่มีใครสนใจจะอยู่ภายใต้กติกา กําลังส่ง ๓๐ วัตต์ เสาอากาศสูง ๓๐ เมตร และรัศมีการออกอากาศ ๑๕ กิโลเมตร กลายเป็นว่า ต่างคนต่างเพิ่มกําลังส่งของตัวเองให้มากที่สุด ได้ยินไกลที่สุด เพื่อหวังผลทางการตลาดไปขายสปอนเซอร์และหวังผลทางการเมือง ไม่สนใจว่า จะรบกวน แทรกคลื่นของใคร ไม่สนใจปรัชญาการก่อกองเกิดที่เป็นหัวใจของวิทยุชุมชน

แม้ผู้ประกอบการรายย่อยเหล่านี้บางกลุ่ม จะพยายามรวมตัวกัน ประกาศ จุดยืนอย่างชัดเจนว่า มิใช่วิทยุชุมชน และต้องการมีเวทีการเรียนรู้ในสัดส่วนของ ผู้ประกอบธุรกิจ ขนาดกลางและเล็ก เพื่อสร้างอํานาจต่อรอง ไม่ต้องการให้ระบบ ทุนนิยม และกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่มากลืนกิน แต่ต้องการสร้างพื้นที่เล็กๆ ให้ธุรกิจ ท้องถิ่นได้หายใจได้บ้าง แต่ดูเหมือนว่า เสียงที่กู่ก้องร้องออกมา จะยังดังไม่เพียงพอ ที่จะไปถึงหูของรัฐบาลและผู้รับผิดชอบ จึงยังไม่มีควมคืบหน้าใดๆ ในเรื่องนี้

ปรากฏการณ์และความวุ่นวายที่เกิดขึ้น มีคำอธิบาย ในบทความของ ดร.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ เรื่อง **วิทยุชุมชน : บทพิสูจน์จิตสาธารณะ และศักดิ์ศรี แห่งวิญญาณไม่เสรีของพลเมือง** นอกจากนี้ ยังมีบทความอย่างเจาะลึกถึง วิธีการที่หน่วยงานรัฐ พยายามแทรกแซงและครอบงำสื่อภาคประชาชน ในงาน เขียนของ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ เรื่อง **วาทกรรมและวงศาวิทยาการปฏิรูปสื่อ**

ไม่เพียงแค่ว่ากลุ่มอํานาจรัฐและการเมืองเท่านั้นที่พยายามจะครอบงำสื่อ กลุ่มธุรกิจและทุนใหญ่ ก็มีแนวคิดนี้เช่นกัน แตกต่างแต่เพียงกรรมวิธีและเครื่องมือ ที่ใช้ ซึ่งกรณีนี้ที่โด่งดังและสร้างแรงต้านอย่างรุนแรงที่สุดจากทุกภาคส่วนในสังคม

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสท.

จนทำให้ดำเนินการไม่สำเร็จ เห็นจะไม่มีใครเกิน การที่แกรมมี่จะซื้อหุ้น มติชนและบางกอกโพสต์ กรณีศึกษาในเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันประวัติศาสตร์ซ้ำรอยจาก *ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์* ในบทความชื่อ **เราจะป้องกันการควบรวมกิจการในธุรกิจสื่ออย่างไร**

แต่ในท่ามกลางความหดหู่ที่แทบจะสิ้นหวัง ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งพยายามสร้างพื้นที่ สื่อที่ดี ให้ปรากฏในเวทีโทรทัศน์ไทย แรงผลักดันเป็นผล จนมีมติคณะรัฐมนตรีมารับรอง รับ กำหนดให้สถานีวิทยุและโทรทัศน์ จัดสรรช่วงเวลาทองให้กับรายการเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว แม้ในทางปฏิบัติจะยังมีอุปสรรคอยู่มาก แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของความร่วมมือร่วมใจ ของคนที่มีจิตคิด **“ใฝ่การดี”** จากหลากหลายกลุ่ม ที่สำคัญ กระบวนการยังต่อเนื่องไปถึงการสร้างองค์ความรู้และงานวิจัย เพื่อหาผลสรุปที่จะช่วยเกื้อหนุนให้ความมั่นใจนี้เป็นจริง รายละเอียดของขั้นตอนการทำงาน ปรากฏในบทความ จาก *ผศ. ดร.วิลาสินี พิพิธกุล* เรื่อง **การผลักดันมติครม. รายการเพื่อเด็ก เพราะไม่หยุดฝัน...จึงมีวันนี้ และวันพรุ่งนี้**

สุดท้าย มีตัวอย่างรูปธรรม ของรายการโทรทัศน์ ๒ รายการ ที่ต้องการสร้างสรรคดีดี ให้กับคนดู คือ รายการ “คนค้นคน” จาก บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด และรายการ “คุณพระช่วย” จากบริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งลบคำสบประมาท ว่า โทรทัศน์ มีแต่เรื่อง น้ำเน่า ไม่จรรโลงสังคม เพราะสองรายการนี้ สามารถทำได้ทั้งเงิน และกล่อม รางวัลเกียรติยศที่ได้รับ น่าจะเป็นเครื่องหมายรับรองคุณสมบัติได้ นอกเหนือจากเสียงตอบรับจากผู้ชมกรณีศึกษาทั้งสองเรื่อง น่าจะมีคำตอบให้กับผู้สนใจ อยากผลิตรายการดีๆ ได้บ้างว่า จะต้องมีเทคนิคและกลวิธีอย่างไร จึงจะผสมผสาน ระหว่าง สาระ กับความบันเทิง ให้ได้รสชาติพอเหมาะพอดี กับความเป็นผู้ลิมซิมรส แบบไทยๆ

โลกมีหลายด้าน เหยี่ยมมีสองหน้า ในท่ามกลางความมืดมน ก็จะมีแสงสว่างที่ปลายทางเสมอ แม้เส้นทางการปฏิรูปสื่อจะยังอีกคงอีกยาวไกล แต่เชื่อว่า คนที่มีหัวใจ สาธารณะ น่าจะยังมีความหวังและมีพลังใจที่จะต่อสู้ร่วมกันต่อไป

สื่อบริการโทรคมนาคมไทย ได้เชื่อมมือ กสช.

ปฏิรูปสื่อ : กสช. สร้างค่ามากกว่าคำตอบ

• เทพชัย หย่อง •

ทลายคนอาจจะสรุปว่า การคัดเลือกกรรมการกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) โดยวุฒิสภาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2548 เป็นก้าวสำคัญอีกก้าวหนึ่งของการปฏิรูปคลื่นความถี่ เพราะอย่างน้อยที่สุด ก็เป็นความคืบหน้าที่เป็นรูปธรรมที่สุดหลังจากที่ล่าช้ามาเป็นเวลาหลายปี

แต่ถ้าดูจากตัวบุคคลหลายคนในบรรดากรรมการ กสช. ทั้งเจ็ดคน มันน่าจะเป็นการก้าวไปข้างหน้าหนึ่งก้าวแต่ถอยหลังอีกสองก้าวเสียมากกว่า

เพราะแทนที่สังคมไทยจะได้คนที่เป็นตัวแทนของผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ไปทำหน้าที่ในองค์กรอิสระที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันเพื่อให้เกิดการจัดสรรคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ที่เป็นธรรม และเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของสื่อในการทำหน้าที่ตรวจสอบส่วนต่างๆ ของสังคม โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง

เรากลับได้กลุ่มบุคคลที่ฝ่ายธุรกิจสื่อและธุรกิจบันเทิงร่วมมือกับฝ่ายราชการและฝ่ายการเมืองวางตัวให้เป็นตัวแทนผลประโยชน์เข้าไปยึดที่นั่งใน กสช.

ชัดเจนอย่างไม่มีข้อสงสัยว่า สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่ถูกกลุ่ม

ผลประโยชน์แทรกซึม จนถึงขั้นมีใฝ่ว่าจะต้องเลือกใคร มิใช่ที่อนุกรรมการ
วุฒิสภาที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบประวัติของบรรดาผู้สมัคร กสท. ซึ่ง
เข้ารอบสุดท้าย 14 คนจะออกมาท้วงติงและเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาเรื่องนี้
อย่างรอบคอบเพราะมีความไม่ชอบมาพากลในขั้นตอนการสรรหา

ดูเหมือนว่าบรรดาสมาชิกวุฒิสภาเสียงข้างมากที่น่าจะตระหนักถึง
บทบาทของตัวเองในฐานะเป็นตัวแทนประชาชนกลับไม่ใยดีต่อเสียงทักท้วง
ไม่สนใจต่อข้อมูลของอนุกรรมการฯ ที่ชี้ให้เห็นชัดว่ามีผลประโยชน์
ทับซ้อนระหว่างกรรมการสรรหากับผู้สมัครบางคน และยังไม่โปร่งใส
ในกระบวนการสรรหา ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ก็เคยมีคำพิพากษาศาลปกครองสูง
สุดที่วินิจฉัยเรื่องนี้ไว้แล้วก่อนหน้านี้ และเป็นเหตุให้กระบวนการสรรหาต้อง
ล้มเลิกไปในครั้งแรก

การใช้วิจารณ์ญานที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงใจต่อสังคมครั้งนี้
ทำให้เกิดคำถามถึงความน่าเชื่อถือของสถาบันทางนิติบัญญัติที่ควรจะยึด
ผลประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง และยังเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับข้อสังเกต
ที่ว่าวุฒิสภาได้ถูกอำนาจฝ่ายการเมืองแทรกแซงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

กสท. เป็นหัวใจของการปฏิรูปคลื่นความถี่ตามมาตรา 40 ของรัฐ-
ธรรมนูญ ซึ่งเป้าหมายสูงสุด คือการทำลายการผูกขาดคลื่นความถี่ ทั้งวิทยุ
และทีวีซึ่งทุกวันนี้ถูกทำให้กลายเป็นสมบัติของหน่วยราชการที่ประชาชน
อย่างเราๆ ไม่มีสิทธิเข้าไปแตะต้อง ยกเว้นกลุ่มธุรกิจและกลุ่มผลประโยชน์
ที่พร้อมจะจ่ายเงินใต้โต๊ะหรือมีสัมพันธ์กับผู้หลักผู้ใหญ่เท่านั้น

เป็นที่รู้กันในวงการว่าการจ่ายเงินจ่ายทองให้กับนักการเมืองและ
ข้าราชการของหน่วยราชการที่เป็นเจ้าของคลื่นความถี่ทั้งหลายเป็นเรื่องปกติ
โดยเฉพาะผู้ที่ได้สัมปทานสถานีโทรทัศน์หรือได้เวลาทำรายการโทรทัศน์
ต้องมีทั้งกำลังเงินและ “กำลังภายใน” เพราะนี่เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเงิน
เป็นหมื่นล้าน

วงการวิทยกัไมไ้แตกตํางไปจากนั้ ไมมีใครไ้สั้บปทานคลีนวิทย หรือเวลาทํารายการวิทยโดยไมตองวงเ้ด้นหรือจํายเบ้บยบํายรายทาง ยั้ง สั้บปทานผ่านมือหลายทอด เ้เงินทองที่ตองจํายก็ยั้งสูงขึ้้น กลุ่มคนทีรับไปเต็มๆ โดยแทบไมตองทํอะไรเลยยกเว้้นหว่านเมล็ดเ้เงินเพื่อสร้างเส้้นสายใน หน่วยราชการทีเป็นเจ้าของคลีน ก็คือบรรดานักธุรกิจทีทํตัวเป็น “นายหน้า” ซึ้งไมตองทํอะไรมากไปกว่การหาสั้บปทานคลีนจากหน่วยราชการตํางๆ เอาไป “เซ้้งลั้” ตอเพื่อกินหัวคิว คลีนวิทยทีไ้มาอาจตองเส้เงินไปเพ้ียง ไมก็เส้นบาทตอเดือนตอคลีน แต่เมื่อเอาคลีนไปเซ้างขวงตอ อาจเรียกเก็บ คําเซ้าไ้เป็นล้านๆ บาทตอเดือน

เพราะระบบสั้บปทานทีผู้กดขาดและขาดความโป้รงใส จั้งทําให้เกิด “เจ้าพ่อ” และ “เจ้าแม่” คลีนวิทย แต่ละคนอาจมีคลีนในมือเป็นสิบคลีน หรือมากกว่านั้โดยอาศัยเส้้นสายของ “ผู้หลักผู้ใหญ่” และการจํายเ้เงินไ้ไ้ตะ แต่ละคลีนก็จจะถูก “เซ้้ง” ตอเป็นทอดๆ กอนจะตคถึงมือของนักจ้ดรายการวิทย หรือ “ดีเจ” จรัจๆ

ถ้านักจ้ดรายการวิทยตองใช้เ้เงินใช้ทองมากขนาดนั้กกว่าจะไ้ คลีนวิทยหรือเวลาบางส่วนมาทํารายการ ก็คงหลีกเล้ียงไมไ้ทีตองจ้ดรายการ ทีตองลงทุนน้อยทีสุดและไ้ผลกำไรสูงทีสุดในเวลาอันสั้นทีสุด และนั้ก็ไมพ้้น การจ้ดรายการเพลง เพราะฉะนั้รายการวิทยทั้้ในกรุงเทพฯ และตํางจั้งหวัด เกือบทั้้หมดจ้เป็นรายการเป็ดเพลงของค่ายเทบตํางๆ

จะหารายการวิทยดีๆ ทีมีสาระนั้้นยากยั้งกว่างมเซ้้มนในมหาสมุทร เพราะรายการทีมีสาระมักจะไม่สามารถทํากํารไ้ในเซ้้งธุรกิจ และตองอาศัย การลงทุนทีสูงกว่รายการเพลง ยั้งถ้าเป็นรายการทีเก้ียวกับข่าวสารก็ยั้งมี ความเส้ียงสูง เพราะอาจมีการกระทบกระทั้้่งผู้ใหญ่หรือรัฐบาล

ประเทศไทยมีสถานั้วิทยทั้้ระบบเอเอ็มและเอฟเอ็มกว่ 500 สถานั้ ทั้้้หมดมีหน่วยราชการเป็นเจ้าของ กรมประชาสั้บพ้ันท์ กองทั้้พบก

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจอมมือ กสท.

องค้การสื่อสววมวลชนแห่ประเทศไทย เป็องค้กรที่ผูกขาดคล้ันความถ้ที่ใหญ้ที่สุด

เพราะฉะนั้น ความคาดหวังก็ค้ กสท. จะเป็องค้กรอิสระที่มีหน้าที่เข้าไปทำลายการผูกขาดคล้ันความถ้เหล่าน้ ด้วยการสร้างกฎกติกาที่เป็นธรรมเพื่อให้คนในสังคมทุกภาคส่วนได้มีโอกาสเข้าไปใช้คล้ันความถ้เหล่าน้เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ไม่ใช่เพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยงานราชการหรือกลุ่มธุรกิจสื่อและธุรกิจบันเทิงอย่่างเช่นในปัจจุบัน

อีกด้านหนึ่งของการปฏิรูปคล้ันความถ้ที่มีความสำคัญไม่แพ้กันก็คือร่างพระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศนแห่งชาติซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างกาพิจารณาในชั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกากฎหมายฉบับดังกล่าวจะกำหนดกรอบและหลักการกาทำงานให้กับ กสท.

แต่การร่างกฎหมายฉบับนี้ก็ประสบกับความล่าช้าเป็นเวลาหลายปีเช่นเดียวกัน เหตุผลของความล่าช้าก็ไม่ต่างกัน กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายต่างก็พยายามเข้าไปร่วมในการกระบวนการร่างเพื่อสอดแทรกเนื้อหาที่สมประโยชน์ของตัวเอง และไม่เนาแปลกใจที่กลุ่มผลประโยชน์ที่ว่่านี้ก็เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่เข้าไปว่่างหมากในการสรรหา กสท.

ยังได้เห็นร่างล่าสุดของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ความหวังที่จะเห็นการปฏิรูปสื่อเกิดขึ้นตามเจตนารมณ้ของมาตรา 40 ก็ยังริบหรือลง เพราะดูเหมือนว่ามาตราหลักๆ ของร่างกฎหมายฉบับนี้จะเอื้อประโยชน์ให้กับหน่วยราชการและกลุ่มธุรกิจสื่อและธุรกิจบันเทิงอย่่างเต็มที

โดยสรุปแล้ว ความพยายามของฝ่ายวิชาชีพสื่อ นักวิชาการ และองค้กรเอกชนที่ติดตามการปฏิรูปสื่อ ที่จะผลักดันให้เกิดกระบวนการปฏิรูปคล้ันความถ้อย่างแท้จริงดูจะล้มเหลว การจับมือกันระหว่างหน่วยงานราชการฝ่ายการเมืองและฝ่ายธุรกิจดูจะเป็นอำนาจที่ไม่มีใครทัดทานได้

นอกจากการปฏิรูปสื่อจะไม่ม้อะไรค้บหน้าแล้ว ในทางตรงกันข้าม

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้ร่วมมือ กสท.

เสรีภาพของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารกลับถูกแทรกแซงและคุกคามอย่างไม่เคยมีมาก่อน ยกเว้นในยุคที่ประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองของเผด็จการเท่านั้น

สี่ปีที่ผ่านมาของรัฐบาลทักษิณ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ถูกฝ่ายการเมืองครอบงำจนแทบไม่สามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายการเมือง หรือแม้แต่ที่จะให้ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาในการรายงานข่าวที่อาจมีผลกระทบต่อรัฐบาล การ “เซ็นเซอร์ตัวเอง” กลายเป็นกฎที่ฝ่ายข่าวของทีวีทุกช่องต้องเรียนรู้ถ้าไม่ต้องการถูกเล่นงานจากคนในรัฐบาล

จึงไม่น่าแปลกใจที่ท่านนายกฯ ทักษิณประกาศด้วยความมั่นใจมั่นใจใจว่าคนไทยส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 80 รับข่าวสารจากทีวี มีเพียงไม่ถึงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ติดตามข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์

ความหมายระหว่างบรรทัดก็คือ ถึงคุณทักษิณจะคุมสื่อสิ่งพิมพ์ได้หรือไม่ได้ก็ไม่ใช่อะไรเรื่องใหญ่อะไร เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ของประเทศไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว

แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ฝ่ายการเมืองในยุคคุณทักษิณไม่ได้พยายามแทรกแซงหรือควบคุมการทำหน้าที่ในการรายงานข่าวของสื่อที่เป็นหนังสือพิมพ์ เพราะถึงแม้ว่าตามความเชื่อของคุณทักษิณโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีคนดูมากกว่า แต่สิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ถ้าพูดถึงความน่าเชื่อถือและการจุดประเด็นให้คนในสังคมได้ขบคิด ตลอดจนการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายการเมืองแล้ว หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ได้เป็นที่ยอมรับมากกว่าวิทยุและทีวี

นั่นคือสาเหตุที่ทำให้คุณทักษิณมีอารมณ์ขุ่นมัวกับการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลา และเป็นเหตุผลที่ทำให้ฝ่ายการเมืองต้องเข้าไปแทรกแซงการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความพยายามที่

สํววิทยโทรศํกนํไทย ใตํเงอมนมอ กสท.

พระราชกํหนดการบรหการราชการในสทนาการณํจกเงิน พ.ศ. 2548 (หลายมาตรากระทบตํอสิทธิเสรีภาพของประชาชน)

มาตรา 9 ในกรณีทํมีความจําเป็นเพอแกไขสทนาการณํจกเงินใตํโดยเร็วหรือ บอังกนํมิใตํเกิดเหตุการณํรํายแรงมากขํน ใตํนายกรฐมนตรํมีอํนาจออก ขอ กํหนด ดงตํอไปนํ

(1) หํมมิใตํบุคคลใดออกนอกเคสสทนาการภายในระยะเวลาทํกํหนด เว้นแตํจะใตํรับอนุญาตจากพนํกงานจําหนํทํ หรือเป็นบุคคลซํงใตํรับยกเว้น

(2) หํมมิใตํมีการชุมนุมหรือมํวสุมกนํ ณ ทํใดๆ หรือกระทํการใด อันเป็นการยุงใตํเกิดความไมํสงบเรอียบรํอย

(3) หํมการเสนอขําว การจําหนํย หรือทํําใตํแพรํหลายซํงหนํงสอ สํงพมพ์หรือสํงอํนใดทํมีขอความอันอาจทํําใตํประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือ เจตนาบดเบอณํขอมูลขําวสารทํําใตํเกิดความเขํ้าใจผิดในสทนาการณํจกเงิน จนกระทบตํอความมนํคงของรัฐหรือความสงบเรอียบรํอยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชนทํงในเขตพื้นทํทํประกาศสทนาการณํจกเงินหรือทํวราชอาณาจกร

มาตรา 11 (5) ใตํนายกขมีอํนาจประกาศใตํพนํกงานจําหนํทํมีอํนาจ ออกคําสั่งตรวจสอบจดหมาย นํงสอ สํงพมพ์ โทรเลข โทรศัพท์หรือการสอสาร ดํวยวิธีการอํนใด ตลอดจนการสั่งระงับหรือยับยั้งการติดตอหรือการสอสารใด เพอบอังกนํหรือระงับเหตุการณํรํายแรง โดยตํองปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทํกํหนด ใวในกฎหมายดํวยการสอบสวนคดีพิเศษโดยอนุโลม

(6) ประกาศหํมมิใตํกระทํการใดๆ หรือสั่งใตํกระทํการใดๆ เทํทํจําเป็นแกการรักษความมนํคงของรัฐ ความปลอดภัยของประเทศหรือ ความปลอดภัยของประชาชน

มาตรา 17 พนํกงานจําหนํทํและผูํมีอํนาจหนํทํซํงเดอเดียวกับพนํกงาน จําหนํทํตามพ.ร.ก.นํนี้ ไมํตํองรับผิดทํงทางแพง อาญาหรือทางวินย เนอองจาก การปฏิบัติหนํทํในการระงับหรือบอังกนํการกระทํผิดกฎหมาย หากเป็น การกระทํทํสุดจิต ไมํเลือกปฏิบัติและไมํเกินสมควรแกเหตุหรือไมํเกินกวํการณํ จําเป็น แตํไมํตํดสิทธิผูํใตํรับความเสียหายทํจะเรียกรอํงคํเสียหายจาก ทางราชการตามกฎหมาย วาดํวยความรับผิดชอบของจําหนํทํ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

จะสร้างความสัมพันธ์พิเศษกับเจ้าของหรือบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ หรือการใช้เงินโฆษณาเป็นเครื่องต่อรองแลกเปลี่ยนกับการไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือรายงานข่าวในทางลบเกี่ยวกับรัฐบาล

การคุกคามสื่อที่เป็นรูปธรรมที่สุดมาพร้อมกับการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการเซ็นเซอร์สื่อมวลชนและถึงขั้นห้ามการจำหน่ายแจกหรือการแพร่ภาพทันทีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ยังดีที่มีกระแสคัดค้านจากสังคม รัฐบาลจึงไม่ประกาศใช้มาตรานี้ในขณะนี้ แต่นั่นไม่ใช่เป็นหลักประกันว่าในอนาคตรัฐบาลจะไม่ประกาศใช้มาตราที่ว่านี้

อีกเหตุการณ์หนึ่งซึ่งทำให้คนในสังคมเห็นความน่ากลัวของอำนาจการเมืองในการพยายามแทรกแซงการทำงานของสื่อ คือความพยายาม ของบริษัทจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ของคุณไพบูลย์ ดำรงชัยธรรมที่เข้าไปยึดสองบริษัทสิ่งพิมพ์ใหญ่ คือบางกอกโพสต์และมติชน

ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างคุณไพบูลย์และนายภทก์ ทัศนทำให้เกิดความเคลือบแคลงเป็นอย่างยิ่งต่อเจตนาของแกรมมี่ครั้งนี้ จนเกิดปรากฏการณ์ต่อต้านอย่างกว้างขวางซึ่งในที่สุดก็ทำให้คุณไพบูลย์ต้องละความพยายามที่จะเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของมติชน

ที่น่าสังเกตเป็นอย่างยิ่งก็คือ เจ้าของธุรกิจสื่อบันเทิงและเจ้าของสัมปทานวิทยุและโทรทัศน์ ไม่ได้มีบทบาทอย่างสูงเฉพาะใน

สื่อบริการโทรคมนาคมไทย ได้เต็มมือ กสท.

แถลงการณ์ร่วมองค์กรผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง การคัดค้านพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ตามที่รัฐบาลได้เสนอพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในวันที่ 24 และ 26 สิงหาคม 2548 นั้น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ในฐานะองค์กรตัวแทนของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชน มีความเห็นร่วมกัน ดังต่อไปนี้

- 1) พระราชกำหนดดังกล่าว มิได้ตรขึ้นโดยยึดหลักนิติธรรม (Rules of Law) จึงมีเนื้อหาขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยชัดแจ้ง ดังที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งองค์กรวิชาชีพและนักวิชาการด้านกฎหมายจำนวนมาก จาก 12 สถาบัน ได้แสดงความเห็นคัดค้านตลอดมา เป็นกรณีที่ชอบด้วยหลักการการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐตามรัฐธรรมนูญ
- 2) กระบวนการตรากฎหมายในรูปของพระราชกำหนดเป็นการหลีกเลี่ยงการออกกฎหมายตามปกติ โดยการรวบรัดมุ่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ การกระทำเช่นนี้ ผูกพันให้ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีของสมาชิกกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) จำต้องแจ้งผ่านเลขาธิการสหประชาชาติไปยังรัฐภาคีอื่นเพื่อให้ทราบถึงบทบัญญัติซึ่งตนได้หลีกเลี่ยงและเหตุผลของการหลีกเลี่ยงดังกล่าวโดยทันที หากรัฐใดบิดพลิ้วไม่ดำเนินการ ย่อมเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น องค์กรตัวแทนผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนทั้ง 3 องค์กร จึงขอเรียกร้องให้สมาชิกรัฐสภา ในฐานะตัวแทนปวงชนชาวไทย ที่มีได้อยู่ในอาณัติของพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง ได้ใช้ดุลยพินิจที่เป็นอิสระและรอบคอบ ในการพิจารณาคัดค้านพระราชกำหนดนี้ ตามที่ได้บัญญัติตนไว้ก่อนปฏิบัติหน้าที่ว่า “จะรักษาไว้ และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

23 สิงหาคม 2548

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เยี่ยมมือ กสทช.

กระบวนการสรรหา เท่านั้น แต่ยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างพร้อมเพรียงกัน ในการร่าง พ.ร.บ. ประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะวางรากฐาน การทำงานของ กสทช.

เจ้าของธุรกิจสื่อบันเทิงที่ออกมาเคลื่อนไหวในเรื่อง กสทช. หลายคนมีเป้าหมายชัดเจนที่จะมีสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุของตัวเอง เพราะฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจที่ทันทีที่วุฒิสภามีมติเลือกเจ็ด กสทช. คนเหล่านี้ก็ประกาศทันทีว่าพร้อมจะทุ่มเงินเป็นพันล้านบาทเพื่อขอใบอนุญาตสถานีโทรทัศน์ช่องใหม่จาก กสทช.

คำถามที่ตามมาก็คือ อะไรคือเจตนารมณ์ของการปฏิรูปคลื่นความถี่ ตามมาตรา 40 กันแน่

เป็นการปฏิรูปเพื่อให้กลุ่มธุรกิจและหน่วยราชการที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบผูกขาดคลื่นความถี่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของตัวเองต่อไป หรือเพื่อให้คลื่นความถี่เป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติที่คนในสังคมมีสิทธินำมาใช้เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่

กระบวนการสรรหา กสทช. ที่ตกเป้าของการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ดูจะให้คำตอบได้เป็นอย่างดีว่า ทิศทางการปฏิรูปคลื่นความถี่จากนี้ไปจะเป็นอย่างไร

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสช.

เบื้องลึก - เบื้องหลัง การสรรหา กสช. ที่ไม่ชอบด้วยมาตรฐานของรัฐธรรมนูญ

• ดร. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง •

สมาชิกวุฒิสภา

การสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) เป็นช่วงตอนสำคัญของการปฏิรูปสื่อตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่าจะได้มาซึ่ง กสช. ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย มีคุณภาพ มีความเป็นอิสระ ไม่มีผลประโยชน์ส่วนได้เสีย สอดคล้องต้องตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

การสรรหา กสช. ได้เคยดำเนินการมาในครั้งแรกเมื่อ 4 ปีที่แล้ว แต่ภายหลังจากที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาว่า กระบวนการสรรหา กสช. ในครั้งแรกนี้ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นำไปสู่การดำเนินการกระบวนการสรรหาครั้งใหม่ จนได้รายชื่อบุคคล 14 คน เสนอให้วุฒิสภาคัดเลือกเป็น กสช. จำนวน 7 คน

คณะกรรมการการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ วุฒิสภา ได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาตรวจสอบกระบวนการสรรหา กสช.

ผมมีโอกาสได้เข้าไปทำหน้าที่เป็นประธานอยู่ในคณะอนุกรรมการฯ

ชุดดังกล่าว ได้ร่วมตรวจสอบ พบเห็น “เบื้องลึก-เบื้องหลัง” กระบวนการสรรหา กสช. จึงถือโอกาสนำมารายงานต่อท่านผู้สนใจ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นปัญหาการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสรรหาชุดเดิม ไม่เหมาะสม มีส่วนได้เสียทางธุรกิจ และขาดความน่าเชื่อถือ

(1) หลังจากศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่า กระบวนการสรรหา กสช. (ครั้งที่แล้ว) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และให้เพิกถอนมติของคณะกรรมการสรรหาที่คัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็น กสช. จำนวน 14 คน เนื่องจากกรรมการสรรหาจำนวน 2 คน กับบุคคลที่สมัครเข้ารับการสรรหา จำนวน 4 คน เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในทางธุรกิจเกี่ยวข้องกัน อันถือได้ว่าเป็นเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรง อันอาจทำให้การพิจารณาคัดเลือกขัดต่อหลักความเป็นกลาง จึงต้องมีการสรรหา กสช. ขึ้นใหม่ กล่าวคือ

พลโทสุนทร ไสภณศิริ กรรมการสรรหา มีส่วนได้เสียกับ พลเอกธงชัย เกื้อสกุล และนางสุพิศรา สุภาพ

นายฉัตรชัย เทียมทอง กรรมการสรรหา มีส่วนได้เสียกับ นายอรุณงามดี และนายอุดม จะโนภาษ

ศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษาให้มีการสรรหา กสช. ใหม่ทั้งหมด แต่มิได้วินิจฉัยว่าในการดำเนินการสรรหาใหม่นั้น ต้องใช้คณะกรรมการสรรหาชุดใหม่หรือไม่

(2) ต่อมา กรรมการสรรหาเดิม จำนวน 6 คน ได้ขอถอนตัวจากการเป็นกรรมการสรรหาใหม่ โดยเป็นกรรมการสรรหาในส่วนของผู้แทนคณาจารย์ประจำ จำนวน 3 คน ที่ขอถอนตัว คือ รศ.จุมพล รอดคำดี ผศ.สิทธิชัย เทวธีระรัตน์ และ รศ.อรนุช เลิศจรรยาภักดิ์ และคนที่ไม่ขอถอนตัว 1 คน คือ รศ.อรุณีประภา หอมเศรษฐี

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจอมมอ กสช.

ประวัติ 7 วาที่ กสช.

• นายพิเชียร อานาจรประเสริฐ

เกิดเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2499 จบการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ สาขา วิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันมีอาชีพล้อมวลชน ผู้ดำเนินรายการวิทยุและโทรทัศน์ กรรมการผู้จัดการ บริษัททางกอมมีเดีย เอเยนซี

• พล.อ.ธงชัย เกื้อสกุล

เกิดเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2484 จบการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียน นายร้อย จปร. วุฒิมัตรสาขาวิชาป้องกันประเทศ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

• นายบุญเลิศ ศุกดิลก

เกิดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2485 จบการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิตและเอกด้านสื่อสาร มวลชนจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน, วบ.(เกียรตินิยม) สาขาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาชีพปัจจุบัน เป็นผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาการสื่อสารการตลาด (หลักสูตรนานาชาติ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

• นายพนา ทองมีอาคม

เกิดเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2490 จบการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต สาขา วิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโทสาขาวิชาโฆษณา มหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ปริญญาเอกสาขาวิชานิติศาสตร์ สหสาขา มหาวิทยาลัยเท็กซัส แอท ออสติน สหรัฐอเมริกา อาชีพปัจจุบัน รองศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

• นายสุพงษ์ ลิ้มธนากุล

เกิดเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2495 จบการศึกษานิติศาสตร์บัณฑิต สาขา ศึกษาด้านการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย, ลอนบีช ปริญญาเอกด้านบริหารธุรกิจ ด้าน การตลาดระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยซาน กาเบรียล อาชีพปัจจุบัน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

• **นางสุภัทรา สุภาพ**

เกิดเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2480 จบการศึกษาปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตร์ (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาโทด้านรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโทด้านสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยไอโอวา สหรัฐอเมริกา อาชีพปัจจุบัน คอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์และนิตยสารประมาณ 10 ฉบับ

• **นางโสภา ชูพิกุลชัย ชปิลมันน์**

เกิดเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2492 จบการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาโทด้านจิตวิทยาสังคม มหาวิทยาลัยนอร์ธเทิร์นโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ปริญญาเอก ด้านจิตวิทยาและการให้บริการปรึกษามหาวิทยาลัยนอร์ธเทิร์นโคโลราโด อาชีพปัจจุบัน ประธานมูลนิธิโสภาธารน้ำใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย

หนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันพุธที่ 28 กันยายน 2548 หน้า 2

กรรมการสรรหาเดิมในส่วนของผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 3 คน ที่ขอลอนตัวจากการเป็นกรรมการสรรหาชุดใหม่ คือ นายอานันท์ ปันยารชุน นายอำนาจ อินทุภุติ และนายมณฑิเยร บุญตัน และคนที่ไม่ขอลอนตัว 1 คน คือ นายสมพร เทพสิทธา

นอกจากนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการสรรหาที่มาจากผู้แทนส่วนราชการทั้ง 5 คน

ดังนั้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการสรรหาทั้งหมด รวม 11 คน หรือพูดง่าย ๆ ว่า เหลือกรรมการสรรหาหน้าเดิมอยู่ 6 คน (โดยที่กรรมการสรรหาเดิม จำนวน 2 คน ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นเหตุให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้การสรรหาครั้งแรกไม่ชอบ ยังคงเป็นกรรมการสรรหาอยู่ไม่ขอลอนตัวแต่อย่างใด และผู้สมัครที่เคยมีปัญหาเรื่องส่วนได้ส่วนเสียก็ยังได้รับเลือกกลับเข้ามาใน 14 คนอีกเช่นกัน)

(3) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหาได้ส่งข้อหารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า กรรมการสรรหาในกลุ่มที่ไม่ขอถอนตัว ที่เหลืออยู่จำนวน กลุ่มละ 1 คน นั้น ยังคงเป็นกรรมการสรรหาอยู่หรือไม่

ปรากฏว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ให้ความเห็นว่าการคณะกรรมการสรรหาชุดเดิมยังคงมีหน้าที่ต้องดำเนินการสรรหาต่อไป แต่ก็มีความเห็นของกรรมการกฤษฎีกาเสียงข้างน้อย คือ ความเห็นของศาสตราจารย์อมร จันทรมบูรณ์ (ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะที่ 4 ด้วย) โดยเห็นว่ากรณีนี้ ควรต้องมีการตั้งคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่

ศ.อมร จันทรมบูรณ์ เห็นว่า ในกรณีนี้รัฐบาล (นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้รักษาการตามกฎหมาย) จะต้องเริ่มกระบวนการสรรหา กสช. ด้วยการจัดตั้ง “คณะกรรมการสรรหา กสช.” ขึ้นใหม่ทั้งหมด เนื่องจากกรณีนี้เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความล่าช้าในกระบวนการสรรหา และในระหว่างนี้ได้มีข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปหลายประการที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของคณะกรรมการสรรหาชุดเดิมทั้งด้าน “ที่มาและคุณสมบัติ” ของคณะกรรมการสรรหา และด้าน “ความเชื่อถือ” ที่บุคคลภายนอกมีต่อคณะกรรมการสรรหา จนทำให้กรรมการสรรหาส่วนหนึ่งได้ลาออก ปัญหาการทำหน้าที่ต่อไปของคณะกรรมการสรรหา จึงขึ้นอยู่กับผลกระทบบของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าจะมีความร้ายแรงเพียงใด หากมีความร้ายแรงก็จะทำให้การดำรงอยู่และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาขาดความชอบด้วยกฎหมายตามหลักกฎหมายทั่วไป

โดยข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปปรากฏว่า ในด้าน “**ที่มาและคุณสมบัติ**” มีกรรมการสรรหาที่เป็นคนเดิมเพียง 7 คน (ภายหลังเหลือ 6 คน) รวมทั้ง นายสมพร เทพสิทธา ประธานกรรมการสรรหาที่มีได้ลาออกก็ได้พ้นจากตำแหน่งรองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ซึ่ง

เป็นตำแหน่งที่ใช้สิทธิเข้ามาเป็นผู้แทนในการคัดเลือกตนเองเป็นกรรมการสรรหา

ส่วนในด้าน “ความน่าเชื่อถือ” ปรากฏว่า ศาลปกครองสูงสุดได้เห็นว่า กรรมการสรรหา 2 คน มีส่วนได้เสียทางธุรกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้สมัครบางคน ซึ่งเมื่อคณะกรรมการสรรหาทราบปัญหานี้แล้ว แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีมติในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อความเชื่อถือในตัวบุคคลจนเป็นเหตุให้กรรมการสรรหา 6 คน ลาออก และเป็นการยืนยันความไม่สามารถของคณะกรรมการสรรหาชุดนี้

ศ.อมร จันทรสมบูรณ์ จึงเห็นว่า เป็นกรณีที่มีความร้ายแรงจนทำให้คณะกรรมการสรรหาชุดเดิมขาดความเชื่อถือ และมีผลทำให้สถานภาพของคณะกรรมการสรรหาและกรรมการสรรหาสิ้นสุดลงตามหลักกฎหมายทั่วไป

ในประเด็นนี้ พิจารณาได้ว่า เมื่อกรรมการสรรหาจำนวน 2 คน ถูกศาลปกครองสูงสุดพิพากษาว่า มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สมัคร และมีได้แจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาทราบถึงการมีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว เพื่อที่ประชุมจะได้พิจารณาและมีมติว่าจะอนุญาตให้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครได้หรือไม่ จึงเป็นการไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 **ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าคณะกรรมการสรรหาได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใสหรือไม่** ส่งผลให้กรรมการสรรหาชุดเดิมได้ขอลาออกถึง 6 คน ซึ่งหากรวมกับจำนวนกรรมการสรรหาที่เป็นผู้แทนส่วนราชการแล้ว พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงกรรมการสรรหาถึง 11 คน จากจำนวน 17 คน

ด้วยเหตุนี้ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสรรหาชุดเดิม ซึ่งโดยหลักการแล้วคณะกรรมการสรรหาฯ นี้ ก็ทำหน้าที่เป็นเพียงคณะกรรมการที่ดำเนินการเฉพาะกิจ (ไม่ใช่กรรมการถาวร ที่เมื่อมีผู้ขอถอนตัว ก็สรรหา

กรรมการใหม่แต่เฉพาะผู้มาแทนที่ถอนตัว) และเมื่อกรรมการชุดเดิมได้ดำเนินการผิดพลาด จนทำให้ความเชื่อในตัวกรรมการชุดเดิมหมดไป แล้วไหนยังมีกรรมการขอถอนตัวอีกจำนวนมาก ทำให้มีเหตุผลเพียงพอที่จะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่สอดคล้องกับความเห็นของ ศ.อมร จันทรมบูรณ กรรมการกฤษฎีกาเสียงข้างน้อย

2. ประเด็นปัญหาของกระบวนการสรรหา

2.1 ปัญหาจากการไม่เปิดรับสมัครผู้ประสงค์สมัครเป็นกรรมการ กสช. ใหม่ แต่ให้สิทธิสมัครเฉพาะผู้สมัครชุดเดิมที่เคยสมัครเมื่อ 4 ปีที่แล้ว จำนวน 103 คน ทำหนังสือยืนยันการสมัครเข้ามาใหม่

จากการตรวจสอบ พบว่า

(1) คณะกรรมการสรรหาได้มีมติด้วยเสียงข้างมาก จำนวน 9 : 7 เสียง (ไม่มาประชุม 1 คน แต่เห็นด้วยกับเสียงข้างน้อย)ว่าจะไม่เปิดรับสมัครใหม่ แต่จะให้สิทธิเฉพาะผู้สมัครชุดเดิม จำนวน 103 คน ทำหนังสือยืนยันการสมัครเข้ามาใหม่ โดยกรอกใบสมัครชุดใหม่ อ้างว่า เกรงจะเป็นการรอนสิทธิของผู้สมัครชุดเดิมที่จะมีผู้แข่งขันในการเข้ารับการสรรหามากขึ้น เพราะหากผู้สมัครเป็นกรรมการ กสช. ใหม่ มีคุณสมบัติและความสามารถที่ดีกว่าย่อมจะลดโอกาสที่จะได้รับคัดเลือกของผู้สมัครเมื่อ 4 ปีที่แล้วลง ทั้งยังเห็นว่า กรณีไม่เปิดรับสมัครใหม่นี้จะเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องจากผู้สมัครเดิมน้อยกว่าการเปิดรับสมัครใหม่

(2) จากผู้สมัครจำนวน 103 คนเดิม มีบางคนเสียชีวิต เปลี่ยนใจหรือขาดคุณสมบัติ เพราะอายุเกิน 70 ปี จึงทำให้มีผู้ยืนยันการสมัครจำนวนเพียง 37 คน และมีผู้ยืนยันว่าไม่สมัครจำนวน 20 คน ส่วนผู้สมัครเดิมอีก 46 คน ไม่มีหนังสือตอบกลับมา

(3) การไม่เปิดให้มีการรับสมัครใหม่ดังกล่าว น่าจะขัดกับวิถีคิด

ตามหลักกฎหมายมหาชน ที่ถือประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าประโยชน์ของเอกชน และการเปิดกว้างก็ไม่เป็นการรอนสิทธิของผู้สมัครเดิม เพราะผู้สมัครเดิมยังไม่ได้รับการสรรหาและยังไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ กสทช. ซึ่งการที่กรรมการสรรหาจะถูกฟ้องร้องหรือไม่ นั้น ไม่ใช่เหตุผลในเชิงกฎหมาย

ในประเด็นนี้ พิจารณาได้ว่า การเปิดโอกาสให้มีผู้สมัครมากขึ้น ย่อมหมายถึงการมีตัวเลือกในการพิจารณาของคณะกรรมการสรรหาที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาทำหน้าที่เป็นกรรมการ กสทช. มากกว่าการจำกัดบุคคลไว้เพียง 103 คน

ทั้งนี้ จากระยะเวลาที่ผ่านมานานถึง 4 ปี (ปี 2543 จนถึง 2547) นับจากการสรรหาครั้งแรกและครั้งที่สอง ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับผู้สมัครหลายประการ เช่น ผู้สมัครบางคนมีอายุเกือบ 70 ปี (กรรมการ กสทช. พ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุ 70 ปีบริบูรณ์) ผู้สมัครบางคนไม่ประสงค์จะเข้ารับการสรรหาอีก ผู้สมัครบางคนเสียชีวิตแล้ว เป็นต้น ทำให้มีผู้ยืนยันการสมัครจำนวนเพียง 37 คนเท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยกว่าจำนวนเดิมอยู่มาก

ในขณะเดียวกัน หากเปิดรับสมัครใหม่ ย่อมจะมีผู้สนใจที่มีคุณสมบัติต้องตามความต้องการมาสมัครเพิ่มเติม เพราะในการสมัครครั้งแรก (ก่อนหน้าปัจจุบันถึง 4 ปี) ขณะนั้นอาจยังมีคุณสมบัติไม่ครบ หรือติดขัดในหน้าที่การงานเดิมอยู่ การไม่เปิดรับสมัครเป็นการทั่วไปใหม่ จึงเป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้การสรรหาผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์มีทางเลือกน้อยลง

2.2 ปัญหาจากการกำหนดหลักเกณฑ์การลงคะแนนคัดเลือกไว้

2 ระดับ

จากการตรวจสอบ พบว่า คณะกรรมการสรรหาได้กำหนดหลักเกณฑ์การลงคะแนนคัดเลือกบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 21 คน ให้เหลือจำนวน 14 คน ไว้ 2 มาตรฐาน คือ ในรอบที่ 1 ถึงรอบที่ 5 ใช้เกณฑ์คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการสรรหาทั้งคณะ แต่ถ้าลงคะแนน

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

เสี่ยงตามเกณฑ์ข้างต้นครบห้ารอบแล้วมีผู้สมัครที่ได้รับการคัดเลือกไม่ครบตามจำนวนที่ได้ต้องการ การลงคะแนนในรอบถัดไป คณะกรรมการสรรหาได้ลดมาตรฐานโดยใช้เกณฑ์คะแนนเสี่ยงเพียง**ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง**ของกรรมการสรรหาทั้งหมด (ซึ่งปรากฏว่ามีผู้สมัคร จำนวน 3 คน ได้รับเลือกด้วยเกณฑ์คะแนนที่มาตรฐานลดลงดังกล่าว)

ในประเด็นนี้ พิจารณาได้ว่า แม้คณะกรรมการสรรหาจะสามารถกำหนดหลักเกณฑ์การลงคะแนนคัดเลือกบุคคลดังกล่าวข้างต้นได้ หากได้มีการพิจารณากำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนเริ่มกระบวนการสรรหา แต่ก็มีข้อน้าพิจารณาว่า การกำหนดหลักเกณฑ์การลงคะแนนดังกล่าวกระทำขึ้น**ภายหลังจากที่คณะกรรมการสรรหาได้มีมติไม่ให้มีการเปิดรับสมัครใหม่แล้ว** ซึ่งหมายความว่ากรรมการสรรหาได้เล็งเห็นรายชื่อผู้สมัครแล้ว

ยิ่งกว่านั้น ในความเป็นจริง กรรมการสรรหายังมีทางเลือกที่จะเปิดรับสมัครใหม่ หากในการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดในขั้นต้นแล้วยังไม่ได้ผู้รับการสรรหาครบจำนวน ซึ่งน่าจะทำให้ผู้ได้รับการสรรหามีคุณภาพและคุณสมบัติ ดีกว่าการลดมาตรฐานลงในรอบที่ 6 เป็นต้นไป

2.3 ปัญหากจากการที่มีได้สรรหาโดยพิจารณาถึงความเชี่ยวชาญตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ

จากการตรวจสอบ พบว่า

(1) คณะกรรมการสรรหาได้พิจารณาสรรหาด้วยวิธีการพิจารณาจากใบสมัครที่ผู้สมัครกรอกข้อมูล และจากเอกสารหลักฐานที่ผู้สมัครได้นำมายื่น รวมทั้ง พิจารณาจากการแสดงวิสัยทัศน์คนละ 15 นาที และตอบคำถามที่คณะกรรมการสรรหาถาม อีกคนละ 15 นาที แล้วจึงลงคะแนนเลือกผู้สมัครให้ได้จำนวนที่ได้ต้องการ โดยไม่ปรากฏว่าได้มีการอภิปรายกันถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้สมัครก่อนการลงคะแนนเลือกแต่อย่างใด และในการสรรหา ก็ได้จัดประเภทแบ่งกลุ่มความเชี่ยวชาญ

ของผู้สมัคร เพื่อคัดสรรให้ได้บุคคล 14 คน ที่มีคุณสมบัติครบตามกฎหมาย แต่อย่างไร

(2) จากการซักถามประธานกรรมการสรรหา (นายสมพร เทพสิทธา) ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่า เหตุที่ไม่มีการอภิปรายถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้สมัครก่อนการลงคะแนนเลือก ก็เนื่องมาจาก กรรมการสรรหาเกรงว่าจะมีการขึ้นนำกันเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงจากการซักถามต่อไปอีกว่า หลังจาก ที่คณะกรรมการสรรหาได้ลงมติคัดเลือกบุคคลให้เหลือ 14 คน เพื่อเตรียม เสนอต่อประธานวุฒิสภาแล้วนั้น คณะกรรมการสรรหาไม่ได้ต้องการที่จะ ระบุว่า ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อแต่ละคนนั้นมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ ประสบการณ์ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ในด้านใด แต่เมื่อได้รับการท้วงติงจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าจำเป็นต้องระบุถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ ของผู้ได้รับการเสนอชื่อแต่ละคน เนื่องจากมาตรา 10 (1) แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาต้องระบุให้ชัดเจนหรือมีหลักฐาน แสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมในด้านใดด้านหนึ่งตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมทั้งความยินยอมเป็นหนังสือของผู้ได้รับ การเสนอชื่อนั้น **คณะกรรมการสรรหาจึงได้มาพิจารณาว่า ควรให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อคนใดมีความเชี่ยวชาญในด้านใด และเป็นการระบุโดยมี วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญที่กระจายไปในแต่ละด้านเท่านั้น**

(3) เมื่อคณะกรรมการสรรหาได้ระบุความเชี่ยวชาญของผู้ได้รับ การเสนอชื่อแต่ละคนแล้ว ประธานกรรมการสรรหาได้ยอมรับว่า **คณะกรรมการสรรหาไม่ได้สอบถามผู้ได้รับการเสนอชื่อทั้ง 14 คน ว่ายินยอมที่จะได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ หรือไม่ ซึ่งผู้ได้รับการเสนอชื่อบางคนก็มีได้ระบุว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญ**

ในด้านที่คณะกรรมการสรรหาระบุเป็นลำดับแรก ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ได้รับการเสนอชื่อผู้สมัครบางคนก็ไม่ได้ระบุด้วยว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญในด้านใด แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการสรรหากลับไประบุว่า ผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้นมีความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐกิจ

ในประเด็นนี้ พิจารณาได้ว่า การที่คณะกรรมการสรรหาไม่ได้สรรหาโดยพิจารณาถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้สมัครตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ทำให้ปรากฏว่า ผู้ได้รับการเสนอชื่อหลายคนถูกคณะกรรมการสรรหาระบุว่ามี ความเชี่ยวชาญในด้านที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ หรือ ประสบการณ์ของผู้สมัครคนนั้น ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่คณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อมาบางคนมิได้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตามที่กฎหมายกำหนดมาอย่างวุฒิสภา

การสรรหาด้วยวิธีลงคะแนนโดยมิได้แยกแยะแจกแจง ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญครบจำนวนตามกฎหมายกำหนด และเมื่อได้บุคคล 14 คน แล้วจึงมากำหนดความเชี่ยวชาญในภายหลัง เพื่อให้ได้บุคคลที่ดูเสมือนสอดคล้องต้องตามกฎหมายกำหนดและผู้สมัครบางคนก็ได้แสดงความยินยอมเป็นหนังสือตามที่ระบุใน มาตรา 10(1) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ

เปรียบเทียบการไปสรรหาดอกไม้อะไรมาก็ได้ 14 ดอก โดยไม่พิจารณาว่าจะเป็นดอกไม้สีใดบ้าง ครั้นเมื่อได้ดอกไม้มาจำนวน 14 ดอกแล้ว ค่อยใช้วิธีหาสีดอกไม้ เพื่อให้ได้สีดอกไม้ตามแบบที่ต้องการ

การสรรหาดังกล่าวนี้ จึงไม่น่าจะชอบด้วยมาตรา 7 และมาตรา 10(1) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

3. ประเด็นปัญหาตัวแทนสมาคมวิชาชีพในคณะกรรมการสรรหา

จากการตรวจสอบ พบว่า

3.1. กรรมการสรรหาที่ได้รับการเลือกกันเองในส่วนของผู้แทนสมาคมวิชาชีพด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่เป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 9 (3) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ นั้น ปรากฏว่าเป็นผู้แทนของผู้ประกอบการทั้งสิ้น ทั้งจากสมาคมผู้ประกอบการวิทยุโทรทัศน์ สมาคมนักจัดรายการโทรทัศน์ สมาคมนักแสดงโทรทัศน์ และสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงรักษาดินแดง

3.2 คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นว่า การจะพิจารณาว่า สมาคมใดเป็นสมาคมวิชาชีพด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หรือไม่ ให้พิจารณาจากวัตถุประสงค์ของสมาคม และสมาชิกของสมาคม เท่านั้น

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้นำเป็นห่วงว่า การที่ผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องถูกกำกับดูแล และควบคุมตรวจสอบจากหลักเกณฑ์ที่ กสช. เป็นผู้กำหนด กลับเป็นผู้มาทำหน้าที่สรรหา กสช. เสียเองเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งในเชิงเหตุผลว่า จะได้คณะกรรมการ กสช. ที่มาทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และกำกับตรวจสอบอย่างเป็นกลาง และโปร่งใสได้อย่างไร

4. ประเด็นปัญหาการมีส่วนได้เสียของกรรมการสรรหากับผู้สมัคร

4.1 กรณีของผู้สมัครที่ได้รับการเสนอชื่อท่านหนึ่ง

ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับการสรรหา คณะกรรมการสรรหาได้พิจารณาเฉพาะข้อมูลจากใบสมัคร โดยไม่มีการตรวจสอบประวัติเชิงลึกแต่อย่างใด ทั้งนี้ ได้ปรากฏว่า ใบสมัครของผู้สมัครท่านนี้ กรอกรข้อความไม่สมบูรณ์ โดยไม่ระบุการประกอบธุรกิจที่อาจทำให้สามารถ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสช.

ตรวจสอบถึงความสัมพันธ์กับกรรมการสรรหาบางคนได้ และข้อมูลที่ไม่ได้กรอกก็เป็นข้อมูลที่เคยกรอกในโบสถ์ครั้งแรก และเป็นเหตุให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาเพิกถอนผลของการสรรหาในครั้งนั้น

กรณีนี้ อาจพิจารณาได้ว่า การที่ผู้ได้รับการเสนอชื่อคนดังกล่าวที่เคยมีประเด็นปัญหาการมีส่วนได้เสียทางธุรกิจกับกรรมการสรรหาท่านหนึ่ง ได้หลีกเลี่ยงโดยไม่ยอมกรอกรายละเอียดในโบสถ์ให้ครบถ้วนว่า ได้เป็นกรรมการในหน่วยงานใดที่อาจมีปัญหา ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่โปร่งใส ซึ่งเป็นคุณสมบัติประการสำคัญในการทำหน้าที่ กสช. โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลของผู้สมัครที่ผู้ได้รับการเสนอชื่อหลีกเลี่ยงไม่ระบุถึงนั้น ศาลปกครองสูงสุดได้เคยวินิจฉัยว่า เป็นกรณีที่มีส่วนได้เสียทางธุรกิจกับกรรมการสรรหา จนเป็นเหตุให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาให้เพิกถอนกระบวนการสรรหามาแล้ว

4.2 กรณีของกรรมการสรรหา กสช. ท่านหนึ่ง

(1) ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยว่า ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เมื่อมีกรณีที่กรรมการสรรหามีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง กรรมการผู้นั้นจะทำการพิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้นไม่ได้ กล่าวคือ ห้ามกรรมการสรรหาซึ่งมีส่วนได้เสียหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้สมัครบางรายลงมติเลือก

(2) ปราบกฏข้อเท็จจริงว่า กรรมการสรรหาท่านนี้ ซึ่งศาลปกครองสูงสุดเคยพิพากษาว่ามีส่วนได้เสียกับผู้สมัครบางรายในการสรรหาคณะกรรมการ กสช. ครั้งแรกจนเป็นเหตุให้ศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษาให้เพิกถอนกระบวนการสรรหามาแล้ว ในการสรรหาครั้งใหม่นี้ กรรมการสรรหาท่านนี้ได้ใช้สิทธิในการพิจารณาลงมติต่อผู้สมัครรายเดิม โดยชี้แจงว่า ได้เกษียณอายุราชการแล้ว ความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือความมีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สมัครนั้นหมดไปแล้ว จึงมีสิทธิลงคะแนนเลือกได้

กรณีนี้ ควรต้งพิจารณาว่า หากเชื่อว่า เมื่อกรรมการสรรหาท่านนี้ ได้ เกษียณอายุราชการแล้ว ทำให้การมีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สมัครนั้นหมดไป ก็ควรพิจารณาด้วยว่า กรรมการสรรหาท่านนี้ยังคงมีคุณสมบัติในการเป็น กรรมการสรรหาอยู่ต่อไปอีกหรือไม่ เนื่องจากกรรมการสรรหาท่านนี้เข้าไป เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการวิทยุโทรทัศน์ก็เนื่องจากได้ปฏิบัติ หน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานีแห่งหนึ่ง และเป็นผู้บริหารของบริษัทแห่งหนึ่ง จนได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนของสมาคมผู้ประกอบการวิทยุโทรทัศน์ ขณะ ดำรงตำแหน่งก่อนเกษียณราชการ และได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสรรหา ในที่สุด

• บทสรุปของการสรรหา กสช.

1. ผลการสรรหาไม่เป็นไปตามกฎหมาย

เนื่องจาก กระบวนการสรรหาของคณะกรรมการสรรหาไม่ได้ดำเนินการ ไปตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 และ มาตรา 10 (1) แห่งพระราชบัญญัติ องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ กล่าวคือ คณะกรรมการสรรหาไม่ได้พิจารณา ถึงความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้สมัคร และมีได้ระบุให้ ชัดเจนหรือมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ผู้ได้รับการเสนอชื่อคนใดเป็นบุคคลที่ เหมาะสมในด้านใดด้านหนึ่งตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จนส่งผลให้ได้บุคคลที่ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมเพียงพอต่อการทำหน้าที่ กสช. มาเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อ

นอกจากนี้ โดยภาระหน้าที่ของ กสช. แล้ว หน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อให้เนื้อหาสาระของรายการที่เผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ โทรทัศน์เป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ดังนั้น เมื่อบุคคล ที่ได้รับการเสนอชื่อฯ จากคณะกรรมการสรรหา ไม่มีคุณสมบัติในด้าน

ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในด้านต่างๆ ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างชัดเจนแล้ว ก็ย่อมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญนี้ได้ ซึ่งทำให้นุบุคคลที่ได้รับการสรรหาไม่เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. คณะกรรมการสรรหาสิ้นความชอบธรรม

การที่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาเพิกถอนมติของคณะกรรมการสรรหา ย่อมแสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการสรรหาไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามได้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการสรรหาและจากความผิดพลาดดังกล่าว ทำให้มีกรรมการสรรหาจำนวนถึง 6 คน ขอลาออก

นอกจากนี้ การที่กรรมการสรรหาจำนวนถึง 4 คน ตามมาตรา 9 (3) แห่งพระราชบัญญัติต้องจกจัดสรรคลื่นความถี่ มิได้เป็นผู้แทนสมาคมวิชาชีพในความหมายที่แท้จริง แต่กลายเป็นผู้แทนของผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ (ดังได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 3) จึงเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความไม่ชอบธรรมในกระบวนการได้มาของคณะกรรมการสรรหาชุดนี้

คณะกรรมการสรรหาชุดเดิม จึงน่าจะสิ้นความชอบธรรมในการทำหน้าที่แล้ว ตั้งแต่วันที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษา

3. กระบวนการสรรหาไม่สมเหตุผล

คณะกรรมการสรรหาดำเนินกระบวนการสรรหาไม่สมเหตุผล กล่าวคือ การที่คณะกรรมการสรรหาเปิดรับสมัครแต่เฉพาะผู้เคยสมัครเดิมเมื่อ 4 ปีที่แล้ว ย่อมทำให้ได้จำนวนผู้สมัครน้อยและคุณภาพของผู้สมัครโดยรวมต่ำลง ประกอบกับเกณฑ์การสรรหาและความไม่ชัดเจนในการสรรหาของกรรมการสรรหาซึ่งเคยมีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สมัครบางรายยังคงปรากฏในการสรรหาครั้งนี้

สื่อบริการโทรทัศนไทย ได้เชื่อมมือ กสช.

รายชื่อผู้สมัคร กสช.

ที่	คำนำหน้า	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	ผู้ผ่านคัดเลือก รอบแรกที่มีการฟ้องศาลปกครอง 1 ใน 14 คน ของการสรรหา ครั้งแรก	ผู้ผ่านการคัดเลือก รอบวันที่ 19/12/2004 (รอบ 21 คน สุดท้าย)	ผู้ผ่านการคัดเลือก รอบ 14 คนสุดท้าย	ผู้ผ่านการคัดเลือก เป็นกสช. (7 คน)
1	นาย	รณรงค์ นพคุณ	64		**	**	
2	นาย	โกวิท อิงศิริโรจน์	60				
3	นาย	วิทยากร เขียงกุล	57				
4	นาง	สุภัทรา สุภาพ	67	**	**	**	**
5	รศ.	ประมะ สตะเวทิน	60		**	**	
6	นาย	อนันต์ บุญเจริญ	59				
7	นาย	สุพงษ์ ลิมนานกุล	52	**	**	**	**
8	พลเอก	วิชัย หงสกุล	67				
9	ดร.	โสภา (ซูพิกุลชัย) ขปิลมณี	61	**	**	**	**
10	นาย	ชิน พูลสมบัติ	67		**	**	
11	นาย	วิสูตร พิริยะวงนิชย์	60				
12	นาง	ศิริพรรณ สุทธินนท์	49				
13	นาง	ประภาพรณ โรจนสุวรรณศักดิ์	52				
14	พลเอก	ธงชัย เกื้อสกุล	63	**	**	**	**
15	ผศ.พิเศษ	อรอนงค์ อินทรจิตติ	57				
16	รศ.ดร.	สุรัตน์ เมธิกุล	61		**		
17	นาย	เดชชาติ สุวรรณโชติ	58				
18	นาย	วินิจ สุรพงษ์ชัย	64		**	**	
19	นาย	สมบัติ ภูกาญจน์	56	**	**	**	
20	นาย	สมเกียรติ แพทย์คุณ	50				
21	รศ.	ชมนาท รัตนมณี	59				
22	นาย	ประเทพ สุจริตกุล	55		**		
23	รศ.ดร.	บุญเลิศ ศุภดิกล	62	**	**	**	**
24	นาย	สุรินทร์ แปลงประสพโชค	55		**	**	
25	รศ.	ธนู บุญรัตพันธุ์	63		**		
26	นาย	เกรียงศักดิ์ สกุลชัย	49				
27	นาย	พิเชียร อำนาจวรประเสริฐ	48		**	**	**
28	นาย	พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุนทร	62	**	**		
29	นาง	สุมาลี อุทัยเฉลิม	59		**		
30	นางสาว	ปัทมา ลิวเศษ	43		**		
31	นาย	วรงค์ อมรรพรพิพัฒน์	52	**	**	**	
32	นา	มาณวิภา (เปมะวิภาดา) ยอดนร	60				
33	รศ.	พนา ทองมีอาคม	57	**	**	**	**
34	นาย	นพดล วงษ์ฤทธิ์	46				
35	นาย	ประมูท สุตะบุตร	64		**		
36	นาย	ศักดิ์ดา อรรถศิริ	53				
37	นาย	เสถียร ปริดาสา	56				

• ความลงท้าย

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง “เบื้องลึก-เบื้องหลัง” ของกระบวนการสรรหา กสท.ชุดนี้ จนนำมาสู่ข้อสรุปดังกล่าวนั้น น่าจะนำไปสู่การพิจารณาว่าการสรรหา กสท.ไม่เป็นไปตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ไม่สมเหตุผลไม่สมประโยชน์สาธารณะ โดยคณะกรรมการสรรหาผู้สูญเสียความชอบธรรมไปแล้วหรือไม่

ความหวังที่จะเห็นการปฏิรูปสื่อมวลชนทั้งระบบตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน จะเป็นไปได้เพียงไร จะมีคุณภาพเพียงไร และจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงเพียงไรนั้น ส่วนสำคัญก็ขึ้นอยู่กับมาตรฐานในการพิจารณากระบวนการสรรหา กสท. ในครั้งนี้ว่าจะยอมรับได้หรือไม่

ความพอใจ หรือไม่พอใจ ในตัวบุคคลแต่ละคน อาจจะมีได้หลายมาตรฐาน

แต่ความถูกต้องตามกฎหมาย มีได้เพียงมาตรฐานเดียว ซึ่งในกรณีนี้ ผมเห็นว่า การสรรหา กสท. ไม่เป็นไปตามกฎหมายครับ

ความคืบหน้าเพิ่มเติม

แม้ว่าผลการสอบสวนจะมีหลักฐานชัดเจนถึงความไม่ชอบธรรมของกระบวนการดังกล่าว แต่ในขั้นตอนพิจารณาของวุฒิสภา เพื่อเลือก กสท.จากรายชื่อ 14 คนให้เหลือ 7 คน ปรากฏว่า วุฒิสภาเสียงส่วนใหญ่กลับเมินเฉยพยานหลักฐานที่พบ ยังคงตั้งต้นที่จะเลือกต่อไป แน่แน่นอนว่าผู้ที่ได้รับคัดเลือกนั้นก็มีความที่ถูกรอคอยจากครั้งก่อนด้วยเช่นกัน มีหน้าซ้ำ จำนวนบัตรลงคะแนนที่กาตัวเลือกเหมือนกัน ทั้ง 7 คน มีจำนวนมากถึง 83 ใบ จากจำนวนทั้งสิ้น 198 ใบ สะท้อนความไม่โปร่งใสของวุฒิสภา และไม่อาจทำให้สังคม เชื่อมมั่นและศรัทธาได้ว่า เป็นองค์กรที่อิสระอย่างแท้จริง

องค์กรภาคประชาชนและสมาคมวิชาชีพสื่อ ภาควิชาการ ต่างผิดหวัง

ต่อการตัดสินใจของวุฒิสภาและเรียกร้องให้ผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่เป็นผล ต่อมา ดร.เจิมศักดิ์ จึงได้ทำหนังสือสรุปข้อมูลทั้งหมดรวมทั้งรายงานการสอบสวน เสนอต่อ ประธานองคมนตรี องคมนตรีและราชเลขาธิการเพื่อทราบ ในเวลาไล่เลี่ยกัน นายประมุข สุตะบุตร หนึ่งในผู้สมัคร กสช. ก็ได้ทำหนังสือถึงประธานองคมนตรีและราชเลขาธิการ เช่นเดียวกัน ทำให้ราชเลขาธิการ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทนราชเลขาธิการ มีหนังสือถึง เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อขอข้อเท็จจริงของเรื่องดังกล่าว จึงยังไม่มีการนำรายชื่อดังกล่าวทูลเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ต่อมา เมื่อวันที่ 23 พ.ย. 48 ศาลปกครองกลาง ได้มีคำพิพากษา ตามที่ นายประมุข ได้ยื่นฟ้องสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสรรหา กสช. โดยมีมติให้เพิกถอนรายชื่อผู้สมัครตั้งแต่รอบ 14 คน ถือเสมือนว่าไม่เคยได้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อคัดเลือก และให้เริ่มต้นกระบวนการสรรหาใหม่ ด้วยเหตุผลสำคัญคือองค์ประกอบของกรรมการสรรหา กสช. กรณีของ นายสมพร เทพสิทธา ขาดคุณสมบัติ รวมทั้งกระบวนการคัดเลือก มติและคำสั่งของ กสช. ทั้งกระบวนการ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้สมัครกับผู้ที่ได้รับการคัดเลือกบางคนมีส่วนได้เสียกันในทางธุรกิจ อีกทั้งมีการเติมคุณสมบัติให้ผู้สมัครบางคนต่างๆ ที่มีได้มีความเชี่ยวชาญจริงในด้านนั้นๆ

ล่าสุด กรรมการสรรหาฯ ยืนยันที่จะฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองกลาง ท่ามกลางเสียงเรียกร้องจากส่วนต่างๆ ของสังคม ให้ลาออกทั้งคณะเพื่อแสดงความรับผิดชอบ แต่ไม่มีท่าทีตอบรับใดๆ ในขณะที่ ดร.วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี กลับเสนอให้แก้ไขกฎหมาย มาตรา 80 ในพ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ ใช้อำนาจ กสช. ให้ กทช.ดูแลชั่วคราวไปก่อน ซึ่งก็ทำให้กระแสต่อต้านทวีความรุนแรงมากขึ้น

ท้ายสุด มีการนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 พ.ย. 48 ซึ่ง ดร.วิษณุ ให้สัมภาษณ์ภายหลังว่า ที่ประชุมเห็นว่า มีเหตุผลที่จะแก้ไขได้ แต่ติดเงื่อนไขไม่ทันสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร และเรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง ใกล้เคียงเสร็จแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการใดๆ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสท.

แถลงการณ์ร่วมผิดหวังกับการเลือก กสท. ของ วุฒิสภา
แถลงการณ์ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
เรื่อง "ผิดหวังกับ การเลือก กสท. ของ วุฒิสภา
ยืนยันเดินทางตรวจสอบการทำงานของ กสท. ต่อไป"

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และองค์กรพันธมิตรสื่อ รู้สึกผิดหวังอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของวุฒิสภาที่ยังคงเดินทางลงคะแนนคัดเลือก กรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสท.) เมื่อวานนี้ (27 ก.ย. 48) ท่ามกลางความสงสัยและคลางแคลงใจของฝ่ายต่างๆ ในสังคม ท่ามกลางหลักฐานที่เปิดเผยให้เห็นชัดเจนถึงความอ่อนด้อย ไร้ประสิทธิภาพของคณะกรรมกรสรรหา กสท. และกรณีมีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่าง กรรมการผู้คัดเลือกกับผู้ได้รับเลือก ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยชี้ไว้แล้วก่อนหน้านี้ และเป็นเหตุให้กระบวนการสรรหาต้องล้มเลิกไปในครั้งแรก

ในครั้งนี้ วุฒิสภาตัดสินใจโดยไม่ให้ความสำคัญกับผลการตรวจสอบจากคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติฯ ที่ชี้ชัดถึงความมิชอบของกระบวนการสรรหาในหลายประเด็นจนมิอาจยอมรับได้ และละเลยไม่ฟังคำทักท้วงจากองค์กรวิชาชีพสื่อและภาคประชาชนที่ได้ยื่นร้องเรียนไปก่อนหน้านี้ ซึ่งค้นพบหลักฐานแสดงความไม่โปร่งใสระหว่างกรรมการสรรหา กับผู้สมัคร แม้ว่าผู้สมัครที่มีปัญหาไม่ได้รับการคัดเลือก แต่ก็ยังมีผู้สมัครบางคนที่มีปัญหาเรื่องคุณสมบัติกลับผ่านการพิจารณา และมีการระบุว่าการคัดเลือกผู้สมัคร ได้ถูกระบุไว้แล้วก่อนหน้านี้ ดังนั้น วุฒิสภา จะต้องตอบคำถามต่อสังคมว่าทำให้ประชาชนเชื่อมั่นได้อย่างไรว่า การใช้พิจารณาญาณในครั้งนี้มี ความชอบธรรม และจะไม่เป็นปัญหาประวัติศาสตร์ซ้ำรอย ดังเช่นกรณีผู้ว่า สตง.

อย่างไรก็ตาม สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยและองค์กรพันธมิตร ขอเรียกร้องให้ กสท. คนอื่น ๆ ที่ได้รับการคัดเลือกมาโดยชอบ ได้ตระหนักถึงภารกิจและบทบาทหน้าที่อันสำคัญยิ่งในฐานะองค์กรอิสระ ได้จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องยืนหยัดทำหน้าที่ของตนอย่างเป็นกลาง โปร่งใส มียอมให้อำนาจทางการเมือง กลุ่มทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ มาแทรกแซงการทำงาน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการทางตรงหรือโดยอ้อม เพื่อสร้างครีธาและความมั่นใจแก่ประชาชน

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยและองค์กรพันธมิตรสื่อ ขอเรียกร้องให้ประชาชนและทุกฝ่าย ได้จับตามองและช่วยกันทำหน้าที่ตรวจสอบ การทำงานของ กสท. อย่างใกล้ชิด รวมทั้งติดตามสาระที่จะกำหนดในพระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ซึ่งขณะนี้ อยู่ระหว่างการพิจารณาในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา เพราะกฎหมายฉบับดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะให้ กสท. ได้ทำงานต่อไป

28 กันยายน 2548

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
 สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
 สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสช.

**คำให้การแก้กฎหมาย ม.80 พ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่น
โอนอำนาจ กสช. ให้ กสช. เรียกร้องกรรมการสรรหาลาออก**

แถลงการณ์

คัดค้านการแก้กฎหมายพ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ โอนอำนาจกสช.ให้กทช. และเรียกร้องกรรมการสรรหาลาออก แสดงความรับผิดชอบกรณี กสช.

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย ขอแสดงความชื่นชมต่อคำตัดสินของศาลปกครองที่มีคำสั่งยกเลิกมติคณะกรรมการสรรหา กสช. ให้รายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกในรอบ 14 คน เป็นโมฆะ ถือเสมือนว่าไม่เคยมีการคัดเลือกรายชื่อเพื่อส่งให้วุฒิสภาพิจารณามาก่อน ด้วยเหตุผลว่า คณะกรรมการสรรหา กสช. มีองค์ประกอบไม่สมบูรณ์ และทำผิดกฎหมายด้วยการไม่แจกแจงรายละเอียดความเชี่ยวชาญของผู้สมัครแต่ละราย นอกจากนี้ยังมีการทำความผิดซ้ำซ้อน กรณีกรรมการสรรหา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ผ่านการคัดเลือก ระหว่าง พลเอกสุนทร ไสยกุลศิริ อดีต ผอ. ททบ. 5 กับ พลเอกธงชัย เกื้อสกุล และนางสุพิศรา สุภาพ

องค์กรวิชาชีพได้เคยคัดค้านกระบวนการสรรหา กสช. ที่มีขอบข่ายตั้งแต่ต้น แต่กรรมการสรรหายังคงเพิกเฉยต่อคำท้วงติง กลับดึงดันที่จะดำเนินการต่อไปจนทำให้เกิดปัญหาบานปลาย นำมาสู่คำพิพากษาของศาลปกครองครั้งนี้ เราจึงขอเรียกร้องให้คณะกรรมการสรรหา ลาออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และเริ่มต้นกระบวนการสรรหาใหม่ตั้งแต่ต้นโดยเร็วที่สุด

ส่วนแนวคิดการเสนอแก้ไขกฎหมายมาตรา 80 ตามพ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ โอนอำนาจ กสช. ไปให้ กทช. นั้น องค์กรวิชาชีพสื่อไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว เพราะเป็นการเอาหน้าที่ที่ต้องการอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างหนึ่ง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญอีกด้านหนึ่งในการกำหนดอนาคตอันเป็นสิทธิประโยชน์ของคนทั้งประเทศ ซึ่งหากรัฐบาลไม่ได้มีวาระซ่อนเร้นที่คิดจะใช้อำนาจทางอ้อมผ่านองค์กรอิสระ เพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อที่มีความเห็นแตกต่างจากรัฐบาล อย่างที่หลายฝ่ายตั้งข้อสงสัยแล้ว การยืดระยะเวลาเพื่อรอกกระบวนการสรรหา กสช. เสร็จสมบูรณ์ ย่อมนำประโยชน์มาสู่ส่วนรวมมากกว่า

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย จึงขอเรียกร้องให้รัฐบาลยุติแนวคิดและการดำเนินการที่จะแก้ไขมาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์ ที่จะโอนอำนาจบางส่วนของ กสช. ไปให้ กทช. โดยเฉพาะการจัดสรรคลื่นและออกใบอนุญาตประกอบกิจการ

25 พฤศจิกายน 2548

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

ข่าวศาลปกครอง Administrative Court News

ครั้งที่ ๖๑/๒๕๔๘

ศาลปกครองกลางอ่านคำพิพากษาคดี กสท.

วันนี้ (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘) เวลา ๑๓.๓๐ น. ที่ห้องพิจารณาคดีที่ ๒ ศาลปกครองกลาง ได้อ่านคำพิพากษา คดีหมายเลขดำที่ ๓๖/๒๕๔๘ คดีหมายเลขแดงที่ ๑๕๗๐/๒๕๔๘ ระหว่างนายประมุข สุตตะบุตร (ผู้ฟ้องคดี) กับ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑ และคณะกรรมการสรรหา กสท. ที่ ๒ (ผู้ถูกฟ้องคดี) เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (กระบวนการสรรหา กสท.ไม่ชอบด้วยกฎหมาย)

จากการที่นายประมุข สุตตะบุตร ได้ยื่นฟ้องสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสรรหา กสท. เป็นคดีปกครองต่อศาลปกครองกลาง กล่าวหาว่าสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศเรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคณะกรรมการสรรหา กสท. ได้มีมติและประกาศ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๘ คัดเลือกผู้สมัครจำนวน ๑๔ คน เป็นบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็น กสท. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ศาลปกครองกลางโดยองค์คณะพิจารณาคดีพิพากษาที่ ๙ ซึ่งประกอบด้วยนายประวิตร บุญเทียม ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง และตุลาการในองค์คณะอีกสองท่านคือนายณัฐ รัฐอมฤต และนายสมศักดิ์ ตันตขเลขา ได้นัดผู้กรณีมาฟังคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ในประเด็นเรื่องที่กล่าวหาว่าสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศเรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ศาลพิจารณากว่าประกาศรายชื่อของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ ระบุว่านายสมพร เทพสิทธา ยังคงมีฐานะเป็นกรรมการสรรหา กสท. ในฐานะผู้แทนสภาผู้พิพากษามาตรกแห่งชาติ เป็นการขัดต่อ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้องค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคทางด้านสื่อสารมวลชนหรือใช้สื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะและไม่แสวงหากำไรทางธุรกิจส่งผู้แทนได้องค์กรละหนึ่งคนเท่านั้น โดยมาจากองค์กรที่หลากหลายไม่ซ้ำกัน แต่ปรากฏว่าเมื่อนายสมพร เทพสิทธา พ้นจากการเป็นรองประธานสภา สัจจมาตสเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว กลับมีการกล่าวอ้างว่านายสมพรฯ เป็นผู้แทนสภาผู้พิพากษามาตรกแห่งชาติ ทั้งที่สภาผู้พิพากษามาตรกแห่งชาติก็ได้ส่งบุคคลอื่นเข้ารับการคัดเลือก

ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา กสทช. ตามประกาศของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับในประเด็นเรื่องที่ว่าคณะกรรมการสรรหา กสทช. ได้มีมติและประกาศ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๘ คัดเลือกผู้สมัครจำนวน ๑๔ คน เป็นบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอรายชื่อ เป็น กสทช. โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ศาลพิจารณาวินิจฉัยโดยที่การพิจารณาคัดเลือก กสทช. ในกรณีนี้เป็น การพิจารณาทำคำสั่งทางปกครองเนื่องจากขั้นตอนการคัดเลือกเดิมที่ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาว่า ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์ซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทาง ปกครองไม่เป็นกลาง โดยไม่ได้เปิดให้บุคคลทั่วไปมีสิทธิมาสมัครเพิ่มเติม โดยเริ่มกระบวนการสรรหา จากผู้สมัครเดิมจำนวน ๑๐๓ คน พลเอก สุนทร โสภณศิริ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีเหตุตั้งกล่าวตามคำ พิพากษาของศาลปกครองสูงสุดจึงยอมไม่มีอำนาจพิจารณาผู้สมัครรายรองศาสตราจารย์ สุพิตรา สุภาพ โดยต้องถือว่าไม่อยู่ในสภาพที่จะเป็นกลางที่จะพิจารณาในเรื่องเดียวกันนั้นอีก และโดยเหตุผลทำนอง เดียวกัน ระหว่างพลเอก สุนทร โสภณศิริ กับพลเอก ชงชัย เกื้อสกุล ก็เคยมีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจ ทำให้การพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครไม่เป็นกลางตามคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ประกอบกับการ คัดเลือกครั้งใหม่ยังคงเป็นกลุ่มผู้สมัครเดิมจำนวน ๑๐๓ คน ซึ่งรวมพลเอก ชงชัยฯ ด้วยจึงย่อมเห็นได้ว่า พลเอก สุนทรฯ ไม่อาจอยู่ในสถานะที่เป็นกลางกับผู้สมัครรายพลเอก ชงชัยฯ ได้เช่นเดียวกับผู้สมัครราย รองศาสตราจารย์ สุพิตราฯ นอกจากนี้ กรณีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทาง ปกครองไม่เป็นกลางดังกล่าว ไม่ใช่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะหรือ สิทธิของบุคคล หรือไม่มีเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติหน้าที่แทน จึงไม่เข้าข้อยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับ เหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางมาใช้บังคับ ตามมาตรา ๑๘ แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ การที่พลเอก สุนทรฯ ได้ลงมติกรณีรอง ศาสตราจารย์ สุพิตราฯ และกับพลเอก ชงชัยฯ ย่อมส่งผลให้การพิจารณาทางปกครองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้จะปรากฏว่ามีการสรรหา กสทช. เพียงคนเดียวมีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอัน อาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง แต่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกตามประกาศของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๗ ได้กำหนดให้การคัดเลือกทั้งสามขั้นตอนดำเนินการโดยกรรมการ สรรหา กสทช. แต่ละคนออกเสียงได้ไม่เกินจำนวนรายชื่อที่ต้องการ การลงคะแนนของพลเอก สุนทรฯ จึงกระทบ ต่อผู้สมัครทุกคนในทุกขั้นตอน มติของคณะกรรมการสรรหา กสทช. ในทุกขั้นตอนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนั้นมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้ กสทช. ต้องเป็นผู้มี ผลงานหรือเคยปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีคามเชี่ยวชาญหรือมี ประสบการณ์ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ่มมือ กสท.

เศรษฐกิจ ความมั่นคง กฎหมายมหาชน หรือกิจการท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ และมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า ให้คณะกรรมการ สรรหา กสท. พิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ตามมาตรา ๗ เป็น จำนวนสองเท่าของจำนวนกรรมการที่จะได้รับแต่งตั้งเสนอต่อประธานวุฒิสภาพร้อมทั้งรายชื่อและใบของ บุคคลดังกล่าว ซึ่งต้องระบุให้ชัดเจน หรือมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมใน ด้านใดด้านหนึ่งตามมาตรา ๗ และความยินยอมเป็นหนังสือของผู้ได้รับการเสนอชื่อ แต่ปรากฏ ชื่อเท็จจริงว่าคณะกรรมการสรรหา กสท. คัดเลือกผู้สมัครสองคนในจำนวน ๑๔ คนโดยกล่าวอ้างว่า มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ โดยบุคคลดังกล่าวไม่ได้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญจริง จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และโดยที่กรณียาตราคุณสมบัติของนายสมพรฯ เกิดขึ้นและดำรงอยู่ก่อนที่ จะมีการพิจารณาทางปกครองในการคัดเลือก กสท. กรณีย่อมทำให้นายสมพรฯ เป็นผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ใน เรื่องการคัดเลือก กสท. ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตั้งแต่นั้น และโดยที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๗ ได้กำหนดให้การคัดเลือกทั้งสามขั้นตอนดำเนินการโดยกรรมการสรรหา กสท. แต่ละคนออกเสียงได้ไม่เกินจำนวนรายชื่อที่ต้องการ การละคะแนนของนายสมพรฯ จึงกระทบต่อผู้สมัคร ทุกคนในทุกขั้นตอน การที่นายสมพรฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาทางปกครองคัดเลือก กสท. จึงมีผลทำให้มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในทุกขั้นตอนไม่ชอบด้วยกฎหมาย

โดยสรุป องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา กสท. ตามประกาศของสำนักงานปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรี รวมทั้งมติและคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่คัดเลือก ผู้สมัครจำนวน ๑๔ คน เป็นบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็น กสท. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สมควร ต้องเพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเสีย และโดยที่คณะกรรมการสรรหา กสท. ยังขาด องค์ประกอบในส่วนของผู้แทนองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่ง พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงสมควรต้องเริ่มกระบวนการสรรหา กสท. ตั้งแต่ขั้นการแต่งตั้งกรรมการ สรรหา กสท. ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของกฎหมาย ก่อนที่จะดำเนินการพิจารณาทางปกครอง เพื่อคัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็น กสท. ต่อไป

พิพากษาให้เพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการ กระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๗ และประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๘ ที่คัดเลือกผู้สมัครจำนวน ๑๔ คน เป็น บุคคลที่สมควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็น กสท. ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ลงในประกาศแต่ละฉบับเป็นต้นไป โดยถือเสมือนว่าผู้ได้รับการคัดเลือกทั้ง ๑๔ คน ไม่เคยได้รับการคัดเลือกและเสนอต่อวุฒิสภา เพื่อมีมติเลือกเป็น กสท. คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

สำนักงานศาลปกครอง
๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

วิทยุชุมชน : บทพิสูจน์จิตสาธารณะ

(สาระจากเรื่องจริง และประสบการณ์ตรง แห่งอารมณ์ ความรู้สึก
ไม่สมควรใช้อ้างอิงทางวิชาการ)

• ดร. เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ •

“อาจารย์เอื้อจิตนี้ หมกมุ่นเรื่องวิทยุชุมชนมากไป จนใจไม่เป็นสุข ต้อง
ทำตัวให้ใจเป็นสุขซิ..”

คำพูดจากนักคิดระดับประเทศ ที่สื่อสารกลับเมื่อดิฉันฉวยโอกาส
จากการประชุมในวาระงานหนึ่ง รายงานว่า ขณะนี้ (ช่วงต้นปี 2548)
กรมประชาสัมพันธ์ ประกาศให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาได้ 6 นาที ซึ่งน่าจะเป็น
กระทำการเพื่อล้มล้างแนวคิด ความเชื่อ และปฏิบัติการวิทยุชุมชนของ
ภาคประชาชน โดยการแบ่งแยกและปกครอง ด้วยการหยดน้ำผึ้ง (ประโยชน์
ที่เป็นรายได้จากการโฆษณา) ให้มดเล็กๆ แต่ต่างสีมาตีกัน เหตุแห่ง
การนำเสนอข้อมูลและความคิดนี้ ก็เพื่อขอทราบคำชี้แนะ และต้องการ
เรียนให้ท่านทราบสถานการณ์ของวิทยุชุมชน ที่ท่านเองยอมรับหลักการ
ดังที่ท่านเคยกล่าวในเวทีประชาชน ที่โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ในช่วงปลายปี
2546 ซึ่งนับเป็นช่วงเฟื่องฟูของวิทยุชุมชน ว่า “วิทยุชุมชน ที่เป็นสื่อของ
ประชาชน เป็นสื่อเพื่อการสื่อสารเรื่องราวของประชาชน ไม่ทำการค้า หากำไร
ต้องเกิดและมีในประเทศไทย จับได้..จับไป ..จับแล้วก็เปิดใหม่..” ครั้งนั้น
เรียกความฮึกเหิมจากที่ประชุมที่พากันปรบมือเกรียว

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

“หมกมุ่น” คำนี้ฟังแล้วสะท้อนใจ เพราะดูเหมือนเป็นเรื่องของอารมณ์ “ปัจเจก” มาก จนอดตั้งคำถามไม่ได้ว่า ถ้าหลายคน ไม่ “หมกมุ่น” กันจนเกิด ตัวตนเชิงปัจเจก เป็น “ทศกัณฐ์” ทางกัณฐ์ก็พิงมีในคลื่นของประชาชน เช่นนี้... จะมีรูปธรรมให้นักคิด นักวิชาการ ได้วิเคราะห์ ได้ศึกษาวิจัยใหม่ ?
... และการหมกมุ่นเพื่อประโยชน์สาธารณะ จนใจไม่เป็นสุขนี้ มันผิด ใหม่ ? ครั้นนี้ จึงขอหมกมุ่นอีกครั้ง ก่อนจะทำตัวเป็นไทให้ใจเป็นสุขต่อไป

สถานการณ์ปลายปี 2546 ที่อ้างถึง ภายหลังจากพบปัญหาที่ภาครัฐสงบ ไม่ไถ่ล่าทำจับวิทยุชุมชน จนคำว่า “วิทยุเถื่อน” เริ่มเลือนหายในช่วงนั้น เพราะ การเลือกตั้งทั่วไป กำลังจะเกิดขึ้นในช่วงต้นปี 2547 ทำทีของหน่วยงาน เช่น กรมประชาสัมพันธ์ จึงนับเป็นการบังเอิญที่เปิดโอกาสให้ บางพรรคและ นักการเมือง สนับสนุนปัจจัยให้เปิดวิทยุชุมชน หรือเปิดวิทยุชุมชนเอง เพื่อ เป็นฐานในการหาเสียง ต่อมาเมื่อการเลือกตั้งผ่านไป วิทยุชุมชนหลายแห่ง ที่เกิดมาเพื่อการนี้ ก็ผันตัวมีการแทรกโฆษณา หรือ โฆษณา อย่างโจ่งแจ้ง บางแห่งที่มีผู้ฟังถึงประเทศข้ามโขง จากข้อมูลที่ได้พบพูดคุยกับผู้ประกอบการ เมื่อต้นปี 2548 ทราบว่า ทำแค่ปีสองปีก็คุ้มทุน เพราะตอนนั้น กรมประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีนโยบาย “เปิดการค้าเสรีวิทยุชุมชน” คู่แข่งมีไม่มาก จึงคุ้มทุน เร็ว ในช่วงนั้นเอง ผู้นำพรรคใหญ่ที่กำลังจะได้เป็นผู้นำรัฐบาลในสมัยที่สอง เกิดสนใจในเรื่องวิทยุชุมชน จนลูกพรรคบางคนในอีสาน ไปบอกประชาชนว่า รัฐบาลจะแจกเครื่องส่ง ให้ทำวิทยุชุมชน ข่าวลือนั้นเป็นจริงมากขึ้น เมื่อ ผู้บริหารระดับสูงของกรมประชาสัมพันธ์ ออกมากล่าวกับสื่อ ทั้งสั่งการในด้าน การบริหาร เตรียมคุณภาพ 1 แส่นบาทต่อแต่ละวิทยุชุมชน (งบประมาณตามที่ สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมมอบให้แต่ละชุมชนที่สนใจเรียนรู้เรื่องการทำวิทยุ ชุมชน) กับจำนวน อบต.ทั่วประเทศ โดยจะเริ่มจาก อบต.ชั้นดี (หารายได้ ได้มาก) ก่อน

ต่อมาไม่นาน ความคิดนี้ก็ออกเป็นประกาศ แต่ในที่สุดเพียงต้นปี 2547 ก็จางหาย.. ทั้งที่เริ่มมี อบต.บางแห่งขานรับว่าถ้าได้ทำวิทยุชุมชนเมื่อไร จะถ่ายทอดรายการสำคัญทุกเช้าวันเสาร์ (พูดเหมือนกับรายการนี้หาฟังยาก!) แต่ก็น่าแปลกที่เมื่อปฏิบัติการณ์เลือนหาย เหมือนเพลงบันไดเมฆกลับไม่มี อบต.ใดมาร้องขอแรงขอเครื่องส่ง ในขณะที่มี อบต.บางแห่งที่ได้พบพูด (เบาๆ) ว่า มันเป็นเรื่องของประชาชน อบต.สนับสนุนอยู่แล้ว และเข้าไปใช้ได้ เพราะเป็นสมาชิกชุมชนเหมือนกัน ไม่เห็นต้องประกาศเป็นนโยบายให้ อบต.มาทำงานอื่นของอบต.ก็มีตั้งมาก..

ครั้งนั้น โอกาสของการผันเงินงบประมาณมาซื้อเครื่องส่งด้วยมูลค่านับหลายร้อยล้านบาทเลือนหายไป นับเป็นโชคของประเทศไทย ที่ไม่มีการนำงบประมาณมาจัดสรรในเรื่องนี้ เพราะนอกจากจะผลาญเงินของชาติแล้วยังเป็นการสร้างฐานคิดวิทยุชุมชนแบบ “รัฐสั่งและสร้าง” ซึ่งผิดหลักการของวิทยุชุมชนที่ต้องเป็นไปตามความพร้อมและความต้องการของประชาชนสมาชิกทุกกลุ่มทุกคนในชุมชนต้องร่วมกันเป็นเจ้าของ บทบาทภาครัฐคือให้การสนับสนุน แต่ไม่แทรกแซง สั่งการ

เรียกได้ว่า ช่วงปี 2546 ต่อปี 2547 คือการ พยายามให้ “อำนาจรัฐ โดย ใช้อำนาจปกครองส่วนท้องถิ่น” เข้ามาจัดการ วิทยุชุมชน แต่เมื่อไม่สำเร็จ อาจเพราะมีการอ้างถึง ความในมาตรา 26 ของ พ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ ที่ระบุชัดเจนว่า ผู้ประกอบการ มีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งร่าง พ.ร.บ.ประกอบกิจการฯ ที่ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นภาครัฐ หรือ อาจจะมีคุณธรรมไม่อยากผลาญงบประมาณแผ่นดิน ความคิดนี้จึงเลือนหายไปเงียบๆ เหมือนการเลือนหายของผู้บริหารระดับสูงกรมประชาสัมพันธ์ เจ้าของความคิด “วิทยุชุมชนของ อบต.” ที่อีก

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ่มมือ กสท.

ประมาณปีกว่าต่อมาก็เลื่อนหายจากกรมประชาสัมพันธ์ ไปอยู่สำนักที่เคยมีผู้บริหารสูงสุดเจ้าของสมญา “นิติบริกร”

มาช่วงปลายปี 2547 ต่อ 2548 ผู้บริหารระดับกองของกรมประชาสัมพันธ์ ท่านหนึ่ง ที่ถูกจับตามองว่า อาจได้เป็น เลขาธิการ กสท. คนแรก ก็เกิดโศกเศวตบรรพต อาจจากการไปคลุกคลีตีโมงกับพวกที่ทำและอยากทำวิทยุชุมชนแฝงโฆษณา หรืออาจวิเคราะห์แล้วเห็นเป็นโอกาสในการล่าล้างวิทยุชุมชนอีกครั้ง เพราะการที่ กฎหมายประกอบมาตรา 40 ที่ประกาศใช้แล้ว และที่ยังเป็นร่าง คือ พ.ร.บ. การประกอบกิจการฯ ระบุว่า วิทยุชุมชน เป็นสื่อเพื่อบริการสาธารณะ เช่นเดียวกับสื่อภาครัฐที่ต้องทำเพื่อบริการสาธารณะ หากวิทยุชุมชนยืนหยัดไม่มีการหารายได้จากการขายเวลาเพื่อการโฆษณา ก็จะไปกระเทือนหลายหน่วยงานภาครัฐที่ต้อง “หารายได้เพื่อสวัสดิการ” โดยอ้างว่าขาดงบประมาณ เอาสมบัติประชาชนมาค้ำกำไรด้วยการหารายได้จากมาให้สัมปทาน ซึ่งหากแนวคิด ความเชื่อ “วิทยุเพื่อบริการสาธารณะ ไม่หารายได้ และค้ำกำไรทางธุรกิจ” เกิดเป็นจริง ก็จะไปตัดโอกาสงามของหน่วยงานภาครัฐหลายแห่ง อย่างที่ปรากฏเป็นวาทกรรม “.....เดินด้วยท้อง” มาแล้ว หรืออาจด้วยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจวิทยุกระจายเสียง และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตนเอง ผู้บริหารคนนี้จึงเริ่มเดินหน้าขายความคิด

น่าแปลกที่มีหลักฐานชัดเจนว่าผู้บริหารคนนี้ไปกล่าวในการชุมนุมกลุ่มผู้ทำวิทยุชุมชนแบบอยากโฆษณาว่า “วิทยุชุมชนโฆษณาได้” ก่อนที่หน่วยงานจะประกาศเป็นนโยบายเสียอีก สถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชน เคยร้องเรียนไปยังผู้บริหารสูงสุดกรมประชาสัมพันธ์คนปัจจุบัน ว่าการกระทำดังกล่าวไม่เหมาะสม และเป็นการสร้างความแตกแยก สับสน และขัดกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ แต่ที่สุดได้รับคำตอบจากผู้ถูกกล่าวหาที่ในเอกสารระบุชัดว่า อธิปไตยให้เป็นผู้ชี้แจงผู้ร้องเรียนเอง เกิดเป็นบรรทัดฐานใหม่ใน

การบริหารที่น่าสนใจ คือ ให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงเอง และคำตอบที่ผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับมอบอำนาจให้ชี้แจงตอบกลับมา เข้าทำนอง “ผิดตรงไหน ผิดอย่างไร (มีอะไรอะเปล่า?)” จึงไม่น่าแปลกใจอีกเหมือนกัน ที่ในที่สุด ผู้บริหารระดับกองคนนี้ก็ได้รับการโปรโมท ให้มีตำแหน่งสูงขึ้น อาจจะเป็นจากผลงานดีเด่น “วิทยุชุมชนหารายได้จากการโฆษณาได้” ผลงานอย่างนี้ ถ้าเป็นการเล่นเกมควรได้ทั้ง กล่อง และเงิน เพราะภายหลังมีการวิเคราะห์อย่างกว้างขวางทางสื่อมวลชนที่กล่าวว่า มีคนของหน่วยงาน ได้รายได้มากกว่าจากการขายและรับผิดชอบเครื่องส่ง ซึ่งก็แปลกที่ไม่มีมีการแก้ต่าง แก้ไข หรือ ชี้แจงใดๆ จากหน่วยงานที่ถูกกล่าวหา แม้กระทั่ง ข้าราชการการเมือง คนใกล้ชิดรัฐมนตรีผู้ดูแลสื่อ ยังพูดว่า การระงับให้วิทยุชุมชนไม่มีโฆษณา มันยาก “..ก็รู้ ๆ กันอยู่”

ทุกวันนี้ กล่าวกันว่า มีวิทยุที่เรียกว่า วิทยุชุมชน “เกิดบ้าง เจ๊งบ้าง” จำนวนร่วมสามพันแห่ง เพียงแค่คิดว่าแห่งหนึ่งลงทุน 500,000 – 1,000,000 บาท ก็เป็นวงเงินนับ 2-3 พันล้านบาทแล้ว ว่ากันว่า ความต้องการเครื่องส่งมีมากถึงขนาดบริษัทผู้ผลิตในต่างประเทศบริษัทหนึ่ง ต้องส่งคนมาหาข้อมูลว่าเกิดอะไรขึ้น จนในที่สุด ก็มีการตั้งบริษัทตัวแทนจำหน่ายในประเทศเสียเลย เพื่อรายได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย หลังจากที่มิผู้ส่งเข้าผ่านประเทศเกาะเล็ก ๆ ใกล้ชายแดนได้มาในรูปอะไหล่ แต่ข้อมูลสายนี้ดูวิบากมาก เพราะมีผู้ประกอบการบอกว่า มารับกันที่สนามบินดอนเมือง เป็นกล่องเลย ไม่ต้องแฝงเป็นอะไหล่

บ้างก็คุยกันว่า ช่มทับกันเรื่องเครื่องส่งจนที่บ้านมีเก็บสะสมทุกขนาด จนที่สุด ทุ่มสุดตัว สั่งกำลังส่งมากที่สุดเป็นพันวัตต์และกำลังเดินทางมาทางเรือ! (คำพูดนั้นนานแล้ว ป่านนี้คงขึ้นฝั่งแล้ว) ด้วยเหตุที่มันใจังครึ่มขนาดนี้

จึงถึงกับมีข่าวลือว่า “นายกฯชายเครื่อง” โชคดีไม่มีพุดต่อว่านายกสมมาคมอะไร

อย่างไรก็ดี ข้อมูลนี้รู้กันทั่ว จนเป็นเรื่องธรรมดา... เพราะ อำนาจเงิน อำนาจการกระทำทำทนายกฎหมาย(ชายเครื่อง-ประกอบการหารายได้โดยไม่ต้องเสียภาษี เครื่องส่งเข้ามาไม่ผ่านด่านศุลกากร ฯลฯ) การกระตุ้นให้ผู้ลงทุนที่มีบางกลุ่มเป็นนักจัดรายการที่ถูกถอดสัญญาจากสถานีภาครัฐที่สัมปทานให้ธุรกิจทำ เข้ามาทำธุรกิจหารายได้อย่างแข่งขันกัน (เครื่องส่ง) ใครแรงใครอยู่ ได้ชำระระบบการวิทยุชุมชนไม่ให้ปรากฏตัวบนหน้าบับวิทยุ เพราะในทางเทคนิค คลื่นจากสถานีโฆษณาที่มีจำนวนมาก และมีกำลังส่งมาก ทำให้คลื่นวิทยุชุมชนกลุ่มสูตรบู้ย 30 -30 – 15 (กำลังส่งเป็นวัตต์- ความสูงของเสาเป็นเมตร-รัศมีการกระจายเสียงเป็นกิโลเมตร) ถูกแทรกแซง กลบฝัง ทำกันไปแม้ได้ยื่นไกลแค่เพียงหน้าสถานี ที่สำคัญคือ การทำให้สังคมเกิดการรับรู้ และเข้าใจว่าวิทยุชุมชนเป็นพวกก่อกวน ทำให้ฟังวิทยุ-ดูโทรทัศน์ไม่ชัด พวกขวยโอกาส พวกทำรายการไม่ได้เรื่องมีแต่โฆษณาทั้งวัน ที่ร้ายแรงอาจเป็นเหตุทำให้เครื่องบินตก! แม้จะมีนักบินอาวุโส มาให้ข้อมูลอย่างไร แต่ว่าทกรรมชุดนี้ ก็ยังถูกย่ำซ้ำเป็นระยะ..และเป็นเหตุผลอันดีในการใช้ปิดวิทยุที่วิพากษ์รัฐบาล และระบบการนี้ยังเดินหน้าต่อไปในการสั่งปิดบางสถานี แต่ไม่มีกระบวนการตรวจสอบว่า สถานีใดทำตามมติ ครม.เมื่อ 16 สิงหาคม 2548 ที่ให้วิทยุชุมชน**ไม่ประกอบการทางพาณิชย์ และจะถูกจัดเก็บภาษีรายได้** ไม่รู้ว่าบทความนี้เมื่อถ่ายถอดเป็นภาษาสากลจนนานาประเทศได้รับรู้แล้ว เขาจะดูถูกดูแคลนมติคณะรัฐมนตรีใหม่ หรือไม่แน่ อาจมีบางประเทศ ขอลดเว้นแบบ นโยบายที่มีแต่ได้กับได้ทำให้วิทยุชุมชนแปรเปลี่ยน..ประชาชนไม่เข้มแข็งทางความคิด หวั่นไหวในศรัทธาและความเชื่อมั่นในสิทธิการสื่อสาร ขณะเดียวกัน สร้างช่องทางหารายได้ กระจายความไม่ชอบโดยออกกระเบียบ เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขในการเลือกปฏิบัติ...”

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้ร่วมมือ กสทช.

ในเรื่องภาพลักษณ์จากต่างประเทศ คงไม่ใช่ข้อกังวลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ เพราะมติ ค.ร.ม. ให้จัดการประชุมระดับนานาชาติที่ตีถูกเอ็นกำหนดเมื่อปลายเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ทั้งยูเนสโก (UNESCO) เอไอบีดี (Asia-Pacific Institute for Broadcasting Development) ต่างกระวีกระวาดมาให้การสนับสนุน เพราะเป็นงานระดับรัฐบาล ขอความร่วมมือให้ออกทุนเชิญตัวแทนจากประเทศในภูมิภาคมานำเสนอเรื่อง “วิทยุชุมชน” ในขณะที่ในกำหนดการ ไม่มีการระบุให้มีตัวแทนคนใดจากประเทศไทยขึ้นพูด กลับยกบทบาทนี้ให้เลขาธิการรัฐมนตรี ทำหน้า (ตาเฉย) ที่พูดแทนคนวิทยุชุมชน ซึ่งมีนับร้อยนับพันทั่วประเทศ เหตุผลแท้จริงไม่ประจักษ์ แต่การจัดกิจกรรมระดับนานาชาติดังกล่าวต้องล้มเลิกไปก่อนกำหนดจัดประมาณสองอาทิตย์กว่า ด้วยเหตุผลว่ากำลังจะมี กสทช. จึงควรรอให้ กสทช. มาจัดการประชุม แต่ขณะที่รอ กสทช. องค์การอิสระคู่แข่ง คือ กทช. และกรมประชาสัมพันธ์ก็เดินหน้าสั่งปิดวิทยุชุมชน (ที่ไปมุ่งเสนอสาระหรือแนววิพากษ์) อย่างไม่ (เห็นต้อง) รอ กสทช. ต่อไป

“อาจารย์เอื้อจิตนี่ หมกมุ่นเรื่องวิทยุชุมชนมากไป จนใจไม่เป็นสุข ต้องทำตัวให้ใจเป็นสุขซิ..”

ดิฉันต้องยอมรับว่า คำพูดของท่านผู้อาวุโส ได้สอนอะไรหลายอย่าง เมื่อมาทบทวนแล้วก็พบว่า การทำงานของตนเองนั้น อยู่บนฐานความเชื่ออย่างแน่วแน่ คือ เชื่อว่า วิทยุชุมชน ที่เป็นสื่อของชุมชน เกิด..กำเนิด..เติบโต โดยชุมชน .. นำเสนอเรื่องราว รายการ ที่ชุมชน คิด ต้องการ..มีรูปแบบการนำเสนอที่ดงามตามสภาพสื่อเสียงแต่ด้วยบุคคลิกประชาชนอาสาสมัครที่ร่วมกันทำ ร่วมกันดูแลค่าใช้จ่าย และร่วมกันฟัง เป็นสิ่งที่เกิดได้ เป็นได้ และ ให้ประโยชน์ แน่.. (พิเรนธ !) จึงทำงานอย่างไม่ดูลมดูฝน รุดหน้าหาทุนสนับสนุน เพื่อนำมาจัดกิจกรรม ขยายความรู้ ความเข้าใจในสิทธิการสื่อสาร

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

หลักการวิทยุชุมชน และแนวทางการดำเนินการด้วยทุน (ทางปัญญา) ของชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชน

...แต่จนวันนี้ พบว่า ผู้คนที่จะมาเปลี่ยนตัวกับงานตรงนี้ เขาต้องประเมินสถานการณ์ว่า ปრაกฏตัวออกมาแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับตนจะเป็นอย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นวิคิดและวิธีการที่ถูกต้องตามหลักการปลอดภัยไว้ก่อนทุกประการ จึงไม่น่าแปลกที่เมื่อกระบวนการวิทยุชุมชน ที่แสดงตัวตนตั้งแต่ปลายปี 2545 นั้น ได้รับการสนับสนุนหรือรับรองผ่านการสื่อสารต่อสาธารณะของนักวิชาการ โดยเฉพาะด้านนิเทศศาสตร์น้อยมาก ในขณะที่กระบวนการวิทยุชุมชนของภาคประชาชนนั้น สามารถเปิดประเด็น เป็นปรากฏการณ์ให้นักวิชาการจำนวนไม่น้อย ได้งานได้บริหารโครงการมูลค่านับหลายล้านบาท ได้ผลงาน การศึกษาวิจัย บางท่านสามารถเขียนวิเคราะห์ ได้อย่างยอดเยี่ยม เกิดองค์ความรู้มากมาย จนบางครั้งไม่น่าเชื่อว่าความคิดและความเชื่อที่อธิบายได้ง่ายๆ เมื่อถ่ายทอดขยายผลแล้ว มีพี่น้อง ยอมรับ จนมีกลุ่มอาสาสมัครมาเรียนรู้ทดลองทำจริงนั้น เมื่อนักวิชาการพูดถึงแล้วจะลึกซึ้ง และเป็นระบบ...เป็นรูปเป็นร่างอย่างดี ที่น่าจะทำให้ผู้คนในสังคม มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าความสำคัญของวิทยุชุมชน

...ความคิดนี้ ถูกปรับเปลี่ยนเล็กน้อย เพราะเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2548 ที่ผ่านมากิจกรรมการฝึกอบรมเรื่องการผลิตรายการวิทยุด้วยคอมพิวเตอร์ และระบบดิจิทัล (Workshop on Digital Production Techniques for Community Radios) ที่สถาบันการฝึกอบรมจากเยอรมัน คือ Deutsche Welle Radio Training Centre ร่วมกับสถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชนจัดขึ้น มีนักวิชาการที่เข้าร่วมรับการอบรมกล่าวในการอบรมว่า อ่างงานวิชาการ เรื่อง คู่มีวิทยุชุมชน โดยนักวิชาการด้านสื่อเพื่อการพัฒนาท่านหนึ่ง จัดทำเผยแพร่ผ่านการอบรมของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งแล้ว รู้ว่าวิทยุชุมชน เป็นสิ่งที่ดี แต่เห็นว่าซับซ้อนและน่าจะเป็นสิ่งที่ทำยาก

จนกระทั่งเมื่อมาเข้ารับการอบรมร่วมกับตัวแทนประชาชน ที่ทุกครั้งต้องมีการปิดฝูงชนความคิด และสร้างความคิดในหลักการวิทยุชุมชนให้กันและกันแล้ว นักวิชาการท่านนั้นบอกว่า เกิดความคิดในเรื่องวิทยุชุมชนมากขึ้น

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยุชุมชน ประกอบด้วยหลายมิติ ทั้งเรื่องสิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร เรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม เรื่องอำนาจและศักยภาพของพลเมือง ฯลฯ แต่โดยส่วนหนึ่งที่ดิฉันเชื่อมาตลอด คือ จะพูด จะเขียน จะวิเคราะห์วิทยุชุมชนในมิติใด เป็นเรื่องที่ถูกต้องดีทั้งนั้น แต่ สิ่งที่ทำให้ความเป็นวิทยุชุมชนประจักษ์ตามธรรมชาติของสื่อ คือ “รายการ” และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งการกำหนดประเด็น การกำหนดเลือกแหล่งข้อมูล วิธีหรือรูปแบบการนำเสนอ การออกอากาศ ตลอดจนการกำหนดผังรายการ ที่ทุกอย่างต้องเป็นไปตามความสนใจ ความต้องการ ศักยภาพ และความพร้อมของชุมชน ซึ่งความคิดอย่างนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าใจชัดว่า ทำไมต้องมีวิทยุชุมชน วิทยุชุมชนต่างจากวิทยุทั่วไปอย่างไร คำพูดที่มักพูดเสมอ จนหลายคนจำได้ขึ้นใจว่า ดิฉันพูดแทบทุกครั้งที่พบในกิจกรรมพัฒนาความรู้ / ทักษะ คือ

“ที่อื่นมี ที่นี้ไม่มี ที่นี้มี ที่อื่นไม่มี” “เรื่องในชุมชนเล็ก ๆ เล็กเกินไปสำหรับวิทยุขนาดใหญ่ แต่เป็นเรื่องใหญ่ในสถานี่ขนาดเล็กอย่างวิทยุชุมชน”

แต่แม้จะมีการให้ความรู้เรื่องหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม การกำหนดผังรายการตามความพร้อม การผลิตรายการที่ตอบสนองสิทธิในการสื่อสารของกลุ่มต่าง ๆ และเพื่อใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน ไปในทิศทางที่ต้องการร่วมกัน ฯลฯ แต่เมื่อไปเผชิญกับสถานการณ์จริงที่ต้องอาศัยความมุ่งมั่นในการสร้างงานให้ชุมชนยอมรับความเชื่อมั่นและเห็นประโยชน์ในการสร้างและระดมพลัง การระดมทุน สนับสนุนจากสมาชิกชุมชน การได้เพื่อนร่วมงานที่มุ่ง “ทำสื่อ” มากกว่า

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

“ใช้สื่อเพื่อพัฒนาชุมชน” การถูกยั่วเย้าด้วยกิเลสของลาภ ยศ สรรเสริญ ชื่อเสียง โอกาส อำนาจ ฯลฯ ที่ร้ายไปกว่านั้น คือ การรวมตัวเป็นเครือข่ายที่ไม่มุ่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างงานและการยอมรับและสนับสนุนจากชุมชน แต่กลับกลายเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างกำลังทางปริมาณเพื่อขอทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยมีสิ่งแลกเปลี่ยน คือ วิทยุชุมชนที่รับทุนต้องสร้างกิจกรรมหรือผลิตรายการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายงานหน่วยงานนั้นๆ

แนวคิดนี้ทำลายล้างการทำรายการจากฐานความต้องการชุมชน ขณะเดียวกันเป็นการสร้างโอกาสให้ตัวต่อทุนจัดกลุ่มโครงสร้างทางอำนาจแบบแนวดิ่ง ไม่ใช่แนวนราบ ทั้งยังทำลายจิตสาธารณะที่พึงสร้างในระดับชุมชน จำได้ว่า ได้ฝากโจทย์ให้เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคใต้ไปขบคิดว่า

“เงินสามหมื่นบาทจากแหล่งทุน 1 แห่งนอกชุมชน กับเงินเท่ากันจากสามพัน หรือสามหมื่นคนในชุมชน อันไหนจะทำให้วิทยุชุมชนยั่งยืน ?”

บางครั้งอยากสื่อสารดั่ง ๆ ว่าสามสิบบาท ไม่ได้รักษาได้ทุกโรคเท่านั้น แต่ยังสามารถทำลายกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ลดคุณค่าการทำงานด้วยจิตสาธารณะของอาสาสมัครชุมชน และเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์แนวดิ่งเชิงอำนาจให้กับกระบวนการวิทยุชุมชน เสียก่อนที่วิทยุชุมชนจะเกิดขึ้นจริง !

ทุกวันนี้ ถ้ายังเชื่อว่า วิทยุชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ วิทยุชุมชนแต่ละแห่งน่าจะมีการทบทวนกันว่า ได้เรียนรู้อะไร เกิดความเชื่อมั่นใหม่ จะยังคงยืนหยัดให้วิทยุชุมชนเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนหรือไม่ เราอยากเพียงได้ทำสื่อ หรือใช้สื่อเพื่อพัฒนาชุมชน เรายรวมตัวกันอย่างเกื้อกูล ช่วยเหลือ มุ่งหน้าพัฒนาระบบการวิทยุชุมชน หรือเพื่อให้

ใครบางคนฉวยโอกาสประกาศตัวเป็นหัวกระบวนเสียตั้งแต่ช่วงซ้อม ทั้งที่ยังไม่รู้ว่าจะเกิด จะเป็นอย่างไร ภายใต้ความไม่จริงจ้งและจริงใจในการปฏิรูปสื่อของภาครัฐ

ลองทบทวนว่า ใครคือพลังโอบอุ้มวิทยุชุมชนที่แท้จริง ชุมชน? แหล่งทุน? หรือ ผู้ประกาศตัวเป็นหัวกระบวน ในจุดเปลี่ยนผ่านจาก “การเรียนรู้ ลองทำ” สู่ “ความเป็นจริงที่ยั่งยืน” ควรทำอะไร ที่ผ่านมาระไรได้ช่วยกันทำคุณคําวิชุชุมชน ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดในชุมชน หรือช่วยกันจัดกระบวนเพือหนุนเสริมโอกาสคน กลุ่มคน

รู้สึว่าตัวเองจะหมกมุ่นมากไปจริง ๆ อย่งไรก็ตาม ถึงวันนี้ ก็ไม่เสียใจที่ทิ้งโอกาสและรายได้ในหน้าที่การงาน มาคลุกคลีทำงานกับกลุ่มพันธมิตร เพราะทำให้ได้คำตอบแล้วว่า กระบวนการวิทยุชุมชนที่ผ่านมาร ได้แสดงให้เห็นถึง “การทำงานเพื่อสร้างสิทธิโอกาสการสื่อสารให้ประชาชน ของคนที่กินเงินเดือนจากภาษีประชาชน ตั้งแต่ระดับ ผู้อํานวยการ อธิบดี เลขาธิการรัฐมนตรี รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ฯลฯ ได้เรียนรู้ระดับความเชื่อมั่นและความเข้มแข็ง ในความสัมพันธ์แนวระนาบของภาคประชาชน ได้สัมผัสระดับความมีจิตสาธารณะ และวิญญานใฝ่เสรีของชุมชนผู้ร่วมกระบวนการ ที่สำคัญ ได้เรียนรู้ว่าควรบริหาร จัดการตนเองเสียใหม่ ที่ควรใช้เวลามานั่งทบทวน ประสพการณ์ สร้าง และแพร่กระจายความรู้ ความเชื่อ ในแนวกว้าง ไม่หมกมุ่นกับกลุ่มใดมากเกินไป เลิกเป็นไส้เดือนไซดิน ที่เชื่อว่า ดินดี ต้นไม้ น่าจะเกิดและเติบโตอย่างตรงตามพันธุ์ เปลี่ยนมาเป็นนักชมสวน ที่มีมือไม่เปื้อนดิน เปลี่ยนมาเป็นผีเสื้อสีสวยบินล่องลอยในอากาศ ปล่อยให้ต้นไม้ ได้เรียนรู้ที่จะเกิด โดยเลือกเองว่าจะเป็ไม้คลุมดิน หรือไม้เลื้อยหาหลักเกาะคิดอย่งนี้แล้วโลกจะได้สดใส ไม่มีคลื่นความทุกข์และ ใจก็เป็นสุขอีกด้วย.

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสท.

วาทกรรมและวงศาวิทยการปฏิรูปสื่อ

• อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ •

๗ ถานะของการปฏิรูปสื่อวิทยุและโทรทัศน์เดินมาถึงจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญอีกครั้ง นับจากวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ในเดือนตุลาคมเมื่อ 8 ปีที่แล้ว จุดเปลี่ยนที่ว่านี้ หลายคนมีความเชื่อว่ามีสาเหตุมาจากการก่อตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติหรือ กสท. เพราะคนกลุ่มนี้คือผู้ที่มีอำนาจชี้เป็นชี้ตายว่าใครจะได้รับการจัดสรรความถี่ คนที่อยู่ในวงการสื่อสารมวลชนต่างเฝ้าติดตามอย่างใจจดใจจ่อว่า 7 ออร์หันต์เป็นคนในโนไหน และจะมีการแบ่งสรรปันส่วนคลื่นความถี่ใหม่อย่างไรหรือไม่ หรือจะเข้ามาเอื้อประโยชน์ให้คนกลุ่มไหนเป็นพิเศษ แต่ไม่ว่าจะมองมุมไหนต่างก็มองความเปลี่ยนแปลงจากผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้งทั้งสิ้น สำหรับผู้ที่เป็นเจ้าของคลื่นวิทยุและโทรทัศน์อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือผู้รับสัมปทานเอกชน เป้าหมายหลักคือการรักษาสสมบัติเดิมเอาไว้ให้ถึงที่สุด ส่วนผู้ที่ยังไม่มีโอกาสเข้าถึงคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ นี่คือการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ครั้งแรกในรอบ 50 ปี ที่ความฝันในการเป็นผู้ดำเนินการหรือประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์จะกลายเป็นจริงขึ้นมา

• วาทกรรมสองด้าน : ประชาชนมีสิทธิพูด รัฐห้ามประชาชนพูด

การปฏิรูปสื่อเป็นวาทกรรมใหม่ ที่ขบถวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม 2535 เสนอโต้แย้งกับวาทกรรมหลัก (dominant discourse) ของรัฐในเรื่องการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่วิทยุและโทรทัศน์ รัฐได้ให้ความหมายและเอกลักษณ์แก่วิทยุและโทรทัศน์ในฐานะ เป็นสื่อของรัฐ ตอกย้ำต่อเนื่องหลายสิบปีจนประชาชนรับรู้และรับเชื่อว่ามีเพียงรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิเป็นเจ้าของ ความรู้ที่รัฐกำหนดและให้ความหมาย เช่นนี้ ถูกถ่ายทอดให้มีสถานะเป็น “ความจริง” (truth) ในขณะเดียวกัน วาทกรรมหลักของรัฐก็ได้ปิดกั้นวาทกรรมอื่นๆ ไม่ให้มีพื้นที่ทางสังคม รวมทั้งถูกปฏิเสธความชอบธรรมว่าไม่มีสถานะแห่งความจริง และมีใช้ความรู้

ปัจจุบัน เรื่องของการปฏิรูปสื่อได้เผยให้เห็นว่ามีความรู้ภาคปฏิบัติการ และมีความรู้ทางทฤษฎีรองรับจนสามารถทำทลายวาทกรรมหลักเรื่องสื่อของรัฐได้ ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องความรู้และอำนาจที่แตกต่างกัน ระหว่างรัฐและภาคประชาชน ซึ่งในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงต่อไปในส่วนของสองของบทความ

ในส่วนแรกจะกล่าวถึงสาระสำคัญของวาทกรรมการปฏิรูปสื่อ คือ วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพซึ่งมีความเป็นนามธรรมอยู่สูงมาก และเป็นสิ่งที่จับต้องได้ยากในความเชื่อของชนชั้นนำและปัญญาชน พวกเขาส่วนใหญ่เชื่อว่าประชาชนจะไม่ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่โดยตรง แต่การก่อตัวของกระแสความเคลื่อนไหว วิทยุชุมชนตั้งแต่ปี 2543 น่าจะเป็นประจักษ์พยานได้เป็นอย่างดีว่า ประชาชนพร้อมทุกเมื่อในการแสดงตนเป็นเจ้าของสิทธิ และสามารถเข้ามา ใช้สิทธิอันชอบธรรมของตนได้อย่างเต็มภาคภูมิ ปฏิบัติการทางวาทกรรม ของกลุ่มวิทยุชุมชนเป็นคลื่นที่ปะทะโดยตรงกับวาทกรรมของรัฐที่ยังคง

ยึดมั่นอยู่ว่าคลื่นความถี่นั้น มีแต่รัฐที่มีสิทธิเป็นเจ้าของ การพูดและแสดงความคิดเห็นก็มีแต่รัฐที่มีสิทธิหรืออภิสิทธิ์เหนือประชาชนคนธรรมดา ดังนั้นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการควบคุมการใช้คลื่นความถี่เพื่อการสื่อสารทางวิทยุและโทรทัศน์จึงยังไม่มีเปลี่ยนแปลง มีหน้าซ้ำยังกลับถูกนำมาใช้เพื่อกีดกันการใช้สิทธิของภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ไปจนถึงมติและคำสั่งที่ลิดทอนการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญมาตรา 39 ในเรื่องการพูดและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ

รัฐ ประชาสังคมนและภาคประชาชนถือวาทกรรม (discourse) คนละชุด และมีการปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) ด้วยประวัติศาสตร์ กฎเกณฑ์ ความรู้ และอำนาจที่ต่างระดับกัน ในฝ่ายประชาสังคมนและภาคประชาชนยึดถือวาทกรรมหลักในเรื่องสิทธิเสรีภาพที่ว่า การพูดและแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ (natural rights) ที่ทุกคนได้ติดตัวมาตั้งแต่เกิด สิทธิเสรีภาพเช่นว่านี้ ครอบคลุมกว้างขวางในเรื่อง “สิทธิเสรีภาพที่จะมีความคิด ความเชื่อ การพูดและการแสดงออกซึ่งความคิดและความเชื่อด้วยวาจา หรือด้วยสื่อ หรือศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ” (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 มาตรา 19) บนหลักการพื้นฐานนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รวมทั้งรัฐธรรมนูญภายใต้ระบบการเมืองแบบรัฐสภาของไทยก่อนหน้านี้ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน หากพิจารณาที่ที่มาและที่ไปของสิทธิเสรีภาพในการคิดเชื่อ และแสดงความคิดเห็น (ซึ่งย่อมจะเหมือนหรือแตกต่างกันเล็กน้อยอย่างไรก็ได้) จะเห็นว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องของตะวันตก ไม่ใช่เรื่องนำเข้าจากต่างประเทศ หรือไม่ใช่เรื่องที่ไม่เป็นไทย (un-Thai) ดังที่ผู้ปกครองของไทยมักนำมาใช้ตอบโต้ประชาชน หากเป็นเช่นนั้นจริงแล้ว เหตุใดรัฐธรรมนูญไทย

หลายฉบับและรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยจึงถือเป็นหัวใจสำคัญ ที่จะต้องมีการบัญญัติและให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนไว้อย่างกว้างขวาง แท้ที่จริงแล้ว หลักการพื้นฐานที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีสภาพที่ครอบคลุมทั้งสามัญชน ชนชั้นนำและชนชั้นปกครองอย่างเสมอหน้ากัน ตามนัยแห่งนิติธรรม ดังนั้น จึงหมายความว่าหลักการของสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทำให้แต่ละฝ่ายต่างก็ได้รับความเสมอภาคกันภายใต้การคุ้มครองอย่างเป็นธรรมของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากปราศจากการรับรองสิทธิเสรีภาพในการคิด การเชื่อ และการแสดงความคิดเห็น หรือการคิด อ่าน พูด เขียนเสียแล้ว ชนชั้นนำและชนชั้นปกครองก็จะตกอยู่ในฐานะสูญเสียสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับสามัญชนคนทั่วไป ที่การพูดหรือการแสดงความคิดเห็นกลายเป็นเรื่องนอกรการคุ้มครองของกฎหมายแม่บท

แต่ด้วยประวัติศาสตร์วาทกรรมที่แตกต่างกันคนละชั่วระหว่างรัฐกับประชาชน รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ตนเป็นผู้กำหนดว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพหรือไม่มีสิทธิเสรีภาพในเรื่องใดบ้าง และในฐานะผู้มอบสิทธิเสรีภาพให้ประชาชนจึงมีอำนาจและอภิสิทธิ์เหนือประชาชน เราจึงเห็นข้อบังคับและระเบียบพิเศษหลายอย่างหลายประการที่ชนชั้นนำและชนชั้นปกครองตราขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็นของตน อาทิ พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ที่ตั้งอยู่บนวาทกรรมว่ารัฐเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์คลื่นแต่เพียงผู้เดียว จึงได้เขียนบทบัญญัติให้อภิสิทธิ์แก่รัฐในการเข้าถึงคลื่นความถี่ และห้ามผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ หากจะทำก็ต้องทำในนามของรัฐในระบบสัมปทาน ซึ่งเท่ากับเป็นการกำหนดมาตรการห้ามประชาชนพูดนั่นเอง นัยของวาทกรรมใน พ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์คือการให้พูดเฉพาะเท่าที่อนุญาต และ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ้งมือ กสท.

หากไม่พูดตามที่รัฐให้อนุญาต ก็จะถูกยึดใบอนุญาตคืน ไม่ให้พูดอีกต่อไป กฎข้อบังคับในลักษณะนี้ จึงเท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิในการพูดและการแสดงความคิดเห็นอย่างแข็งขัน รัฐกำหนดประกาศิตว่าจะให้ใครพูดก็ได้ ไม่ให้ใครพูดก็ได้ เมื่อให้พูดแล้ว ยังต้องพูดเท่าที่ขีดเส้นกำหนดไว้ให้เท่านั้น หากพูดเกินเลยออกไป ก็จะถูกตัดสิทธิทันที

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ประวัติศาสตร์ความคิดที่เชื่อว่ารัฐคือผู้กำหนดว่าประชาชนมีสิทธิพูดมากน้อยเพียงใดก็ได้แสดงตนออกมาอีก ในคราวนายกรัฐมนตรีพบสื่อมวลชนครั้งแรกเมื่อปลายเดือนสิงหาคม 2548 สื่อมวลชนถูกนายกรัฐมนตรีเรียกป้ายบอกว่าคำถามไม่สร้างสรรค์ อันที่จริง สื่อมวลชนเป็นตัวแทนของประชาชนเท่า ๆ กับที่นายกรัฐมนตรีก็เป็นตัวแทนของประชาชนเช่นกัน แต่ในเวทีดังกล่าวสื่อมวลชนถูกกำหนดกรอบการพูดและการถามไว้แล้ว สื่อมวลชนจึงมีหน้าที่ถามเท่าที่นายกรัฐมนตรีอนุญาตให้ถาม นอกเหนือจากนั้นถือว่าเกินเส้นที่ขีดไว้ จึงไม่ได้รับอนุญาตให้ถาม หรือไม้อนุญาตให้พูด แม้รัฐธรรมนูญจะรับรองสิทธิเสรีภาพในการพูดของสื่อมวลชน แต่ปฏิบัติการทางวาทกรรมของรัฐผ่านอำนาจนายกรัฐมนตรียังตรึงติดอยู่กับการใช้อภิสิทธิ์พูดฝ่ายเดียว ถามเอง ตอบเอง ห้ามสื่อมวลชนพูด หรือถาม หรือวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นนอกกรอบ

WEDNESDAY • AUGUST 31, 2005

Bangkok Post

OPINION & ANALYSIS

• วงศาวិทยาการปฏิรูปสื่อ วงศาวิทยาแห่งการต่อสู้ทางอำนาจ

กระบวนการปฏิรูปสื่อได้ล้มล้างความเชื่อและจารีตในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ที่รัฐไทยตีกรอบไว้อย่างแน่นอนตลอดมา อย่างน้อยที่สุดวาทกรรม การปฏิรูปสื่อได้เปิดเผยให้เห็นการผูกขาดครอบครองสื่อของรัฐว่ามีความไม่ชอบธรรมอย่างไรบ้าง การผูกขาดสื่อที่ผ่านมาได้สร้างพลังอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจให้แก่รัฐและบุคคลของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ในและนอกระบบการเมืองและเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ปฏิบัติการวาทกรรมของรัฐยังได้สร้างจารีตปฏิบัติ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมา รัฐสามารถสะสมความรู้ และอาศัยระเบียบกฎหมายที่จากจารีต ความเชื่อมาใช้จัดการกับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน ในยามปกติ รัฐสั่งการและสร้างวาทกรรมหลัก ผ่านสื่อของรัฐครอบงำความคิดประชาชน ในยามวิกฤตสื่อของรัฐทำงานในลักษณะบิดเบือนข้อมูลข่าวสารเพื่อคงอำนาจครอบงำของวาทกรรมหลักไว้

ส่วนที่สองของบทความจะนำเอาแนวความคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักวิชาการชาวฝรั่งเศสที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความรู้ (knowledge) และอำนาจ (power) ในการต่อสู้ของวาทกรรมและปฏิบัติการทางวาทกรรมมาประยุกต์ใช้กับเรื่องการปฏิรูปสื่อโดยย่อ อาศัยวิธีศึกษาที่เรียกว่า Genealogy หรือวงศาวิทยาตามที่ธงชัย วินิจจะกุล (2534) บัญญัติศัพท์ไว้ เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและความรู้ที่เกิดขึ้นในเรื่องการปฏิรูปสื่อ และชี้ให้เห็นถึง "วิฤตชุมชน" ซึ่งเป็นสิ่งที่ใหม่ที่ปรากฏตัวขึ้น (emergence) แม้ว่าความรู้เกี่ยวกับวิฤตชุมชนจะเป็นความรู้ใหม่สำหรับสังคมไทย แต่กลับมีพลังอำนาจในการต่อกรกับรัฐ เนื่องจากอำนาจที่แฝงอยู่ในความรู้เรื่องนี้มีเหนือความรู้ที่รัฐมีอยู่สิ่งที่ สังคมเคยเชื่อว่าเป็นความจริงและมีอำนาจครอบงำเหนือสังคมกำลังถูกสั่นคลอนเพราะพลังของอำนาจที่แนบเนื่องมากับความรู้ชุดใหม่ี่เอง

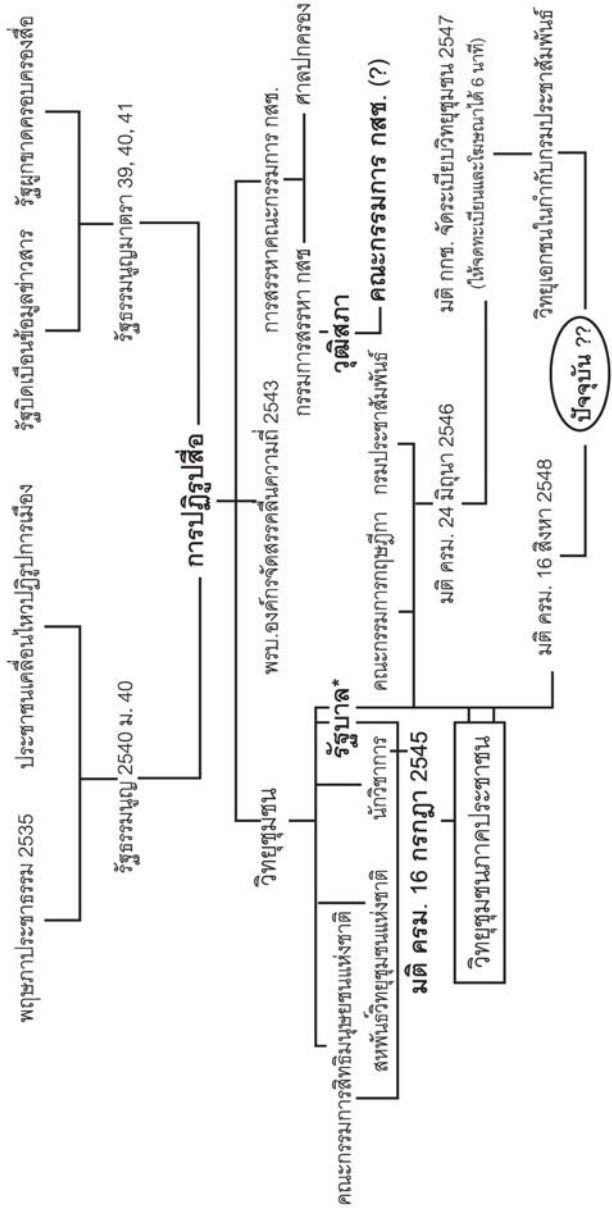
สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

ในอดีตที่ผ่านมา รัฐมีความรู้และมีอำนาจในเรื่องการควบคุมสื่อวิทยุ และโทรทัศน์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด รัฐมีทั้งกฎหมายและหน่วยงานของรัฐ ที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางสถาบัน (institutional apparatus) และมีเทคนิค วิธีการ (techniques) ที่ใช้ในการควบคุมหรือลอบโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบต่าง ๆ เครื่องมือเหล่านี้ปรากฏอยู่ในรูปของ กฎหมาย ระเบียบ มาตรการ การดำเนินงาน อาทิ ระเบียบเรื่องใบอนุญาตผู้ประกาศ ใบอนุญาตผู้ผลิต รายการ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอำนาจแฝงฝังอยู่ เป็นกลยุทธในเชิงความสัมพันธ์ ของอำนาจที่ต้องมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นฐานสนับสนุน เช่น เรื่องใบอนุญาตผู้ประกาศ อาศัยความรู้ในเรื่องการอ่านและพูดออกเสียง ภาษาไทย และรัฐโดยกรมประชาสัมพันธ์คือผู้มีอำนาจกำหนดว่า การออกเสียงที่ถูกต้องคือการออกเสียงแบบไหน ผู้ที่สอบไม่ผ่านหรือไม่ ใบอนุญาตจะไม่ได้รับสิทธิในการเป็นผู้ประกาศหรือผู้ผลิตรายการ¹

ในความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และอำนาจนั้น มีข้อน่าสนใจว่าอำนาจ ต้องได้รับการสนับสนุนจากความรู้ แต่ในขณะเดียวกัน อำนาจก็เป็นตัว กำหนดด้วยว่าอะไรคือความรู้ อะไรไม่ใช่ความรู้ และมีเพียงความรู้บางลักษณะ เท่านั้นจึงจะถูกยอมรับว่าเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ใช้ได้ และเป็นความจริง เช่น แม้ว่าผู้ประกาศบางคนจะมีความรู้ภาษาถิ่นเป็นอย่างดี อ่านและพูดได้ชัดเจน ถูกต้อง และไพเราะ แต่กลับเป็นความรู้ที่รัฐขีดกั้นว่าภาษาถิ่นไม่ใช่ความรู้ สำหรับการเป็นผู้ประกาศทางวิทยุและโทรทัศน์ เช่นนี้แล้ว ภาษาไทยกลาง จึงเป็นความรู้เพียงหนึ่งเดียวที่ถูกต้อง มีสถานภาพเป็นความรู้ที่เป็นความจริง ไปด้วยพร้อมกัน

1'วงศาวិทยการปฏิรูปสื่อในสังคมไทย (2535-2548)

* สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์

11 กันยายน 2548
อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสทช.

แผนภูมิวงศาวิทยาการปฏิรูปสื่อในสังคมไทย (2535 - 2548) แสดงให้เห็นการปรากฏการณ์ซึ่งเป็นสาเหตุคู่ขนานที่นำมาสู่การปฏิรูปสื่อ สาเหตุหนึ่งคือการเรียกร้องผู้นำประชาธิปไตยในเหตุการณ์พฤษภา ประชาธรรม 2535 และการเคลื่อนไหวปฏิรูปการเมือง ซึ่งนำไปสู่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อีกสาเหตุหนึ่งคือการที่รัฐบิดเบือน ข้อมูลข่าวสารและผูกขาดการครอบครองสื่อ ซึ่งนำมาสู่บทบัญญัติในเรื่อง สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและสื่อมวลชน (มาตรา 39) สิทธิในการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ของประชาชน (มาตรา 40) และสิทธิของนักสื่อสารมวลชนในการพูดความจริงตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (มาตรา 41) การเผยแพร่ของวาทกรรมการปฏิรูปสื่อบนฐานความรู้และอำนาจ ชุมใหม่ที่ว่าคลื่นความถี่เป็นทรัพยากรสาธารณะของประชาชนและสังคมไทย และทุกคนมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่ได้โดยตรง เป็นวาทกรรมที่ หักล้างวาทกรรมหลักของรัฐลงอย่างสิ้นเชิง เป็นการปฏิเสธอำนาจของรัฐ ในการผูกขาดการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และการเป็นเจ้าของสื่อของรัฐ

ความเคลื่อนไหวเพื่อปฏิบัติการทางวาทกรรมของการปฏิรูปสื่อตาม มาตรา 40 ได้เผยตัวออกมาเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรม 3 กลุ่ม คือ

1. การยกร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ
2. การสรรหาคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ แห่งชาติ (กสทช.)
3. การก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ

ปฏิบัติการทางวาทกรรมของการปฏิรูปสื่อเรื่องแรก รัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายคุ้มครองรับมาตรา 40 ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่า ต้องมีกฎหมายภายใน 3 ปี ในกระบวนการร่างกฎหมายองค์กรจัดสรร คลื่นความถี่ฯ มีการต่อสู้ของวาทกรรม 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งไม่ต้องการเห็น

การปฏิรูปอย่างถอนรากถอนโคน ประกอบด้วยตัวแทนของส่วนราชการกลไกรัฐที่เป็นเจ้าของคลื่น เสนอให้สาระสำคัญของกฎหมายมุ่งที่การจัดตั้งองค์กรอิสระกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่เพียงองค์กรเดียว ทำหน้าที่ดูแลทั้งการใช้คลื่นเพื่อกิจการโทรคมนาคมและกิจการวิทยุ-โทรทัศน์ อีกฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายนักวิชาการต้องการให้พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเนื้อหาในเรื่องการประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์เป็นประเด็นหลัก เพื่อให้มีการวางกรอบกติกาในการปฏิรูปสื่อไว้ในกฎหมาย และให้แยกองค์กรกำกับดูแลออกเป็น 2 องค์กร คือองค์กรหนึ่งกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม อีกองค์กรหนึ่งกำกับดูแลกิจการวิทยุและโทรทัศน์ ผลของการต่อสู้ระหว่างวาทกรรมฝ่ายปฏิรูปและฝ่ายปฏิบัติปฏิรูป ทำให้พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 มุ่งไปที่สาระในเรื่องการจัดตั้งองค์กรอิสระเป็นด้านหลัก และละเลยเนื้อหาในเรื่องการประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ทั้งหมด กลายเป็นข้ออ้างของรัฐบาลและกรมประชาสัมพันธ์ที่ยังคงนำพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 มาบังคับใช้ แม้ว่าจะขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายขององค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ก็ตาม

ในการจัดทำพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 ฝ่ายปฏิรูปสื่อสามารถเสนอหลักการสำคัญ 3 เรื่องเป็นวาทกรรมใหม่ในพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 ได้สำเร็จ ได้แก่ เรื่องการจัดตั้งองค์กรอิสระ 2 องค์กรในการกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ คือคณะกรรมการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) เรื่องการจัดประเภทผู้ประกอบการกิจการวิทยุและโทรทัศน์ที่ให้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน และเรื่องการจัดสรรคลื่นความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ให้แก่ภาคประชาชน (มาตรา 26)

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจือมมือ กสช.

ผลจากการออกพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 ทำให้องค์ประกอบของวาทกรรมหลักของรัฐในการควบคุมและครอบงำสื่อวิทยุและโทรทัศนเริ่มถูกสั่นคลอน อำนาจในการจัดการทรัพยากรในแบบที่เคยปฏิบัติมาถูกท้าทายด้วยอำนาจและความรู้ใหม่ในกฎหมายฉบับนี้ ดังจะเห็นได้จากความเคลื่อนไหวเรื่องวิทยุชุมชนที่จะกล่าวถึงต่อไป

ปฏิบัติการทางวาทกรรมของการปฏิรูปสื่อเรื่องที่สอง คือเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศนแห่งชาติ (กสช.) ในระยะแรกหลังจากที่กฎหมายประกาศใช้ รัฐและองค์กรภาคประชาสังคมได้ให้ความสนใจเรื่องการสรรหาคณะกรรมการ กสช. เป็นอย่างมาก เรื่องนี้จึงเป็นเวทีปฏิบัติการทางวาทกรรมของฝ่ายปฏิรูปสื่อและฝ่ายปฏิปักษ์ปฏิรูปสื่อ ที่ต้องการช่วงชิงพื้นที่ในคณะกรรมการ กสช. 7 ที่นั่งมาเป็นของฝ่ายตนให้ได้มากที่สุด ประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และอำนาจในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ระหว่างกรรมการสรรหาและผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการ กสช. ฝ่ายปฏิรูปสื่อได้อาศัยข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนของกรรมการสรรหาและผู้สมัครหลายคนเป็นแนวการต่อสู้ทางวาทกรรม และนำความรู้ดังกล่าวไปพึ่งอำนาจศาลปกครองในการวินิจฉัยชี้ขาดว่ากระบวนการสรรหาขอด้วยกฎหมายหรือไม่ อีกด้านหนึ่ง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีอาศัยอำนาจในฐานะผู้รับหน้าที่จัดการสรรหา ร่วมกับคณะกรรมการสรรหา ทำการช่วงชิงความชอบธรรมและยืนยันว่าการสรรหาเป็นไปโดยชอบแล้ว ในเดือนกุมภาพันธ์ 2548 หลังจากล่วงเลยมาเกือบ 5 ปี คณะกรรมการสรรหาได้เสนอรายชื่อผู้ผ่านการสรรหา 14 รายไปยังวุฒิสภา เพื่อเลือกผู้สมัคร 7 รายเป็นกรรมการ กสช. คาดว่าการคัดเลือกจะแล้วเสร็จในเดือนกันยายน 2548

ปฏิบัติการทางวาทกรรมของการปฏิรูปสื่อเรื่องที่สาม คือการก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในระหว่างที่เวทีการสรรหากรรมการ กสทช. กำลังมีการต่อสู้อย่างเข้มข้น ภาคประชาชนเริ่มก่อการเคลื่อนไหวจัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้น และค่อย ๆ ขยายตัวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ภายในเวลา 2 ปีมีสถานีก่อตั้งขึ้นกว่า 100 แห่ง แต่ในปริมาณพลของศูนย์กลางอำนาจเช่นกรุงเทพมหานคร กลับปรากฏว่าไม่มีสถานีวิทยุชุมชนในระยะแรกนี้ การเผยแพร่ของนวัตกรรมใหม่เช่นวิทยุชุมชนจึงเกิดขึ้นในขอบเขตที่อยู่ไกลจากสายตาและการควบคุมอันเข้มงวดของรัฐชั่วขณะหนึ่ง

ภาคประชาชนถูกปราชัยแต่แรกว่าขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องรายการวิทยุ เรื่องการบริหารจัดการ และเรื่องเทคนิค ซึ่งหมายถึงการสร้างเครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงและการติดตั้งอุปกรณ์ห้องส่งวิทยุ และข้อสำคัญเรื่องเงินทุนในการการก่อตั้งสถานี คำถามที่เกิดขึ้นคือ สถานีวิทยุที่ตั้งอยู่บนหลักการคลื่นของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชน จะอยู่ได้อย่างไรถ้าไม่มีเงินรายได้จากค่าโฆษณา แต่ด้วยการสนับสนุนของภาคประชาสังคมและภาคประชาชนด้วยตนเองในด้านเงินทุนและความรู้ การจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนของภาคประชาชนจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อความรู้ในด้านต่าง ๆ ถูกนำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างถูกต้อง สถานีวิทยุชุมชนจึงเริ่มออกอากาศ

“บัดนี้ ประชาชนมีเสียงแล้ว ประชาชนพูดได้แล้ว”

เสียงที่ออกอากาศในวิทยุชุมชนทุกเสียง เป็นเสียงที่สร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชนและชุมชนอย่างไม่อาจประเมินค่าได้ ที่สุดแล้ว ความรู้และอำนาจที่ถูกผนึกเข้าด้วยกันอย่างแนบแน่นส่งผลให้ประชาชนเป็นอิสระจากการครอบงำของวาทกรรมหลัก ความเกรงกลัวกฎหมายหรือมาตรการลงโทษ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

ของรัฐล้มลายหายไป มิใช่เพราะว่าประชาชนไม่เคารพกฎหมายหรือดื้อแพ่งต่อรัฐอย่างปราศจากเหตุผล หากเป็นเพราะประชาชนมีความเชื่อมั่นในกฎหมายแม่บทที่อยู่เหนืออำนาจของกฎหมายอื่น ๆ ที่เป็นกฎหมายชั้นรองลงมา ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังเป็นกฎหมายที่ประชาชนได้ร่วมเคลื่อนไหวผลักดัน มีส่วนเป็นเจ้าของอย่างเต็มภาคภูมิ จึงเป็นเครื่องประกันสิทธิเสรีภาพที่มีสถานะเป็น “ความจริง” โดยนัยนี้ วาทกรรมเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการจัดตั้งวิทยุชุมชนจึงเผยตัวออกมาเป็นวาทกรรมหลัก และถูกหยิบยกขึ้นมาเทียบชั้นกับวาทกรรมของรัฐ เสี่ยงของประชาชนที่เคยถูกปิดกั้นให้เสียงสนธิได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ ประชาชนสามารถเปล่งเสียง “**สัจจะวาจา**” ออกมาได้อย่างเสรี กำแพงหนาที่บิที่รัฐผูกขาดครอบครองสื่อถูกทำลายลงมาด้วยอำนาจของความจริงที่ได้เผยตัวขึ้นมาอย่างกระจ่างแจ้ง รัฐจึงไม่อาจอ้างความชอบธรรมใด ๆ มาผูกขาดการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ได้อีกต่อไป

ถึงแม้ว่าอำนาจของวาทกรรมหลักของรัฐจะขาดพลังไป แต่รัฐก็ใช้ความพยายามอย่างสูงในการเข้าควบคุมการขยายตัวของวิทยุชุมชนนับตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา โดยการอ้างอิงหลักกฎหมายเดิมที่ห้ามประชาชน

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ้งมือถือ กสท.

เข้าถึงคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ และอ้างจารีตของการใช้กฎหมายว่าในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายลูก ประชาชนไม่สามารถก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนได้ เท่ากับเป็นการถอยกลับไปยังอดีตอันไกลโพ้นในยุคศักดินาและยุคเผด็จการทหารที่ไม่อนุญาตให้ประชาชนพูด ส่วนประชาชนขัดขวางการปิดกั้นของรัฐด้วยกรออ้างวาทกรรมใหม่ที่เป็นกฎหมายสูงสุดคือกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประชาชนเชื่อว่ารัฐธรรมนูญมีอำนาจและมีความศักดิ์สิทธิ์ในการคุ้มครองวิทยุชุมชน แต่เนื่องจากประชาชนขาดการสนับสนุนจากสถาบันและจารีตใหม่ ๆ ที่เพิ่งมีการริเริ่มขึ้น ขณะที่รัฐมีสถาบันและจารีตต่าง ๆ เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาคประชาชนจึงต้องแสวงหากลไกที่คาดว่าจะให้ความชอบธรรมแก่ปฏิบัติการทางวาทกรรมของประชาชน ได้แก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนักวิชาการ ทำให้รัฐบาลในขณะนั้นต้องยอมรับภาคประชาชน และมีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 กรกฎาคม 2545 รับรองจุดปฏิบัติการวิทยุชุมชน ดังนี้

มาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวรับรองวิทยุชุมชน ฉบับภาคประชาชนและสำนักงานปลัดฯ สำนักงานฯ

ภาคประชาชน สหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ นักวิชาการ นักวิชาชีพ และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้ร่วมกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จัดทำมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราววิทยุชุมชนขึ้น มีสาระหลักสำคัญคือให้มีคณะกรรมการที่ขึ้นมาทำหน้าที่กำกับดูแลที่มาจาก 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ตัวแทนสหพันธ์วิทยุชุมชนหรือภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง
2. นักวิชาการ
3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ให้คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการวิทยุชุมชนและรับขึ้นทะเบียน

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มติคณะรัฐมนตรี 16 กรกฎาคม 2545 อนุญาตให้มีจุดผ่อนผันสำหรับวิทยุชุมชนในระหว่างเปลี่ยนผ่านจากระบบเก่าสู่ระบบใหม่หรือวาทกรรมใหม่ในการปฏิรูปสื่อ โดยให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลการดำเนินการวิทยุชุมชน นับเป็นนิมิตหมายใหม่ที่ให้ประชาชนและรัฐใช้อำนาจร่วมกันเพื่อสนับสนุนหลักการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติการทางวาทกรรมที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกันเช่นรัฐกับประชาชน ฝ่ายที่ด้อยอำนาจย่อมเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ และตกอยู่ในสภาพที่จะถูกจัดการไม่ให้ลุกขึ้นมาท้าทายวาทกรรมหลัก ในกรณีของวิทยุชุมชนที่กล่าวข้างต้น การต่อสู้ระหว่างวาทกรรมใหม่ของประชาชนกับวาทกรรมหลักของรัฐที่สถาปนามายาวนานเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนยืดเยื้อ เนื่องจากรัฐไม่ต้องการให้วิทยุชุมชนดำเนินการอย่างอิสระ จึงได้ใช้กลไกของกฎหมายและสถาบันอำนาจต่าง ๆ ที่แวดล้อมเรื่องคลื่นความถี่และวิทยุ-โทรทัศน์ทั้งหมด มาจัดการเพื่อบังคับให้ประชาชนสยบยอมและกลับมาเป็นผู้อยู่ใต้อำนาจอีกครั้ง

อันที่จริง การใช้กลไกทางกฎหมายผนวกกับกลไกทางการเมืองในการเข้ามาจัดการควบคุมวิทยุชุมชนในช่วงปลายปี 2545 ถูกตอบโต้โดยภาคประชาชนจนรัฐต้องกลับไปคิดหาเทคนิควิธีการใหม่ กล่าวคือคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่าให้จัดทำวิทยุชุมชนได้แต่ให้ผ่าน อบต. และให้อยู่ในการควบคุมของกรมประชาสัมพันธ์ ภาคประชาชนอ่านกฎหมายและตีความด้วยประสบการณ์ ได้ไม่ยากกว่าวิทยุ อบต. เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจรัฐระดับท้องถิ่น วิทยุ อบต. จึงเป็นเพียงสาขาของวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ไม่ใช่วิทยุชุมชนในความหมายที่เป็นวิทยุของภาคประชาชนที่เป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐและทุน ข้อเสนอของรัฐบาลให้เปลี่ยนวิทยุชุมชนเป็นวิทยุ อบต. เพื่อเป็นของขวัญปีใหม่แก่ประชาชนจึงตกไป

**มาตรการและหลักเกณฑ์ขั้วครววิทยชุมชน
ฉบับสํานักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ตามคําร้องขอของกรมประชาสััมพันธ์ ตุลาคม 2545**

กรมประชาสััมพันธ์ซึ่งได้เตรียมโครงการวิทย อบต. สําหรับการจัด
ระเบียบวิทยชุมชนไม่เห็นด้วยกับมาตรการและหลักเกณฑ์ขั้วครวตามมติ
ที่ประชุมของสํานักปลัดฯ ที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตริ 16 กรกฎาคม 2545
ได้ส่งเรื่องไปให้สํานักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความใหม่

ผลกรตีความของสํานักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีสาระสําคัญ
สอดคล้องกับโครงการวิทย อบต. ของกรมประชาสััมพันธ์ทั้งหมด คือ

1. การดําเนินการวิทยชุมชนสามารถดําเนินการได้โดยผ่าน อบต.
2. การดําเนินการวิทยชุมชนในระหว่างยังไม่มี กสช. สามารถทำได้
โดยการออกอากาศในนามกรมประชาสััมพันธ์ เครื่องส่งที่ใช้ก็ต้องจดทะเบียน
ในนามกรมประชาสััมพันธ์เช่นกัน
3. ผู้บริหารจัดการสถานีและผู้ประกาศต้องผ่านการฝึกอบรมจาก
กรมประชาสััมพันธ์ รวมถึงต้องมีการตรวจสอบการดําเนินรายการจาก
กรมประชาสััมพันธ์ด้วย

เมื่อเรื่องวิทย อบต. ใช้ไม่ได้ผล รัฐได้คิดหาวิธีการต่อไปอีก ในคราวนี้
ใช้เทคนิควิธีการ 2 ด้าน คือการใช้กลไกระดับบนควบคู่กับกลไกระดับ
นโยบายและแผน ได้แก่ที่ประชุมคณะรัฐมนตริ และสํานักงานปลัดสํานัก
นายกรัฐมนตริ คณะกรรมการกฤษฎีกา กรมประชาสััมพันธ์ และกรม
ไปรษณีย์โทรเลข โดยให้กรมประชาสััมพันธ์นำเอามติคณะรัฐมนตริ วันที่
16 กรกฎาคม 2545 ที่คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความแล้ว กลับไปให้
คณะรัฐมนตริพิจารณาลงมติใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อลบบ้างมติวันที่ 16
กรกฎาคม 2545 ที่สนับสนุนการดําเนินการวิทยชุมชนของภาคประชาชน
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

กลไกรัฐปฏิบัติการแก้มติคณะรัฐมนตรี 16 กรกฎาคม 2545

10 ก.พ. 46 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นต่อข้อหาหรือของกรมประชาสัมพันธ์ กรณีการดำเนินการวิทยุชุมชน

31 มี.ค. 46 (ข่าว นสพ.มติชน น.5) คณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) ซึ่งมีนายวิชณุ เครืองาม เป็นประธาน มีมติเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมาว่าไม่เห็นด้วยกับร่างมาตรการหลักเกณฑ์ชั่วคราวจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนที่คณะทำงานฯ ซึ่งมีนายบุญเลิศ ศุภติติก ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเป็นผู้ร่างขึ้นร่วมกับตัวแทนนักวิชาการและสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ แต่มีมติให้ไปใช้แนวทางของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลาง ประกอบด้วย ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ กรมไปรษณีย์โทรเลข สำนักงานปลัดฯ เพื่อกำกับดูแล โดยให้ผู้ต้องการจะดำเนินการวิทยุชุมชน แสดงความต้องการผ่าน อบต. เพื่อนำเสนอคณะกรรมการกลางพิจารณาผู้เหมาะสมที่จะดำเนินการวิทยุชุมชน ทั้งนี้กรมประชาสัมพันธ์และกรมไปรษณีย์โทรเลข จะร่วมกันตรวจสอบมาตรฐานเครื่องส่งที่จะใช้ขั้มประมาณของ อบต. และจดทะเบียนในนามของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์มีนโยบายจัดให้ใช้สถานีวิทยุของกรมที่ส่งกระจายเสียงอยู่ หรือใช้สถานีวิทยุย่อยที่จัดตั้งขึ้นใหม่ โดยกรมประชาสัมพันธ์จะเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินรายการวิทยุชุมชนแต่ละสถานี ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์จะผ่อนปรนระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของประชาชน

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มติของคณะกรรมการกฤษฎีกาเท่ากับเป็นการล้มข้อตกลงระหว่างสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติที่มีการจัดตั้งวิทยุชุมชนไปแล้วกว่า 140 สถานีกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีการตกลงกัน และยกร่างเป็นหลักเกณฑ์

ชั่วคราวขึ้น และจากมติฯ ดังกล่าว จะส่งผลให้กรมประชาสัมพันธ์มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวในการควบคุมการดำเนินการวิทยุชุมชน ซึ่งขัดต่อแนวทางการปฏิรูปสื่อที่ต้องให้การให้ชุมชนมีอิสระในการจัดการวิทยุชุมชนของตนเอง

- 17 เม.ย. 46 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เชิญ ดร.บุญเลิศ ศุกดิลก ในฐานะประธานคณะทำงานกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมดูแลการใช้คลื่นความถี่ของวิทยุชุมชน ให้นำข้อมูลกรณีมติของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) และความเห็นของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง มาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราววิทยุชุมชน
- 4 พ.ค. 46 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เชิญ ตัวแทนกรมไปรษณีย์โทรเลข ให้นำข้อมูลกรณีมติของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) และความคิดเห็นของกรมไปรษณีย์โทรเลขเรื่องมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราววิทยุชุมชน
- 11 พ.ค. 46 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา เชิญ ดร.วิษณุ เครืองาม ในฐานะประธานคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) ให้นำข้อมูลกรณีมติของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมายและระบบราชการ) เรื่อง มาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราววิทยุชุมชน ซึ่งดร.วิษณุได้พูดถึงนโยบายของรัฐบาลว่า มีนโยบายให้ผ่อนปรนการดำเนินการตาม พ.ร.บ.วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 สำหรับการดำเนินทดลองออกอากาศวิทยุชุมชนของภาคประชาชน และจะเร่งดำเนินการนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของ ครม. โดยเร็ว

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

24 มิ.ย. 46

กรม. มีมติเรื่องมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราวจุดปฏิบัติการ
เรียนรัฐวิทยุชุมชน ดังนี้

1. เห็นควรมอบให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เร่งรัด
ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการ
โทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม
แห่งชาติ (กทช.) ให้เสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว

2. เห็นควรมอบให้**กรมประชาสัมพันธ์ ส่วนราชการและ
หน่วยงานของรัฐที่อยู่ในฝ่ายบริหารและมีสถานีวิทยุ
กระจายเสียงในสังกัด** รับผิดชอบพิจารณาจัดสรรเวลาให้ชุมชน
ได้ใช้ออกอากาศให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้
เพื่อทดแทนการที่ประชาชนหรือชุมชนต้องตั้งสถานีวิทยุ
ขึ้นเอง

3. โดยที่ร่างมาตรการและหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้คณะทำงาน
ได้ยกกว้างขึ้นในระหว่างกรมประชาสัมพันธ์หาข้อปัญหา
ข้อกฎหมายไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงเห็นควร
ให้กรมประชาสัมพันธ์รับร่างมาตรการและหลักเกณฑ์ชั่วคราว
ในเรื่องนี้ และข้อสังเกตของสำนักนายกรัฐมนตรีไปพิจารณา
ว่าจะสามารถดำเนินการตามมาตรการและหลักเกณฑ์ดังกล่าว
ให้เหมาะสมสอดคล้องรองรับ กสช. และ กทช. ที่จะเกิดขึ้นใน
อนาคตได้เพียงใดหรือไม่ โดยให้ความเห็นของสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกาไปประกอบการพิจารณา และให้เชิญ
ผู้แทนกรมไปรษณีย์โทรเลขไปร่วมพิจารณาด้วย

เมื่อมีการนำร่างเข้าสู่การพิจารณาของ กรม. เมื่อวันที่
24 มิถุนายน 2546 ได้มีการตัดตัวแทนสหพันธ์วิทยุชุมชน
ออกไป คงเหลืออยู่แต่ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและ
นักวิชาการเท่านั้น

ที่มา : คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.), 2547

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสท.

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนในการปฏิบัติการแปรรูปมติคณะรัฐมนตรีรวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน ใช้กระบวนการตีความทางกฎหมาย และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หาเทคนิควิธีการจัดการควบคุมภาคประชาชน ในระหว่างนั้น คณะกรรมการสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภาได้เข้ามาคัดค้านการจัดการของรัฐ แต่ก็ขาดกลไกอื่น ๆ ที่มีอำนาจมาช่วยสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการสิทธิการ ผลลัพธ์จากการต่อสู้ของวาทกรรมภาคประชาชน และรัฐในเวทีระดับนโยบาย จึงปรากฏข้อสรุปเป็นมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 มิถุนายน 2546 ที่ตัดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนออกไป และยกอำนาจให้กับกรมประชาสัมพันธ์ในการวางหลักเกณฑ์ควบคุมวิทยุชุมชนอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

สาระสำคัญอีกข้อหนึ่งในมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 24 มิถุนายน 2546 คือการที่ระบุให้ “กรมประชาสัมพันธ์ ส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในฝ่ายบริหาร และมีสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัด รับผิดชอบพิจารณาจัดสรรเวลาให้ชุมชนได้ใช้ออกอากาศให้มากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อทดแทนการที่ประชาชนหรือชุมชนต้องตั้งสถานีวิทยุขึ้นเอง” ซึ่งตีความหมายเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากว่า รัฐไม่ต้องการให้ประชาชนจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชน แต่ต้องการให้ไปใช้เวลาของสถานีวิทยุในหน่วยงานของรัฐ

จากมติคณะรัฐมนตรี 24 มิถุนายน 2546 ที่แปรรูปแล้ว คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) ได้

www.sadoun.com

จัดทำมติจัดระเบียบวิทยุชุมชนโดยให้มาจดทะเบียนกับ กกช. และให้โฆษณาได้ 6 นาที/ชั่วโมง ซึ่งเป็นการปรับกลยุทธ์มาเป็นกึ่งควบคุมและเปิดโอกาสให้ระบบทุนเข้าร่วมจัดการกับวิทยุชุมชนด้วย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

อีกแรงหนึ่ง วาทกรรมในรัฐประหารมีประสิทธิผลในการส่งเสริมให้วิทยุชุมชนขยายตัวแบบก้าวกระโดด เกิดการลงทุนโดยกลุ่มเอกชน กลุ่มนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งนักวิทยุ-โทรทัศน์นับพันสถานี มาตรการจัดการกับวิทยุชุมชนล่าสุดท้ายของรัฐได้สร้างความโกลาหลขนานใหญ่ในสายตาของรัฐ เพราะมาตรการใหม่นี้ทำให้มีบรรยากาศการแย่งชิงจับจองคลื่นความถี่ที่อยู่เหนือการคาดการณ์ พร้อมๆ กับที่วิทยุชุมชนถูกแปรเปลี่ยนเป็นวิทยุพาณิชย์ไปในทันทีด้วยการโฆษณาสินค้าตามมติของกทช. แต่สถานีวิทยุส่วนใหญ่กลับไม่ได้ไปจดทะเบียนกับกรมประชาสัมพันธ์

ประการสำคัญคือ กทช. มีสาระที่ขัดแย้งกับมติคณะรัฐมนตรี 24 มิถุนายน 2546 ที่ต้องการให้หน่วยราชการที่มีสถานีวิทยุให้เวลาแก่ชุมชนในการออกอากาศ ไม่ใช่ให้มีการจัดตั้งสถานีเพิ่มมากขึ้นในอำนาจรัฐด้วยกันเองก็เห็นความแตกฉานของวาทกรรม การช่วงชิงอำนาจ และการใช้กลยุทธ์แอบแฝง

ถึงปัจจุบันคณะกรรมการ กทช. ได้บิดเบนวาทกรรมการปฏิรูปสื่อของภาคประชาชนและหลักการวิทยุชุมชนให้กลายเป็นวิทยุพาณิชย์สาขาแรกของวาทกรรมที่เพิ่มขึ้นมาอีกสาขาหนึ่งมีลักษณะที่สร้างความสับสนและขัดแย้งในระหว่างกลุ่มวิทยุชุมชน อย่างไรก็ตาม ข้อที่น่าสนใจคือเมื่อมีผู้ปฏิบัติการวาทกรรมเพิ่มขึ้น ก็มีความแตกต่างหลากหลายของความคิดและวิธีการดำเนินกรวิทยุชุมชน / วิทยุพาณิชย์ขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย อำนาจและความรู้เรื่องวิทยุชุมชนได้กระจายออกไปสู่ภาคประชาชนและภาคเอกชนหลายกลุ่ม การออกอากาศด้วยกำลังส่งสูง รูปแบบและสาระของรายการ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นที่อิสระเสรี จากเรื่องศาสนาถึงความบันเทิง จากเรื่องการเมืองถึงวัฒนธรรม จากเรื่องชุมชนและท้องถิ่นไปถึงเรื่องระดับชาติ จากเรื่องการพัฒนาถึงการวิจารณ์การเมืองทำให้เนื้อหารายการวิทยุชุมชนมีความสดใหม่และแหลมคมผิดจาก

สื่อกระแสหลักที่เซ็นเซอร์ตนเองอย่างหนักเพื่อให้อยู่รอด ภายใต้สถานการณ์ที่กำลังเผชิญหน้ากับการถูกคุกคามและควบคุมจากรัฐ

การจัดระเบียบวิทยุชุมชนอย่างเข้มข้นจึงติดตามมาอีกระลอกหนึ่ง หลังจากที่เคยจับกุมคุณเสถียร จันทิร ผู้ดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนอ่างทอง เมื่อปี 2546 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) ในคราวนี้ รัฐได้อำนาจกฎหมายวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ในเรื่องการควบคุมเครื่องส่งที่รบกวนคลื่นวิทยุการบิน และกฎหมายวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ในเรื่องการควบคุมเนื้อหาสาระรายการที่จะกระทบกับความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ในปี 2548 สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (กทข.) ได้ดำเนินการปิดสถานีวิทยุชุมชนในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ รวม 14 แห่ง โดยอ้างเหตุรบกวนคลื่นวิทยุการบิน ความจริงในเรื่องนี้รัฐต้องพิสูจน์ให้ชัดเจนต่อสาธารณชนอย่างปราศจากข้อสงสัย เพราะการที่รัฐอ้างความรู้ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่คนส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงทำให้อำนาจในเรื่องนี้มีความคลุมเครือ หากพิสูจน์ไม่ชัดเจน และไม่อาจยืนยันได้ว่าความรู้ดังกล่าวคือความจริง อำนาจการคุกคามกดดันวิทยุชุมชนของรัฐก็ขาดพลัง สำหรับกรณีสถานีวิทยุ 92.25 เอฟเอ็ม วิทยุชุมชนคนรักประชาธิปไตย เป็นที่ทราบดีว่าถูกปิดเพราะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล แม้ว่าผู้ดำเนินงานของสถานีคุณอัญชลี ไพรีรักษ์ จะยื่นหยัดต่อผู้และตอบได้ การคุกคามของรัฐ แต่สถานีก็ถูกปิดไปในที่สุด เหลือเพียงการออกอากาศทางอินเทอร์เน็ต

หลังจากนั้น คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (กทข.) ได้เสนอมาตรการขึ้นเด็ดขาดต่อนายกรัฐมนตรี (หนังสือที่ ทข. 1001/3329 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2548) ขอให้ปิดสถานีวิทยุชุมชนทั้งหมด นับเป็นข้อเสนอรุนแรงที่สุด และขัดแย้งกับมาตรการผ่อนผันของมติคณะรัฐมนตรี 16 กรกฎาคม 2545 และ 24 มิถุนายน 2546

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

• วาทกรรมสุดท้าย : วิทยุชุมชน ต้องอยู่กับภาคประชาชน

ล่าสุด คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2548 ตอกย้ำให้หน่วยงานของรัฐบาลบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะคลื่นวิทยุที่รบกวนวิทยุการบิน (ดูรายละเอียดมติ ครม. ในภาคผนวก) และให้มีการตรวจสอบเนื้อหารายการที่กระทบกับความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ขณะเดียวกัน มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2548 ก็ยืนยันให้ชุมชนมีกลไกสื่อสารภายในชุมชน และยืนยันแนวทางการดำเนินการวิทยุชุมชนภายใต้โครงการจัดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน ในสูตรกำลังส่ง 30 วัตต์ เสาอากาศสูง 30 เมตร และรัศมีการออกอากาศ 15 กิโลเมตร

วาทกรรมสุดท้ายของรัฐได้ยืนยันให้มีการผ่อนผันแก่วิทยุชุมชนต่อไป โดยอ้างอิงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่ก็วางแนวทางที่เป็นการจัดระเบียบทางเทคนิคและเนื้อหาของสาระของวิทยุชุมชนที่อ้างอิงกฎหมาย ระเบียบ และจารีตที่เป็นวาทกรรมปฏิบัติกับปฏิรูป

จากแผนภูมิวงศาวิทยาการปฏิรูปสื่อจะเห็นได้ว่ารัฐโดยอำนาจของรัฐบาล ไม่สามารถต่อกรกับอำนาจของวาทกรรมภาคประชาชนเรื่องสิทธิเสรีภาพ ที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นคลื่นความถี่ฯ ได้รับรองไว้ จำต้องใช้กลไกของรัฐในระดับรองลงมาและคำสั่งบริหารคือมติคณะรัฐมนตรีมาค้ำจุนกับอำนาจของกฎหมายที่มาจากฝ่ายนิติบัญญัติ นอกจากนี้ ยังได้พยายามสร้างให้สังคมเกิดความเข้าใจว่าการรบกวนคลื่นวิทยุการบินเป็น “ความจริง” เพื่อให้มีอำนาจและความชอบธรรมในการจับกุม

วิทยุชุมชนที่ไม่ยอมรับการจัดระเบียบของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีที่เสนอรายการที่วิพากษ์วิจารณ์และทำลายอำนาจรัฐ

ในส่วนภาคประชาชนได้พัฒนาความรู้ใหม่จากเรื่องวิทยุชุมชน โดยอาศัยระเบียบ หลักเกณฑ์ และจารีต ค่านิยมที่เป็นอำนาจของชุมชนหรือสถาบันประชาชนมาเป็นฐานในการต่อสู้กับรัฐ นอกจากนี้ภาคประชาชนยังได้เรียนรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพจากปฏิบัติการวาทกรรมของประชาชน ตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม 2535 การเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และยึดถือแนวทางของมาตรา 39 และ มาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง มาตรา 26 ของพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ 2543 ในเรื่อง “การจัดสรรคลื่นความถี่อย่างน้อยร้อยละ 20 ให้แก่ภาคประชาชน” มาเป็นพื้นฐานของวาทกรรมการเข้าถึงทรัพยากรคลื่นความถี่

ดังนั้น วาทกรรมสุดท้ายของภาคประชาชนในเรื่องการปฏิรูปสื่อจึงมีส่วนที่เป็น “ความจริง” อันเดียวกับกับวาทกรรมสุดท้ายของรัฐ เพราะต่างยึดถือหลักการสิทธิเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่ในส่วนของ การจัดระเบียบโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปิดคลื่นด้วยเหตุผลใดก็ตาม วาทกรรมของรัฐและภาคประชาชนแตกต่างกันคนละขั้ว วาทกรรมการปฏิรูปสื่อของภาคประชาชนยืนยันตลอดมาว่าสิทธิเสรีภาพในการใช้คลื่นความถี่ได้รับการรับรองไว้แล้วในพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ.2543 และในมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในทางกฎหมายจึงสามารถโต้แย้งได้ว่ารัฐไม่อาจปิดสถานีวิทยุชุมชนได้ กล่าวคือ เมื่อสถานีวิทยุชุมชนที่มีการจัดตั้งขึ้นเป็นไปตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แม้ยังไม่ได้รับการจัดสรรคลื่นในช่วงการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบใหม่ แต่ก็ได้รับผ่อนผันให้ออกอากาศต่อไปได้ตามมติคณะรัฐมนตรี 16 กรกฎาคม 2545, มติคณะรัฐมนตรี 24 มิถุนายน 2546 และมติคณะรัฐมนตรี 16 สิงหาคม 2548 จากสภาพที่เป็นอยู่นี้ จึงพิเคราะห์ได้ว่าสถานีวิทยุชุมชน

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มีสิทธิเสรีภาพในการออกอากาศตามที่รับรองไว้ในมาตรา 39 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น” และได้รับการคุ้มครองต่อไปตามข้อความในวรรคสามที่ว่า “การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้”

ความรู้ได้นำไปสู่การเผยแพร่ของสิ่งใหม่ที่ทำทนายรัฐ ทำให้รัฐไม่อาจควบคุมประวัติศาสตร์สื่อและสิทธิเสรีภาพให้ดำรงอยู่ในสภาพเก่า ๆ ต่อไปได้ หมดยุคสื่อของรัฐในแบบเดิม และในที่สุดสภาพการณ์ใหม่นี้เองที่ทำให้รัฐต้องกระจายการเข้าถึงและจัดสรรคลื่นใหม่ จากปฏิบัติการทางวาทกรรมของภาคประชาชนอย่างไม่มีทางเลือก

ความรู้คืออำนาจ

อำนาจกำหนดว่าอะไรคือความจริง

อำนาจกำหนดว่าอะไรคือความรู้

ความรู้กำหนดว่าอะไรคือความจริง.

บรรณานุกรม

ธงชัย วินิจจะกุล (2534). รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตรเรื่อง
วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์แบบวงศาวินิย (Genealogy).
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540

มาตรา 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ของส่วนตัวของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรณรงค์สงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้

มาตรา 40 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้เมื่อครั้งของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มาตรา 41 พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและ แสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติ ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้อง ไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพ เช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

2. พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2543

มาตรา 26 ในการจัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และการอนุญาตให้ประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ ระดับชาติ อย่างน้อยต้องครอบคลุมองค์ประกอบของเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

- (1) การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
- (2) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- (3) การเกษตรและการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ
- (4) ความมั่นคงของรัฐ
- (5) การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับ ประชาชน
- (6) การกระจายข้อมูลข่าวสารของรัฐสภาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่าง รัฐสภากับประชาชน
- (7) การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่ และให้ การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในการจัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และการ อนุญาตให้ประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะระดับท้องถิ่น

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจ้อมมือ กสช.

อย่างน้อยจะได้องให้มีสถานีวิทยุกระจายเสียงประจำจ้งหวัดและสถานีวิทยุโทรทัศนสําหรับการกระจายข้อมูลข่าวสารของประชาชนเพื่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ และสงเสริมความเข้าใจอันดีระหวางประชาชนในทอถิ่นอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

ให้ กสช. สนับสนุนให้ตัวแทนประชาชนสาขาอาชีพต่าง ๆ ในจ้งหวัดมีกรรวมกลุ่มกันเพื่อกเสนอแนะความเห็นแก่ กสช. ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของ กสช. การจัดทำแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน และการอนุญาตให้ประกอบกิจการดังกล่าว ต้องคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหวางผู้ประกอบการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยจะต้องจัดให้ภาคประชาชนได้ใช้คลื่นความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ในกรณีทีภาคประชาชนยังไม่มีควมพร้อม ให้ กสช. ให้การสนับสนุน

เพื่อกให้ภาคประชาชนมีโอกาสใช้คลื่นความถี่ในสัดส่วนตามที่กำหนดเพื่อกประโยชน์ในการจัดสรรคลื่นความถี่ให้ภาคประชาชนได้ใช้ และการสนับสนุนการใช้คลื่นความถี่ของภาคประชาชนให้ กสช. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของภาคประชาชนทีพึงได้รับการจัดสรรและสนับสนุนให้ใช้คลื่นความถี่รวมทั้งลักษณะการใช้คลื่นความถี่ทีได้รับการจัดสรรโดยอย่างน้อยภาคประชาชนนั้นต้องดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกประโยชน์ สาธารณะและไม่แสวงหากําไรในทางธุรกิจ

3. ตัวอย่างการใช้กลไกของรัฐในการจัดการกับผู้ขัดขืนอำนาจ

กรณีการจับกุมนายเสถียร จันทร ผู้ดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนอ่างทอง 2546-2548

- 6 ก.พ. 46 พนักงานสอบสวน สภ.อ.ไชโย สงสำนวนคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง ไปยังผู้กํากับการตำรวจอ่างทอง เห็นควรสั่งไม่ฟ้องคดี
- 11 ก.พ. 46 ผู้กํากับการตำรวจอ่างทองสงสำนวนคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง ไปยังผู้บังคับการตำรวจอ่างทอง เห็นควรสั่งไม่ฟ้องคดี
- 13 ก.พ. 46 ผู้บังคับการตำรวจอ่างทอง สงสำนวนคดีวิทยุชุมชนอ่างทองไปยังหัวหน้าอัยการจ้งหวัดอ่างทอง เห็นควรสั่งไม่ฟ้องคดี
- 13 ก.พ. 46 บันทึกรายงานสำนังงานตำรวจแห่งชาติโดย สภ.อ.ไชโย จ.อ่างทอง พิจารณาสั่งไม่ฟ้องกรณี การออกหมายจับกุมผู้ประสานงานวิทยุชุมชนอ่างทอง

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ่มมือ กสท.

- 25 เม.ย. 46 หัวหน้าอัยการจังหวัดอ่างทองส่งสำนวนคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง ไปยังอธิบดีอัยการเขต 1 เห็นควรสั่งไม่ฟ้องคดี
- พ.ค. 46 กรมไปรษณีย์โทรเลขยื่นเรื่องร้องขอความเป็นธรรมไปยังอธิบดีอัยการเขต 1 และอัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ฝ่ายคดีอาญาเขต 1 ได้เรียกสำนวนเอกสารมาสอบเพิ่มเติม ฝ่ายผู้กล่าวหา
- 27 มิ.ย. 46 อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ฝ่ายคดีอาญาเขต 1 เห็นว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอ จึงส่งเรื่องไปยังอธิบดีอัยการเขต 1 มีความเห็นแย้งความเห็นอัยการผู้ตรวจสำนวน และอัยการจังหวัดอ่างทอง เห็นควรสั่งฟ้องคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง
- 3 ก.ค. 46 อัยการพิเศษ สำนักงานคดีอาญากรุงเทพฯ ได้ ปรึกษาการแทนรองอธิบดีอัยการเขต 1 พิจารณาสำนวนเห็นสมควรสั่งฟ้อง โดยให้ความเห็นว่า การกระทำของผู้ต้องหา เป็นความผิดตามข้อกล่าวหาและคดีมีหลักฐานพอฟ้อง และสั่งฟ้องผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหา และขอศาลสั่งริบชั่งกลางลำดับที่ 1 และจัดการเกี่ยวกับของกลางอื่นๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85
- 4 ก.ค. 46 อธิบดีอัยการเขต 1 มีความเห็นตามที่อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ฝ่ายคดีอาญาเขต 1 และรองอธิบดีอัยการเขต 1 เสนอ
- 29 ก.ค. 46 สำนักงานอัยการอ่างทอง มีหนังสือให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเพื่อฟ้องถึง ผกก.ตร. อ่างทอง ภายในวันที่ 14 ส.ค. 46 เพื่อฟ้องต่อศาลจังหวัดอ่างทอง
- 13 ส.ค. 46 นายเสถียร จันท (ผู้ต้องหา) ยื่นหนังสือร้องขอความเป็นธรรม (ซึ่งจะเท่ากับการขยายระยะเวลาการสิ้นสุดการประกันตัว/การนำตัวไปส่งฟ้องในเวลาเดียวกัน) และขอเลื่อนระยะเวลาการประกัน (เพื่อบอกกับพนักงานสอบสวน/อัยการจังหวัด เป็นลายลักษณ์) ขอให้สอบหลักฐานเอกสารและพยานเพิ่มเติม
- 20 ส.ค. 46 อัยการสูงสุดมีคำสั่งถึงอัยการเขต 1 ให้ดำเนินการทบทวนคำสั่งฟ้องคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง ตามที่นายเสถียร จันท ผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นเรื่องร้องขอความเป็นธรรม
- 26 เม.ย. 47 สำนักงานอัยการสูงสุดจะมีวินิจฉัยยื่นตามอัยการเขต 1 ให้ฟ้องคดีฯ หลังจากที่มีการประชาสัมพันธ์ได้มีนโยบายเตรียมการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุชุมชน 1,500 สถานี เมื่อต้นปีที่ผ่านมา (รายละเอียดตามข้อมูลสถานการณ์ด้านนโยบายวิทยุชุมชน)
- 4 พ.ค. 47 นายเสถียร จันท ผู้ประสานงานวิทยุชุมชนอ่างทอง ได้ไปดำเนินการมอบตัวและประกันตัวต่อศาลจังหวัดอ่างทอง
- 24 พ.ค. 47 ศาลจังหวัดอ่างทองนัดวันสืบพยานต่อเนื่อง ในเดือน พฤศจิกายน 2548

ข้อกล่าวหากรณีวิทยุชุมชนอ่างทองที่ถูกสั่งฟ้องในชั้นศาลมี 2 ข้อ คือ

1. การมีเครื่องส่งไว้ในครอบครอง และการใช้เครื่องส่งโดยไม่ได้มีการขออนุญาต
2. การเปิดสถานีและดำเนินการส่งกระจายเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต

มีความผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

4. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 16 ส.ค. 48

เรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาวិทยุชุมชน

คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและเห็นชอบตามที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาวิทยุชุมชน ดังนี้ ยืนยันในหลักการการสนับสนุนให้ชุมชนมีกลไกในการสื่อสารภายในชุมชน, ยืนยันแนวทางการดำเนินการวิทยุชุมชนภายใต้โครงการจัดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน, ยืนยันการอนุญาตให้โฆษณาได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที, บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อเนื่อง, ให้มีการติดตามตรวจสอบเนื้อหาการจัดรายการ, สนับสนุนให้มีการสัมมนาระดมความคิดเห็น และติดตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคต ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การกำหนดให้วิทยุชุมชนสามารถโฆษณาได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที ในหลักการควรให้ดำเนินการได้เฉพาะการโฆษณาภาพลักษณ์ของสินค้าหรือกิจการซึ่งเป็นของท้องถิ่นหรือในชุมชนนั้นๆ เท่านั้น จึงขอให้รับประเด็นดังกล่าวไปพิจารณาประกอบกับความเห็นของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยให้หารือรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ด้วย ส่วนการแก้ไขปัญหาโดยจัดให้วิทยุชุมชนเข้าอยู่ในระบบวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ จะเป็นการแก้ไขปัญหาสวนหนึ่งได้ โดยให้ประสานงานร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ และสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พิจารณาดำเนินการ โดยให้หารือรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ด้วย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เต็มมือ กสท.

เราปกป้องกันการควบรวมกิจการ ในธุรกิจสื่ออย่างไร

• ดร. สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ •

เหตุการณ์ที่บริษัท GMM Media ได้พยายามเข้าครอบงำกิจการแบบปรักษ์ (hostile takeover) บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) และบริษัท Post Publishing ทำให้เกิดความสนใจต่อปัญหาเรื่องการครอบงำสื่อในวงกว้าง

ด้วยเหตุที่ บริษัทที่เกี่ยวข้องทั้งสามแห่งล้วนเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงทำให้ผู้ที่ห่วงใยในสิทธิเสรีภาพสื่อจำนวนมากไม่น้อย มีข้อสรุปว่า ตลาดหลักทรัพย์เป็นสาเหตุของการครอบงำกิจการและนำมาสู่การครอบงำสื่อ ความเชื่อนี้ทำให้เกิดข้อเรียกร้องตามมาว่า ตลาดหลักทรัพย์ หรือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ควรกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อป้องกันการครอบงำสื่อที่เป็นบริษัทจดทะเบียน

ผมเองเป็นหนึ่งที่ไม่ค่อยวิตกกังวลกับการ “ครอบงำกิจการ” โดยทั่วไปนัก ไม่ว่าจะครอบงำโดยปรักษ์หรือเป็นมิตร แต่ผมเป็นห่วงอย่างมากต่อการ “ผูกขาดทางธุรกิจ” และการ “ครอบงำสื่อ” อย่างไรก็ตาม ผมมีความเห็นว่า การเรียกร้องให้ตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. กำหนดมาตรการ

พิเศษเพื่อป้องกันการครอบงำกิจการของสื่อที่เป็นบริษัทจดทะเบียน ไม่น่าจะเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผล หรือแม้กระทั่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการป้องกันการครอบงำสื่อ

ผมมีความเห็นว่า แนวทางที่น่าจะมีประสิทธิผลในการครอบงำสื่อ ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ควรจะต้องประกอบไปด้วยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับ 4 ส่วนคือ มาตรการของบริษัทสื่อที่เป็นเป้าหมายของการครอบงำนั่นเอง มาตรการที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ หรือ กสทช. มาตรการในการป้องกันการผูกขาดทางธุรกิจของรัฐ และมาตรการเฉพาะในการป้องกันการครอบงำสื่อ

1. มาตรการของบริษัทสื่อที่เป็นเป้าหมายของการครอบงำ

โดยหลักการแล้ว การครอบงำกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เกิดขึ้นเพราะ ผู้เข้าครอบงำกิจการเห็นว่า กิจการนั้นมีมูลค่าในตลาดต่ำเกินไป หากซื้อมาแล้วนำมาพัฒนา ก็จะทำให้กิจการมีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกำไรจากการครอบงำกิจการ

ตำราทางการเงินมักเขียนไว้ว่า บริษัทที่มีแนวโน้มในการถูกครอบงำได้แก่ บริษัทที่มีราคาหุ้นต่ำกว่าศักยภาพในการทำกำไร บริษัทที่มีเงินสดเหลืออยู่มาก และยังมีมีความสามารถในการสร้างหนี้สูง บริษัทที่มีทรัพย์สินที่

สามารถนำมาขายแยกชิ้นเพื่อทำกำไร หรือบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ถือไว้ในสัดส่วนต่ำ

แนวทางในการป้องกันการถูกครอบงำของบริษัทเหล่านี้ก็คือ การป้องกันไม่ให้อกิจการมีลักษณะข้างต้น เช่น

หาโครงการลงทุนใหม่ๆ เพื่อลดการถือเงินสด หรือให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ถือหุ้นในสัดส่วนที่มากขึ้น เป็นต้น ที่ปรึกษาทางการเงินต่างๆ ไปน่าจะสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างละเอียดได้

ตำราทางการเงินทั่วไปยังชี้แนวทางในการป้องกันการถูกรวบงำกิจการว่า ทำได้โดยการที่บริษัทซึ่งเป็นเป้าหมายแก่กฎของบริษัทในลักษณะต่างๆ ให้กรวบงำกิจการยากขึ้น เช่น การกำหนดให้การออกเสียงเพื่อตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ เช่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบริษัทต้องใช้เสียงเกินกว่าเสียงข้างมากโดยปรกติ ให้กรรมการมีวาระเหลื่อมกัน เพื่อไม่ให้ผู้กรวบงำกิจการสามารถเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการได้หมดในทันที การกำหนดให้มีหุ้นประเภทต่างๆ ซึ่งมีสิทธิในการออกเสียงต่างกัน เป็นต้น

มาตรการใดจะสามารถทำได้ตามกฎหมายไทยหรือไม่ ที่ปรึกษากฎหมายน่าจะสามารถให้คำแนะนำได้ อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้มักมีผลในการกดให้ราคาหุ้นของบริษัทต่ำลง เพราะลดความน่าสนใจในการถูกรวบงำกิจการ

2. มาตรการที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์หรือ กสท.

โดยรวมๆ ผมคิดแตกต่างจากหลายคนที่ว่า ตลาดหลักทรัพย์ หรือ กสท. สมควรจะมีหน้าที่ในการคุ้มครองสังคมเกินกว่าการคุ้มครองนักลงทุน โดยทั่วไป ดังเช่นที่มีบางคนเรียกร้องให้ตลาดออกกฎเกณฑ์ห้ามรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการสังคม เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตหรือโรงพยาบาลเข้าจดทะเบียนขอเรียกร้องเหล่านั้นนับว่า ไปไกลอีกขั้นหนึ่ง เกินกว่าขอเรียกร้องไม่ให้บริษัทที่ผลิตสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น เบียร์ เข้าจดทะเบียนในตลาด ซึ่งยังถกเถียงกันอยู่

เหตุผลก็คือ ผมเชื่อว่า หน้าที่ดังกล่าวไม่น่าจะใช้พันธกิจของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการระดมทุน และคุ้มครองนักลงทุน โดยเฉพาะ

นักลงทุนรายย่อยจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ นอกจากนี้ ผมยังไม่เห็นตัวอย่างว่า มีประเทศใด พยายามจะออกกฎในลักษณะดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่า ยังมีกฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของตลาดหลักทรัพย์ และ กสท. ซึ่งควรจะได้รับการปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักลงทุนโดยทั่วไป ตลอดจนผู้ที่เป็นหน่วยงานครอบงำสื่อในกรณีนี้ด้วย

กฎเกณฑ์ที่ว่าก็คือ กฎในการเปิดเผยข้อมูลของผู้เข้าครอบงำกิจการตามมาตรา 247 ของกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่ง กสท. กำหนดให้ผู้เข้าครอบงำกิจการทำคำเสนอซื้อหลักทรัพย์ยื่นเสนอต่อ กสท. ในทางปฏิบัติ กสท. ได้ประกาศวิธีการในการยื่นเสนอซื้อหลักทรัพย์ โดยกำหนดให้ผู้เสนอกรอกแบบฟอร์มที่เรียกว่า แบบ 247-4

ในกรณีของการครอบงำกิจการของ GMM Media นั้น ผมหาคำเสนอซื้อดังกล่าว ที่ยื่นโดย GMM Media ในเว็บไซต์ของกสท. ไม่พบ ได้แต่อ่านหนังสือพิมพ์และดูโทรทัศน์ถึงการแถลงข่าวของคุณไพบูลย์ เพื่อวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการครอบงำกิจการ อย่างที่ผมได้เคยพูดไว้ว่า ผมไม่คล้อยตามกับเหตุผลที่กล่าวอ้างเหล่านั้น และอยากจะได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า คุณไพบูลย์จะมีแนวทางอย่างไรในการเพิ่มมูลค่าของบริษัทที่ต้องการครอบงำกิจการ แต่ก็หาไม่พบ

ในต่างประเทศมีแบบฟอร์มในลักษณะเดียวกันเช่น ในสหรัฐมีแบบฟอร์มที่เรียกว่าแบบ S-4 (proxy statement) ในทางปฏิบัติ ผู้ครอบงำกิจการจะเปิดเผยถึงเหตุผลในการครอบงำกิจการ และแนวทางการดำเนินการหลังครอบงำกิจการอย่างละเอียด เช่น ในกรณี PepsiCo เข้าครอบงำกิจการของ Quaker เมื่อปี 2001 เอกสารแบบ S-4 ที่เกี่ยวข้องมีความยาวถึง 384 หน้า นอกจากนี้ ผู้ครอบงำกิจการยังต้องเปิดเผยข้อมูลอื่นๆ เช่น ยื่นบันทึกการประชุมกับนักวิเคราะห์ และนักลงทุนต่างๆ (แบบ 425) เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ักลงทุนด้วย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลอย่างละเอียดจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน และช่วยให้สาธารณชนตรวจสอบได้ว่า การครอบงำกิจการนั้นมีเหตุผลทางธุรกิจที่เหมาะสมอย่างที่ผู้เข้าครอบงำกล่าวอ้างหรือไม่ หรือมีเหตุผลอื่นใดอยู่เบื้องหลัง

ดังนั้น ถ้าจะเรียกร้องให้ ตลาดหลักทรัพย์และกสท. ทำอะไรสักอย่างเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของนักลงทุนรายย่อย ผมคิดว่า เราน่าจะเริ่มต้นกันแถวๆ นี้

3. มาตรการในการป้องกันการผูกขาดทางธุรกิจของรัฐ

การครอบงำกิจการอาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสังคมจากการผูกขาดทางธุรกิจ ประเทศพัฒนาแล้วต่างตระหนักถึงอันตรายของการผูกขาดทางธุรกิจในระบบทุนนิยม จึงได้ออกกฎหมายให้การควบรวมธุรกิจในบางลักษณะต้องขออนุญาตจากหน่วยงานแข่งขันทางการค้า (competition authority) ตามกระบวนการที่เรียกกันว่า merger review ก่อน หากหน่วยงานดังกล่าวพิจารณาเห็นว่า การครอบงำกิจการไม่น่าจะทำให้เกิดปัญหาการผูกขาดทางธุรกิจ ก็จะอนุญาตให้มีการควบรวม ในบางกรณี หน่วยงานแข่งขันทางการค้าอาจอนุญาตให้ควบรวมกิจการอย่างมีเงื่อนไขก็ได้ เช่น ให้กิจการที่เกี่ยวข้องขายหน่วยธุรกิจบางหน่วยออกไป เพื่อลดความเสี่ยงจากการผูกขาดตลาด หรือปฏิเสธไม่ให้มีการควบรวมเลยก็ได้ในกรณีที่มีความเสี่ยงสูงมากๆ

ในประเทศไทยเราเอง มีกฎหมายป้องกันการผูกขาดทางธุรกิจที่เรียกกันว่า “กฎหมายแข่งขันทางการค้า” ซึ่งออกมาตั้งแต่ปี 2542 โดยมีกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ดูแลอยู่ อย่างไรก็ตาม จนถึงบัดนี้ ยังไม่มีการลงโทษผู้ประกอบการผูกขาดรายใดเลย ทั้งที่เวลาล่วงเลยมา 5-6 ปีแล้ว เหตุผลก็คือ ยังไม่มีการประกาศกฎหมายลูก 2 ฉบับคือ กฎเกณฑ์เรื่อง

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสทช.

ผู้มีอำนาจเหนือตลาด และกฎเกณฑ์
เรื่องการควบรวมกิจการ ซึ่งทำให้
ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายนี้ได้เลย
ผมอยากให้ใครสักคนไป
ฟ้องต่อศาลปกครองว่า กรมการค้า
ภายใน และกระทรวงพาณิชย์ละเว้น

ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

4. มาตรการเฉพาะในการป้องกันการครอบงำสื่อ

ในบางกรณี การครอบงำกิจการอาจไม่นำไปสู่การผูกขาดธุรกิจตามกฎหมายแข่งขันทางการค้า แต่สังคมก็อาจเป็นห่วงได้ว่า ยังอาจเกิดผลกระทบในด้านลบต่อสาธารณะขั้นได้ เช่น ในกรณีของสื่อ แม้ยังไม่มี การผูกขาดทางการค้า ลำพังการขาด “ความหลากหลายในการแสดงความคิดเห็น” (diversity of opinion) ก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาการครอบงำความคิดของคนในสังคม และบ่อนเซาะรากฐานของระบอบประชาธิปไตยได้

เรื่องนี้ ผมได้ค้นคว้ามาพอสมควรดังที่ได้เขียนออกมาเป็นรายงานวิจัยเรื่อง “การกำกับดูแลสื่อวิทยุโทรทัศน์” ซึ่งอยู่ในเว็บไซต์ของทีดีอาร์ไอ รายงานดังกล่าวมีตัวอย่างของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว จำนวนมากที่ได้ออกกฎเกณฑ์ป้องกันการกระจุกตัวของสื่อ (media concentration) และการถือครองข้ามสื่อ (cross-media ownership)

ความคิดที่เสนอในบทความนี้จะเหมาะสมหรือไม่อย่างไรนั้น ผมอยากฝากให้ท่านผู้อ่านช่วยกันอภิปราย และตีโจทย์ที่ถูกต้องออกมา ซึ่งจะทำให้เราสามารถแปรวิกฤติสื่อครั้งนี้ให้เป็นโอกาสได้

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

การผลักดันมติกรม. รายการเพื่อเด็ก เพราะไม่หยุดฝัน... จึงมีวันนี้ และวันพรุ่งนี้

• ผศ.ดร. วิลาสินี พิพิธกุล •

นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นมา รัฐบาลทักษิณ 1 ได้มอบของขวัญชิ้นสำคัญให้คนไทย คือ การกำหนดให้มีรายการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในสถานีโทรทัศน์และวิทยุของรัฐ อย่างน้อย 1-1 ชั่วโมงครึ่ง ในระหว่างเวลา 16.00 -22.00 น. โดยมีมติคณะรัฐมนตรีฉบับวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 รองรับนโยบายนี้

แต่ดูเหมือนของขวัญชิ้นนี้จะยังไม่ได้ถูกแกะกล่องเซยชมอย่างสมใจนัก เพราะการเปลี่ยนแปลงบนหน้าจอโทรทัศน์ยังคงไม่มีอะไรแปลกใหม่ และการเปลี่ยนรัฐบาล รวมทั้งเหตุการณ์ก่อกวนต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ก็ทำให้มติกรม. นี้ กลายเป็นที่รวมแห่งคำถามและความหวั่นวิตกว่า จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบายได้เพียงใด

อย่างไรก็ตาม แม้วามติกรม. นี้จะมีช่วงสะดุดหยุดพักเป็นระยะๆ แต่คุณูปการที่มติกรม. นี้ได้สร้างไว้ให้ ก็คือ ความตื่นตัวและการรวมพลังกันของบรรดาเครือข่ายประชาชน ผู้ผลิตรายการเด็ก และนักวิชาการ ที่อยากเห็นสื่อโทรทัศน์ของบ้านเรามีรายการคุณภาพเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว เสียที เครือข่ายเหล่านี้ยังคงจับมือกันผลักดันให้มติกรม. เกิดผลในทาง

ปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ สถานีโทรทัศน์เพื่อครอบครัว หรืออย่างน้อยก็คือ มีช่วงเวลาครอบครัวในรายการโทรทัศน์ช่องหลักอย่างจริงจัง

บทความชิ้นนี้มุ่งหวังจะฉายให้เห็นภาพของกลยุทธ์ที่ทั้งผลึกและต้นจนเกิดเป็นกระบวนการสำคัญที่จะขับเคลื่อนมติกรม. นี้ ให้เกิดผลและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวอย่างแท้จริง แม้กระบวนการนี้จะต้องเดินทางต่ออีกยาวไกล แต่ด้วยพลังแห่งความเชื่อมั่นของเครือข่ายเด็กเยาวชนและสื่อทุกคน เชื่อว่าวันพรุ่งนี้ เราจะมีสื่อดีๆ เพื่อเด็กและครอบครัวอย่างแน่นอน

• เมื่อสถานการณ์ลู่ลม

กระแสความกดดันที่นำไปสู่การประกาศมติกรม. ก็คือสถานการณ์ปัญหารายการโทรทัศน์ที่ดูจะอาการหนักขึ้นทุกที ซึ่งสะท้อนออกมาจากเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ชมและจากผลการศึกษาต่างๆ เจริญวิชาการที่ทยอยเปิดเผยข้อมูลจนทำให้กลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มเกิดความรู้สึกร่วมกันว่า ไม่อาจทนต่อสถานการณ์เช่นนี้ได้อีกต่อไป

ข้อมูลจากการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับแบบแผนการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวไทย จำนวนมาก ให้ผลสรุปที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ต่อครอบครัว โดยพบว่า การดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนในช่วงอายุ 6-24 ปี ทำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.62 เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกทำกิจกรรมอื่นๆ เฉลี่ยแล้วมีเด็กที่นั่งอยู่หน้าจอโทรทัศน์ในระยะเวลาเย็นถึงค่า ถึงร้อยละ 74.7 ในวันจันทร์ถึงศุกร์ และร้อยละ 75.8 ในวันเสาร์และอาทิตย์ อีกทั้งยังพบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กส่วนใหญ่รับชมนั้น เป็นรายการที่ไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ซึ่งล้วนแล้วแต่ให้ความบันเทิงและส่งเสริมบริโภคนิยมเป็นหลัก อันสืบเนื่องมาจากเหตุผลด้านธุรกิจของผู้ประกอบการ จึงอาจกล่าวได้ว่า อิทธิพลด้านบวกในเชิง

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจือมมือ กศษ.

สร้างสรรค้ที่เด็กจะได้รับจากการชมโทรทัศนนั้น มีค้อนข้างจ้กัค้ ห้ั้งๆ ที่ครอบครวัไทยมักเคยชินก้บการใ้โทรทัศนเป็นสื่อหน้ิงในการสง้เสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

นอกจกันี้ จกัการสร้างรจยการโทรทัศนสร้างสำหรับเด็กของ รศ.ดร. อุบลรัตน ศิริยุวศักค้ คณะนิเทศศาสตร้ จุฬายช พบว่า รจยการสร้างเด็ก (ซึ่งในรจยงานนิยามไว้ที่อายุต้ากว่า 12 ปี) มีส้ดส่วลนน้อยลงเรื้อยๆ เมื้อเปรียบเทียบกับประภทรจยการห้ั้งหมด ค้ือจกัร้อยละ 9.6 ในปี พ.ศ. 2536 เหลือเพียงร้อยละ 4.94 ในปี พ.ศ. 2546 หรือค้ิดเป็น 42 ข้่วโมงเศษ เป็นที่น้าสง้เกดว่าในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งมีจ้ำนวนรจยการเด็กรวมทุกสถานีมากกว่าปี 2546 นั้น ประเทศไทยยังไม่มีไอทีวีเสียด้วยข้้าไป และจกัการสร้างรจยการในชวงปลายปี 2546 ที่ผู้เขียนบันทึกไว้เอง พบว่าสถานีที่น้าเสนอรจยการเด็กต้ามากค้ือ ชอง 11 ชอง 5 และไอทีวี ด้วยส้ดส่วร้อยละ 1.85, 1.88 และ 2.17 ตามล้าดับ หรือเฉลียแล้วต้ากว่า 3 ข้่วโมงของรจยการที่ออกอากาศห้ั้งหมดในสถานี

เมื้อพิจารณาลึกลงไปในลักษณะเนื้อหาของรจยการเด็กเหล่าน้ัน กลับย้ิงพบว่าเป็นรจยการที่น้าข้้าจกัต้งประเทศจ้าพวกการ์ตูนและละครจ้กัๆ วงศ้ๆ ถึง 18 รจยการ เหลือเป็นรจยการที่ผลิตในประเทศและไม่ใ้ละครอยู่เพียงแค้ 39 รจยการ ซึ่งในจ้ำนวนนี้มีรจยการที่มีเนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาปัญญาอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และยังเป็น ที่น้าสง้เกดอีกว่ารจยการเด็กเหล่าน้ันมักอยู่ไม่นาน ค้ือมีการปรับเปลี่ยนผู้ผลิตรจยการหรือรับย้ายเวลาออกอากาศอยู่เสมอ

สถานการณ้ปัญหาเหล่าน้ัน ได้รับการวิเคราะห้ว่ามีสาเหตุมาจากโครงสร้างของสถานีโทรทัศนที่รัฐก้ากับดูแลแต่มีได้มุ้งสนองตอบประโยชน์ของสาธารณธะอย่างแท้จริง บวกไปก้บศ้กยภาพและความข้้มแข็งด้านทุนของผู้ผลิตรจยการ ทำใ้รจยการโทรทัศนเพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครวั

มักอยู่รอดได้ยากภายใต้เงื่อนไขทางธุรกิจดังกล่าว

ท่ามกลางเงื่อนไขข้อจำกัดเหล่านี้ กระแสที่ต้องการสถานีและรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว กลับใหม่แรงขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะกระแสที่มาจากกรณีเคลื่อนไหวของเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่มุ่งหวังจะมีรายการที่มีประโยชน์ต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังมีกระแสจากผู้ผลิตรายการรายเล็กที่มีทุนน้อยแต่ต้องการผลิตรายการคุณภาพ รวมทั้งกระแสสนับสนุนจากภาควิชาการที่มีความสนใจผลิตงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านสื่อเพื่อเด็กออกมามากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เกิดการเคลื่อนไหวแลกเปลี่ยนและระดมความเห็นจากสังคมในประเด็นดังกล่าวอย่างคึกคัก

• **ผลักดันมติกรม. ด้วยกลยุทธ์ทางความรู้**

จากสถานการณ์ที่สูงงอมดังกล่าว ได้เกิดการรวมกลุ่มกันของนักวิชาการที่สนใจหรือกำลังมีงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสื่อเด็กและเยาวชน โดยมี รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ หรือที่รู้จักดีในแวดวงสื่อสารมวลชนว่า อาจารย์ย่า เป็นศูนย์กลางที่ดึงดูดนักวิชาการหลายๆ คนให้เข้ามาร่วมทีม รวมทั้งผู้เขียนซึ่งกำลังทำงานวิจัยเรื่องการปฏิรูประบบสื่อให้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อยู่ และ รศ.ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร หรืออาจารย์แหวน จากคณะนิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ที่ได้ทำวิจัยเรื่องอินเทอร์เน็ตกับเยาวชนเอาไว้ ในขณะเดียวกัน อาจารย์ย่าได้เชิญนักเคลื่อนไหวด้านสื่อเพื่อเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมในกลุ่มศึกษาวิจัยนี้ด้วย อาทิ เข็มเพชร วิภูธรพานิช จากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และฉัตรชัย เชื้อรามัญ จากขบวนการตาส์ปประวด กลุ่มดังกล่าวนี้ ได้ใช้ชื่อเรียกตัวเองว่า คณะทำงานโครงการสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก มีภารกิจหลักคือการร่วมกันนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

สํววิทยุโทรทัศนไทย ได้เจือมมือ กสท.

สํวของรัฐเพือการศึกษา” เพือนําไปสูการหาแนวทางผลักดันในเจินนโยบาย
โครงการนี้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สํานักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่เข้มามมีบทบาทเพราะเรื่องนี้ถูกจัด
ให้เป็นวาระหลักประการหนึ่งของ สสส. ตามนโยบายของนายจาตุรนต์
ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ซึ่งเป็นประธานกรรมการกองทุน โดย
ที่ สสส. ได้เชิญ นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ นักจิตแพทย์เด็กที่มีชื่อเสียง
เป็นผู้ดูแลโครงการนี้

ในวันที่ 1 ตุลาคม 2546 คณะทำงานฯ ได้ร่วมกันนำเสนอผลการศึกษา
วิจัย โดยมี นายจาตุรนต์ ฉายแสง มาร่วมรับฟังตลอดรายการ ผลการศึกษา
ชี้ให้เห็นถึงปัญหาด้านต่างๆ ที่ทำให้รายการโทรทัศน์ไม่อาจเป็นสื่อส่งเสริม
การศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวได้เท่าที่ควร ที่ประชุม
ในครั้งนั้น ได้มีข้อเสนอการจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสื่อของรัฐเพือ
การศึกษาในด้านต่างๆ เอาไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งยุทธศาสตร์เหล่านี้
ได้รับการรวบรวมเพือจัดทำขึ้นเป็นเอกสารวาระสำคัญ และเสนอเข้าที่ประชุม
คณะรัฐมนตรี ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 ซึ่งในที่สุด คณะรัฐมนตรีก็ได้มี
มติเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพือการศึกษา
และการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ออกมาอย่างชัดเจน อันนับ
เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของกระบวนการเคลื่อนไหวเชิงยุทธศาสตร์ที่จากนี้ไป
จะเริ่มเป็นระบบและมีเป้าหมายมากขึ้น

จุดเด่นของมติ ครม. วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 นี้ อยู่ตรงที่ การกำหนด
ให้สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จัดสรรส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระ
เพือเด็ก เยาวชน และครอบครัว ร้อยละ 10-15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้
เริ่มจากรายการวิทยุและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ก่อน ตั้งแต่วันที่
1 มกราคม 2547 เป็นต้นไป สำหรับสถานีอื่นๆ ให้ดำเนินการตามความพร้อม
ของแต่ละสถานี ทั้งนี้ โดยให้มีการแบ่งเวลาในการออกอากาศ โดยให้ช่วงเวลา

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับรายการทีวีสำหรับเด็ก (4 พ.ย 48)

แนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนและครอบครัว

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการตามมติคณะกรรมการกึ่งนกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4 คณะที่ 5 และคณะที่ 7 ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) เสนอแนวทางและมาตรการการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีเห็นว่า การจัดทำรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ฯ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ภาครัฐควรกำหนดกรอบหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เท่านั้น และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน และผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และเป็นมืออาชีพ ในการจัดทำรายการ เป็นผู้พิจารณาดำเนินการในรายละเอียดเองตามความเหมาะสมภายใต้กรอบหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยอาจจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดตามดูแลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาให้รางวัล สิ่งจูงใจ หรือเงินสนับสนุนตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้สื่อวิทยุกระจายเสียงจัดสัดส่วนเวลาสำหรับเนื้อหาสาระของรายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชนและครอบครัว ร้อยละ 10 - 15 ของเวลาออกอากาศ โดยให้เริ่มจากรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ก่อน สำหรับของสถานีอื่น ๆ ให้ดำเนินการตามความพร้อมของแต่ละสถานี และกำหนดระยะเวลาการออกอากาศระหว่างเวลา 18.00 - 22.00 น. เป็นเวลา 1 ชั่วโมง [04/11/2546]

ระหว่าง 16.00 -22.00 น. มีการออกอากาศรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว เป็นเวลาอย่างน้อย 1-1 ชั่วโมงครึ่ง

ภายหลังจากมีมติครม. รองนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ฉายแสง ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการดำเนินงานตามนโยบายการใช้สื่อของรัฐเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2546

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

มี นพ. ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ เป็นประธาน ซึ่งได้จัดให้มีการแสวงหาองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อหา “ข้อเสนอแนะที่ยอมรับได้และเป็นจริง” และได้มีการนำเสนออีกครั้งต่อที่ประชุม โดยมีนายจาตุรนต์ ฉายแสง เป็นประธานรับฟัง ในวันที่ 17 ธันวาคม 2546 ในบรรดาข้อเสนอแนะเหล่านี้ ข้อเสนอแนะประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนในกลุ่มของนักวิชาการและภาคประชาสังคมต่อมา คือ ข้อเสนอแนะเรื่องการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากการวิจัยขั้นแรกที่ใช้เป็นฐานประกอบการเสนอมติกรม. เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่จะทำให้โทรทัศน์เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

อาจกล่าวได้ว่า ข้อเสนอแนะในเรื่องของการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้นี้เอง ที่ทำให้ขบวนการขับเคลื่อนให้เกิดมติกรม. ฉบับนี้ ยังคงมีลมหายใจเพื่อการต่อสู้ได้อยู่ มิเช่นนั้น อาจเป็นเหมือนมติกรม. หลายๆ ฉบับที่ค่อยๆ เงียบหายไป เพราะไม่มีการดำเนินการที่จะขยายผลในเชิงของการสร้างความรู้และแสวงหาแนวทางที่เป็นไปได้จริงในเชิงปฏิบัติ

• ขับเคลื่อนต่อยอดด้วยภาคประชาสังคมและวิชาการ

ดังที่กล่าวแล้วว่า มติกรม. ฉบับวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 นั้น เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการจัดการปัญหา หากไม่มีการแสวงหาองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยจากสถานการณ์ที่เป็นจริง มติกรม. นี้ก็จะปราศจากวิธีดำเนินการให้เป็นผลในเชิงปฏิบัติ โครงการวิจัยชุดแรกที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับกระบวนการนี้ ได้แก่ โครงการวิจัยและพัฒนา TV4Kids ที่มีมูลนิธิ ศ.คณิ่ง ภาไชย เป็นผู้บริหารโครงการ และได้รับการสนับสนุนจาก สสส. ให้ดำเนินโครงการเป็นระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2547 ชุดโครงการวิจัยนี้เป็นการรวมพลจากนักวิชาการ นักวิชาชีพ และนักเคลื่อนไหว สื่อเพื่อเด็กมาร่วมกันศึกษาวิจัยในหัวข้อต่างๆ ที่ชุดโครงการเห็นว่าน่าจะมี

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสทช.

ความจำเป็นในการวางแผนทาง
เชิงวิธีการให้แก่มติกรม. ดังกล่าว
หัวข้อหลักๆ ของชุดโครงการ
วิจัย TV4Kids ได้แก่ การ ศึกษา
หาเกณฑ์ชี้วัด เชิงคุณภาพรายการ
ทีวีเพื่อเด็ก การพัฒนารูปแบบที่

เหมาะสมของรายการ การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน
การศึกษาโครงสร้างภาษีและการสร้างแรงจูงใจต่างๆ ให้แก่ผู้ผลิตรายการที่
มีคุณภาพ รวมถึงการจัดเวทีสัญจรและการเยี่ยมชมเชิงกัลยาณมิตรกับผู้บริหาร
สถานี ผู้ประกอบการ และผู้ผลิตรายการ

จนถึงวันนี้ การเก็บเกี่ยวดอกผลจากชุดโครงการวิจัยนี้ ได้เริ่มขึ้นแล้ว
คณะนักวิจัยได้นำเสนอรูปแบบของการจัดเก็บภาษีอากร และการสร้าง
กองทุนเพื่อพัฒนารายการทีวีเด็ก โดยศึกษาเปรียบเทียบจากต่างประเทศ
และพิจารณาความเป็นไปได้ของสังคมไทย รวมทั้งได้เริ่มนำเกณฑ์ชี้วัด
เชิงคุณภาพที่พัฒนาขึ้นออกไปทดสอบและประเมินผลกับผู้ประกอบการ
สถานี และเครือข่ายครอบครัวที่เป็นผู้ชมอย่างกว้างขวาง

ในขณะเดียวกัน นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ได้จัดให้มีคณะทำงาน
ศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบและเงื่อนไขทางการตลาดของกรมีสถานี
โทรทัศน์หรือช่องรายการโทรทัศน์เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัวขึ้น ซึ่งขณะนี้
ผลการศึกษาดำเนินการกำลังจะออกมา ซึ่งในภาพรวมแล้วผลการศึกษา
ความเป็นไปได้นี้ ได้เสนอทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ การลงทุนผ่าน
สถานีเคเบิลทีวี หรือระบบบอกรับสมาชิก ซึ่งมีสมาชิกทั่วประเทศกว่า 2 แสน
ครัวเรือน

นอกจากการขับเคลื่อนในเชิงวิชาการแล้ว มติกรม. นี้ยังก่อให้เกิด
การระดมพลังเครือข่ายที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาวีทีวีไม่มีคุณภาพ ดังเช่น

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

เหตุการณ์การกีดกันรัฐบาลและผู้ประกอบการถึงสองครั้งสองคราของเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายสื่อเพื่อเยาวชน

กรณีนี้โด่งดัง คือ การปรับผังรายการของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (ททบ. 5) ซึ่งเริ่มใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นผลให้รายการสารคดีสำรวจโลก ที่นำเอาสารคดีชั้นนำ เช่น National Geographic, Discovery และ Animal Planet มานำเสนอ โดยบริษัทเน็กซ์สเตป ที่ออกอากาศทุกวันจันทร์-พฤหัสบดี เวลา 20.40 - 21.10 น. ถูกปลดออกจากรายการ และทำให้รายการที่ประเทศไทยของบริษัทมีเดียออฟมีเดีย ถูกย้ายเวลาไปเป็นช่วงเช้าจากที่เคยได้ช่วงเวลาดี คือ 21.15 - 22.00 น.

ทั้งสองรายการนี้ จัดได้ว่าเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เป็นรายการที่มีแง่มุมของการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม การเชื่อมต่อประวัติศาสตร์ของประเทศ เผยให้เห็นความงดงามและความเข้าใจในชีวิตและธรรมชาติ รวมทั้งเป็นรายการที่ดูกันได้พร้อมหน้าทั้งครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546

รายการตามผังใหม่ของช่อง 5 ที่เข้ามาแทนรายการสำรวจโลก คือ รายการละครของบริษัทในเครือจีเอ็มเอ็มแกรมมี่ ซึ่งมีผลต่อการปรับราคาค่าโฆษณาในช่วงเวลาละครกว่า 5% ของอัตราเดิม

การปลดรายการที่มีสาระดี ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และแทนที่ด้วยละคร อันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกนี้ ได้ทำให้เครือข่ายครอบครัว และเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง ต้องลุกออกมาแสดง

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสทช.

พลังเพื่อช่วยกันรักษารายการนี้ไว้ ด้วยการเคลื่อนไหวจัดเสวนาและเรียกร้องรัฐบาลให้มีการทบทวนสถานการณ์ โดยจัดเสวนาในหัวข้อเรื่อง “ผังใหม่ของขบวนการเด็กไทยในปี 2548 ?” ที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2547 ซึ่งในที่สุดก็ส่งผลให้ ททบ. 5 ก็ยอมเก็บรายการสำรวจโลกไว้ เพียงแต่ขยับเวลาไปอยู่ช่วง 18.00 น. เพื่อหลีกเลี่ยงให้กับละครจากเครือข่ายฯใหญ่

อีกกรณีถัดมาที่สร้างกระแสความตื่นตัวให้แก่สังคมไม่น้อย คือ การรวมพลครอบครัว และนักเรียนบุกทำเนียบฯ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2548 เพื่อร้องขอให้รัฐบาลเอาใจจริงเอาใจกับรายการโทรทัศน์เพื่อเด็ก หลังจากที่มีรายการแนวรักใคร่แบบหือหาวและฉาบฉวย อย่างเช่นรายการ “พรมลิขิต บทที่ 1” ของบริษัทซีเนริโอ จำกัด มานำเสนอทางช่อง 9 อสมท. ทุกวันอาทิตย์ เวลา 18.00 น.

สำหรับบรรดาพ่อแม่ผู้ปกครองแล้ว ปัญหาของรายการนี้อยู่ที่เนื้อหา ซึ่งเห็นว่านำเสนอค่านิยมและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเรื่องเพศ การมีความสัมพันธ์แบบฉาบฉวยชั่วคราว และการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกินเลยขอบเขต เฉพาะอย่างยิ่งเป็นการแสดงผ่านสื่อสาธารณะที่ใครๆ ก็เข้าถึงได้ รวมทั้ง ประเด็นเรื่องพื้นที่และเวลาของการนำเสนอ เพราะรายการนี้นำเสนอในช่วงเวลาที่ถูกกำหนดให้เป็นช่วงเวลาของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งสมควรที่จะเสนอรายการที่ทั้งครอบครัวสามารถชมร่วมกันได้อย่างไม่มีพิษภัย

หลังจากการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้ปกครอง ผู้บริหารของช่อง 9 ได้ตัดสินใจย้ายเวลาออกอากาศของรายการไปเป็นเวลา 23.00 น. ของวันเสาร์จนกระทั่งจบตอน และยังมีได้มีการนำเสนอต่อแต่อย่างไรก็ตาม คำถามที่ยังค้างคาใจผู้คนจำนวนหนึ่งก็คือ เพราะเหตุใดสถานีจึงยินยอมให้มีรายการประเภทนี้ตั้งแต่แรก

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ้งมือ กสท.

ในการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญนี้ เครือข่ายครอบครัว และเครือข่ายสื่อเพื่อเด็ก ได้เสนอมาตรการ 4 ข้อในหนังสือเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อให้รัฐบาลเอาจริงกับรายการโทรทัศน์เพื่อเด็ก ได้แก่

- 1) ขอให้โทรทัศน์ทุกช่องให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาในช่วงเวลาตั้งแต่ 16.00-22.00 น. โดยต้องไม่มีเนื้อหาที่สื่อถึงเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม เรื่องความรุนแรง และเรื่องที่เลียดต่อสุขภาพ
- 2) ขอให้รัฐบาลสนับสนุนกลไกการเฝ้าระวังสื่อ
- 3) สนับสนุนให้สถานีใช้มาตรการตรวจสอบตัวเองอย่างเคร่งครัด
- 4) ขอให้ช่วงเวลาหลังข่าว 2 ทุ่มอย่างน้อย 1 ชั่วโมงเป็นช่วงเวลาเพื่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ในข้อเสนอนี้ ประเด็นที่ 1 และ 4 ดูจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง และถือเป็นกลไกที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการมีรายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมคุณภาพของเด็ก เยาวชน และครอบครัว แต่กลไกนี้จะเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่ารัฐบาลจะรับเอาข้อเสนอนี้เข้ามาเป็นวาระสำคัญของรัฐหรือไม่ และสถานีโทรทัศน์และผู้ผลิตรายการทั้งหลายจะจัดลำดับความสำคัญระหว่างคุณภาพสังคมกับการตลาดอย่างไร

การออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมต่างๆ หลังจากมีมติกรม. จึงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ เพราะนานๆ ทีที่เราจะเห็นพ่อแม่ผู้ปกครองออกมายื่นแถวหน้าและเอาจริงในเรื่องของคุณภาพสื่อ เนื่องจากส่วนใหญ่แล้ว มักจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ในวงเล็กๆ หรือได้แต่หงุดหงิดในใจ ไม่ค่อยมีใครอยากยุ่งกับสื่อ หรือไม่ค่อยมีใครให้ความสำคัญกับการนำเสนอของสื่อมากนัก เพราะต่างก็ชินชากับการเห็นเนื้อหาที่ผลิตซ้ำซากในเรื่องของเพศ อารมณ์ และความรุนแรง จนกระทั่งเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่สื่อต้องนำเสนอเนื้อหาเหล่านี้ จึงอาจจะถือเป็นสัญญาณที่พิสูจน์ว่า

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้ร่วมมือ กสท.

การเฝ้าระวังและตรวจสอบสื่อของผู้บริโภคมีพลังมากกว่าการปล่อยให้กลไกของรัฐมาตรวจสอบ หรือที่แน่ๆ มีพลังมากกว่าการปล่อยให้สื่อตรวจสอบกันเอง

• โอกาสใหม่ และพลังเครือข่ายที่เข้มแข็ง

เมื่อกระแสของความรู้สึกมีส่วนร่วมในการจัดรายการโทรทัศน์ให้เป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ได้ถูกจุดขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันให้ฝันนี้เป็นจริง ก็ดูจะปรากฏชัดขึ้น กลุ่มผู้เคลื่อนไหวรุ่นแรกๆ เริ่มมีเพื่อนเข้ามาเดินร่วมทางมากขึ้นอย่างสมัครใจ โดยเฉพาะการเข้ามาเป็นแรงหนุนเสริมสำคัญของบรรดาผู้ผลิตรายการเด็กและครอบครัว ที่เกือบจะสิ้นหวังและหมดแรง (รวมทั้งหมดทุน) กับการทำรายการทีวีเพื่อเด็ก

ในจำนวนผู้ผลิตรายการเหล่านี้ ผู้ที่เป็นหัวขบวนของการขับเคลื่อนได้แก่ ภทจารีย์ อัยศิริ หรือน่านิด แห่งรายการทีวีเห็ดธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนามของน่านิดแห่งสโมสรผึ่งน้อย เกียรติสุดา ภิรมย์ หรือน้ำอ้าว แห่งรายการพะยูนเยือนจ้อ และกิตติพงษ์ ชันธกาญจน์ หรือน้ำต้อมแห่งวงสองวัย ผู้ผลิตรายการในยามลุนเณวี่ ที่ยังหาสถานีออกอากาศไม่ได้ และต้องเสียชีวิตไปก่อนด้วยวัยเพียง 52 ปี เมื่อต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา โดยที่ไม่มีโอกาสได้ทันเห็นโทรทัศน์เพื่อครอบครัวดังที่น้ำต้อมได้เคยแสดงความฝันไว้ในหมู่นักขับเคลื่อนเสมอมา

การที่ผู้ผลิตรายการเหล่านี้ มารวมตัวกับบรรดานักเคลื่อนไหวทาง

สังคมเพื่อเด็ก แพทย์ที่เชี่ยวชาญด้านเด็ก และนักวิชาการได้นั้น เนื่องจากมี สสส. เป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนให้เกิด

สื่อบุคคลวิทยโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสทช.

พื้นที่และกิจกรรมของการรวมตัวกัน โดยผ่านรูปแบบของการให้ทุนอุปถัมภ์รายการ และการสนับสนุนกิจกรรมการวิจัยและพัฒนา

การให้ทุนสนับสนุนการผลิตรายการของ สสส. นี้เป็นไปเพื่อการพัฒนาให้เกิดรายการต้นแบบ และเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ผลิตรายการและสังคมในการที่จะมีทีวีเพื่อเด็กและครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้ว่า สสส. จะได้สนับสนุนรายการจำนวนหนึ่งมาตลอดระยะเวลาสองปี แต่ก็มีรายการจำนวนไม่น้อยที่ยังหาช่องออกอากาศไม่ได้ หรือต้องงดการผลิตไปเพราะถูกปลดออกจากรายการ หรือเลื่อนเวลาออกอากาศไปในช่วงเวลาที่มีคนดูน้อย ดังนั้น บรรดาเครือข่ายที่มารวมกันเหล่านี้ จึงเห็นพ้องต้องกันให้มีการพัฒนายุทธศาสตร์ทีวีเพื่อครอบครัว เพื่อนำไปสู่การมีช่องรายการโทรทัศน์เพื่อครอบครัว หรืออาจจะมีสถานีโทรทัศน์เพื่อครอบครัว อันเป็นเป้าหมายใหญ่ของการปลดล็อกอุปสรรคที่เผชิญอยู่

เครือข่ายสื่อเพื่อเยาวชน จึงเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ข้างต้นนี้ และได้ร่วมกันเสนอยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนไปสู่ช่องรายการโทรทัศน์เพื่อครอบครัว ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ใหญ่ 4 ด้านด้วยกัน คือ

- 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาผังรายการและช่องรายการโทรทัศน์เพื่อครอบครัว
- 2) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการให้ทุนอุปถัมภ์รายการ
- 3) ยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพผู้ผลิตรายการ และ
- 4) ยุทธศาสตร์การสร้างกระแสเพื่อการมีส่วนร่วมของสังคม

ในขณะนี้ ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์กำลังเดินหน้าตามแผนงานและกระบวนการที่กำหนดไว้ ในส่วนของการพัฒนาผังรายการและช่องรายการโทรทัศน์นั้น มีความเป็นไปได้ที่จะร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือที่รู้จักกันว่า ETV – Educational Television เพื่อปรับผังรายการและโฉมหน้าของ ETV ซึ่งมีเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการศึกษาอยู่แล้ว ให้มาเป็นสถานีที่มีผังรายการที่เข้าถึงกลุ่มผู้ชมทุกระดับในครอบครัว มีรายการคุณภาพทั้งในด้านเนื้อหา และการผลิต รวมทั้งมีการทำประชาสัมพันธ์

สํวทยโทรทศนไทย ได้เจอมมือ กสช.

เพื่อช้กชนคนให้เป็ดรับชมช่งรยกรนนี้ให้กว้างขวงขึ้นด้วย

โดยศกยภาพแล้ว ETV เป็นสถานโทรทศนผ่นดาวเทียมที่มีกรออกอวกศมตั้งแต่ปี 2537 มีจุตรบสัญญณดาวเทียมตมสถานบ้นกรศกษต้งต่าง ๆ ทั่วประเทศ จํนวน 20,000 แห่ง มีกรแพร่ภาพผ่น UBC ที่ช่ง 96 และผ่นเคเบิ้ลทีวีในท่งถนต้งต่าง ๆ ที่มีสมชกอยู่ทั่วประเทศ อกประมาณ 200,000 คร้วเรอน แม่วาในง่งของกรครอบคลุมพื้นที่ผู้รับชมนั้น จะยังมีช้อจํกตในเรองของกรช้ถึงผู้ชมส่วใหญ่ของประเทศที่ไม่มีเคเบิ้ลหรือดาวเทียม แต่ในเรองนี้ ทงกรทรวงศกษกรกําลังเตรียมหาทงที่จะพัฒนาเทคโนโลยี ช้ช้อจะทำให้สถาน ETV สมารถแพร่ภาพในระบบ VHF เช่นเดียวกับสถานโทรทศนแบบ Free TV ท้งหลายได้ในอนาคตอันใกล้

• ผ่นที่ยังต้งเดินให้ถึง

การเคล่อนขบวนให้มีรยกรทีวีเพื่อเด็กและครอบคร้วอย่างจรงจ้งได้เดินทงมาแล้วไม่ต่ากว่า 3 ปี นบจกมมตครม. ออกมาในปี 2546 มีผู้คนช้มาร่วมขบวนมากขึ้นเรอย ๆ และได้พัฒนาขบวนกรจกที่เป็นกรเคล่อนด้วยใจและอุดมกรณ มาสู่กรช้บเคล่อนด้วยความรู้และยุทธศสตร์ที่ช้ตเจนมากขึ้น

ในวันนีไม่เพียงแต่พล้งจกภาคประชาสังคมที่ร่วกันเป็นครือช้ยยสือเยวชนเท่านัน แต่หนวยงานภาครรัฐต้งต่าง ๆ ที่ควรจะช้มาร่วมเป็นเจ้าภาพแต่แรก เช่น กรทรวงศกษกร กรมประชาสัมพันธ์ ต้งเร่มช้มากำหนดเป้าหมายร่วกันมากขึ้น จิงดูเหมือนว่า ความผ่นที่น้กช้บเคล่อนร่นแล้วร่นเล่า ผวกเอาไว้ อาจจะเป็นจรงได้ หากกรัฐบถ่มเทให้กับการพัฒนาคนและสังคมมากกว่าอัตรการเติบโตทงเศรษฐกิจ ในขณะที่ภาครฐกรกจก็ควรลดเรองของกำไรลง และเพิ่มกรผลิตรยกรเพื่อประโยชน์ของสธรณะให้มากขึ้น

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

เมื่อโทรทัศน์ เปิดประเด็นให้ผู้ติดตาม

• โสภิต หวังวิวัฒนา •

ท่ามกลางกระแสเสียงพรับปรัน กันด่า ว่าโทรทัศน์เมืองไทย ดีแต่นำเสนอรายการบันเทิง เกมโชว์ที่มุ่งเน้นการขายโฆษณา ละครน้ำเน่า เรื่องราวซิงรักหักสวาทและตบตีแย่งชิง ยัดเยียดให้คนดู รายการที่ประเทืองปัญญาไม่น้อยมากหรือแทบไม่มี ด้วยเงื่อนไขปัจจัยด้านงบประมาณ การลงทุน ทำให้รายการส่วนใหญ่ ฉาบฉวย เอาเร็วและง่าย เข้าว่า มากกว่าจะพิถีพิถันคัดกรองเรื่องที่เป็นประโยชน์ แต่ในขณะที่สถานการณ์การปฏิรูปสื่อ ยังไม่คืบหน้าไปไหน ยังมีคนโทรทัศน์บางกลุ่ม ที่ให้ความสำคัญและให้คุณค่ากับการผลิตงานดี ๆ ที่สร้างความภูมิใจให้คนทำ และมีสาระให้กับคนดู

เราเลือกนำเสนอ ตัวอย่าง 2 รายการเพื่อสะท้อนมุมมอง วิธีคิด และการผลิตงานที่ได้ชื่อว่างานคุณภาพมาสู่ผู้ชม ด้วยมุ่งหวังว่าอาจกลายเป็นแรงบันดาลใจ ให้ใครอีกหลายๆ คน ได้ความคิดใหม่ และสนใจสร้างสรรค์รายการ ที่มีความหมายมากกว่าแค่เพียงทำเงินได้หรือตอบโจทย์ทางธุรกิจเท่านั้น

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ่มมือ กสท.

- รายการ “คนค้นคน” ออกอากาศทาง โมเดิร์นไนน์ ทีวี ทุกวันอังคาร เวลา 22.05–23.05 น. โดย บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด

ยามบ่ายแก่ๆในวันหนึ่งกลางเดือนกรกฎาคม เราได้มีโอกาสพูดคุยกับ สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ผู้บริหาร และเป็นหัวเรือหลักของ ทีวีบูรพา บอกเล่าที่มาที่ไปของบริษัท กว่าจะมาเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์แนวสารคดีที่เล่าผ่านชีวิตคน เช่น รายการ “คนค้นคน” ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังในช่วงเวลาเพียงข้ามปี ด้วยเนื้อหาที่กินใจ สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ ที่เป็นคนเดินดินธรรมดาๆ รัก โลก โกรธ หลง ทิว อิม สุข และทุกข์ เหมือนกับคนดูทั่วไป แต่มีบางแง่มุมและบางซอกหลืบของชีวิตคนๆนั้นที่น่าค้นหา หรือเป็นอุทาหรณ์สอนใจ ได้เป็นอย่างดี

สุทธิพงษ์ หรือพี่เช็ค ของน้องๆ เล่าว่า ในอดีต พื้นที่ของสื่อทีวีถูกยกให้เป็นเรื่องของความบันเทิงเพื่อการขายทางธุรกิจ มากกว่ารายการแบบบันเทิงผสมคุณค่าและสาระ ในด้านหนึ่งสื่อโทรทัศน์ถูกมองเป็นผู้ร้ายเป็นตัวการที่ทำให้เกิดความเสื่อม เสนอสิ่งที่ไม่ควรเป็น เร่งเข้าให้เกิดค่านิยมที่ไม่เหมาะสม แม้จะยอมรับว่าข้อกล่าวหาที่มีส่วนจริง แต่เขากลับเชื่อว่า มีทางเลือกอื่นๆ ที่โทรทัศน์สามารถทำได้ หากคนผลิตโทรทัศน์มองเห็น

สํววิทยโทรทัศนไทย ได้เจอมมือ กสช.

ผลกระทบ เห็นบทบาทความสำคัญและเชื่อเรื่องการให้คุณค่า ทำให้เป็นงานอาชีพประสบความสำเร็จทางธุรกิจ และนำสิ่งดีให้ผู้เสพ รับผิดชอบต่อสังคมโดยทำงานที่สอดคล้องกับความเชื่อของตัวเอง

“งานเป็นผลิตผลของคน ซึ่งทุกคนก็มีจุดยืน มีความคิดความอ่าน ความเชื่อ และทีวีก็เป็นศาสตร์ที่ใช้ศิลปะในการนำเสนอ ดังนั้นการจะเสนอความคิดอ่านของเรา ก็จะต้องรวมความถนัด ความสนใจ และขึ้นอยู่กับประเภทและรูปแบบของรายการด้วย ขึ้นอยู่กับว่า ให้ค่าชนิดของงานที่ทำเพียงแคไหน

ตอนนั้นเวลาและจังหวะเหมาะก็เลยได้ทำในสิ่งที่ถนัด ผมไม่ได้เรียนนิเทศศาสตร์โดยตรง แต่เข้ามาทำทีวี และอยู่ในแวดวง ผมค้นพบว่า งานอาชีพที่ทำมีลักษณะพิเศษ คือ สื่อสารกับคนวงกว้าง มีอำนาจ และอิทธิพลต่อสังคม ต่อผู้เสพรับ คนที่รับสารปลายทางอย่างมาก เห็นชัดและรวดเร็ว และมีผลประโยชน์ทับซ้อนด้วย”

สุทธิพงษ์ เชื่อว่า จังหวะเวลาและโอกาส มีความสำคัญ ที่จะทำสิ่งที่ดีและเชื่อ เป็นจริง สามารถทำสิ่งที่มีคุณภาพให้สังคมเห็นได้ มีบางคนพยายามทำสิ่งที่ดี มีคุณค่ามาก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะล้มเหลวในการสื่อสารกับผู้ชม จึงไม่ได้รับการยอมรับ

เขา เปรียบพื้นที่ของโทรทัศน์ว่ามี 2 สนาม ซึ่งต้องเลือกและแข่งขัน สนามแรกคือ รายการบันเทิง เพื่อการค้า ซึ่งต้องคิด และหาวิธีการว่าจะแย่งชิงพื้นที่และเข้าไปแข่งขันอย่างไร ส่วนสนามที่สองคือรายการมีสาระ

“ทีวีบูรพา ไม่สามารถจะแข่งขันกับสนามที่หนึ่งได้ เรามองเงาตัวเองในน้ำ แล้วค้นพบว่า พื้นที่เล็กๆในส่วนที่ 2 นี้ พอได้ เราลองขี้นมาเลียบค่ายเพื่อหาทีวี เราจะแข่งขันได้ ผมเห็นว่า ไม่น่าจะทำให้มีแค่เพียงด้านเดียวควรมีสองส่วนที่มาผสมผสานกัน ภาพรวมของโทรทัศน์น่าจะมีทางเลือก

แบบอื่นให้กับผู้ชมด้วย เราประเมินศักยภาพความถนัดของตัวเอง และ
เงื่อนไขของตัวเอง ดังนั้นอาจเป็นปัจจัยและการตัดสินใจที่ถูกต้องก็ได้”

ในยุคนั้น รายการเชิงสารคดี มักจะเน้นเรื่อง สารคดีท่องเที่ยว หรือ
รายการสารคดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมากกว่า คนค้นคน จึงเลือกที่จะ
แตกต่าง เพราะคิดว่า สังคมกำลังเบื่อรายการที่มีอยู่เดิม ดังนั้นการทำในสิ่ง
ที่สังคมกำลังขาด จึงเป็นจังหวะเหมาะสมพอดี

“ตอนที่ลงสนามแข่งขันรายการนี้ เมื่อเดือนเมษายน ปี 46 ไม่มี
ความมั่นใจเลยว่าจะประสบความสำเร็จ แต่ในเมื่อเลือกแล้วที่จะทำ ก็ต้องลุย
ในอดีต วิทยุโทรทัศน์ จะรอให้ใครสักคน เป็น Somebody เสียก่อน แล้วจึง
ค่อยไปขยายผล รอให้เรามีแสงก่อนแล้วจึงค่อยไปตามต่อ บางที 4-5 รายการ
ไปรอคนๆเดียวกัน แล้วแย่งกันเพื่อนำไปออกรายการ ผมสะสมสะสมเขียนมาก
ยืนยันกับตัวเองว่า ถ้าไม่เหลือบ่ากว่าแรงก็จะไม่เอาแบบนี้ มันเป็นเรื่องที่
ทำทนายตัวเองนะว่า ถ้าไม่ทำแบบนี้แล้วจะอยู่รอดได้หรือไม่ ซึ่งเมื่อเราพิสูจน์
แล้วก็พบว่า เราอยู่ได้ เราทำได้”

จุดขายของรายการคือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ซึ่งมีอยู่ในตัว
ของคนทุกคน ไม่จำเป็นต้องเป็นสตาร์ เป็นดาราก็ได้ เราไม่ได้ขายเรื่อง
ชื่อเสียง เรื่องที่เป็นประเด็นร้อน หรือขายความอื้อฉาวของคน แต่เราเลือก
จะเสนอ แง่มุม และวิธีการมองชีวิตของคนเหล่านั้น เสนอความแตกต่าง
ที่หลากหลาย งดงาม และให้ความหมายที่มีสาระกับคนดู

เรื่องราวของผู้คนที่หมุนเวียนผ่านมาในรายการหลายตอน เรียก
ความสงสาร เห็นอกเห็นใจ และการมีส่วนร่วมจากผู้ชมได้อย่างมากมาย
ไม่ว่าจะเป็นตอน “แม่ไม่ต้องร้องไห้” นำเสนอชีวิตของเด็กหญิงชายสองพี่น้อง
ยอดดกตัณญ์ ต้องดิ้นรนขายน้ำเต้าหู้เพื่อหาเลี้ยงชีพและดูแลแม่ที่ป่วยหนัก
ขณะที่พ่อติดเหล้า ไม่รับผิดชอบครอบครัว หลังจากออกอากาศ น้ำใจและ
ความช่วยเหลือจากผู้ชม หลั่งไหลไปสู่สองพี่น้องอย่างล้นหลาม หรือตอน

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

“ไม่คิดว่าตัวเองจะเป็นแชมป์ได้ แต่วันหนึ่ง
ไม่น่าเชื่อว่าจะได้เป็นแชมป์ คิดว่ามันยากมากและ
เมื่อเป็นแล้ว ยากมากที่จะรักษาแชมป์ไว้ได้ แต่ใน
ภายหลัง เมื่อต้องเสียตำแหน่งไป กลับพบว่า การจะ
กลับเป็นแชมป์อีกครั้ง ยากยิ่งกว่า”

วีรพล นครหลวงโปรโมชั่น

ปู่เย็น เฒ่าทรงง ที่ไม่ยอม
ก้มหัวให้กับโชคชะตา อายุ
กว่า 100 ปี แต่ก็ยืนหยัดใน
ศักดิ์ศรี หาเลี้ยงตัวเอง ใช้
ชีวิตที่สมถะ ด้วยปรัชญา
ที่ว่า ไม่ต้องการเบียดเบียน
หรือทำให้ใครเดือดร้อน

ความงดงามของการใช้ชีวิตของผู้เฒ่า เรียกเสียงชื่นชมได้อย่างมากมาย
จากคนดู แม้กระทั่ง เรื่องของ ช่างก่อม ชายพิการไร่แซนซา แต่ไม่พิการใจ
ผู้ชีวิตและหาเลี้ยงตัวเองด้วยการทำงานสุจริตเป็นช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า
นำยกย่องยิ่งกว่าคนมือเท้าดีแต่ใจพิการอีกหลายคน และตอนที่เสนอชีวิตของ
เจ๊ียบ หญิงที่บูชาความรักเป็นสรณะ ยอมเหนื่อยยากทำงานประจำและ
ขับรถแท็กซี่เป็นงานเสริม เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวซึ่งประกอบด้วย
ลูกสองคน และสามีพิการอีก 1 คน เป็นความสุขบนความทุกข์ที่เธอยินดีและ
ยอมแลกมาด้วยความหวังว่าสักวัน สามีจะอาการดีขึ้น ถ้อยคำที่เธอบอก
ผ่านรายการ เรียกน้ำตาและความตื่นตัน ชื่นชมสิ่งที่เธอทำเพื่อครอบครัว และ
คนที่เธอรักอย่างจริงใจ

“ที่พูดว่า คนดูเขาไม่ดูหรอก รายการที่หนัก มีสาระและเครียดแบบนี้ เราค้นพบว่า มันไม่จริง หากเป็นคนโลกมาก อาจไม่เหมาะสมที่จะมาทำรายการแบบนี้ เพราะขายได้ไม่มาก กำไรไม่มาก แต่มีต้นทุนมหาศาล ทั้งต้นทุนการผลิตและการลงทุนเวลา ชีวิตของทีมงาน รายการบางตอนถ่ายทำ ใช้เวลาเก็บข้อมูลเป็นเดือนๆ 2-3 เดือน กว่าจะได้สักหนึ่งตอน เฉลี่ยแต่ละคนทำได้เดือนละเรื่อง นี่คือทุนที่ลงไป”

หากวัดจากผลตอบรับทางธุรกิจ เสียงตอบรับของคนดู การที่ผู้คนพูดถึง และยอดรายได้จากโฆษณาที่เติม ก็อาจบอกได้ว่าประสบความสำเร็จ แต่สำหรับคนทำงานไม่คิดอย่างนั้น สุทธิพงษ์ข่อยมคำพูด วีรพล นครหลวงโปรโมชั่น อดีตแชมป์มวยไทย รุ่นจูเนียร์แบนตั้มเวท สภามวยโลก ที่บอกว่าเขาไม่คิดว่าตัวเองจะเป็นแชมป์ได้ แต่วันหนึ่งไม่น่าเชื่อว่าเขาจะได้เป็นแชมป์ เขาคิดว่ามันยากมาก และเมื่อเป็นแล้ว ยากมากที่จะรักษาแชมป์ไว้ได้ แต่ในภายหลัง เมื่อเขาต้องเสียตำแหน่งไป กลับพบว่า การจะกลับเป็นแชมป์อีกครั้ง ยากยิ่งกว่า

สิ่งที่โดดเด่นของรายการ คนค้นคน ที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำของการเสนอสารคดีรูปแบบใหม่ คือการเลือกประเด็น ถ่ายทอดชีวิตของคนธรรมดาที่มีแง่มุมไม่ธรรมดาให้ผู้ชมได้รับรู้ ผ่านสายตาของคนเดินเรื่อง ซึ่งเปรียบเสมือนผู้สื่อข่าวภาคสนาม ที่ลงไปสัมผัส ไปใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันกับคนต้นเรื่อง บางตอนใช้เวลาแรมเดือนหรือหลายๆ เดือน เพื่อให้ได้เรื่องที่น่าสนใจครบถ้วนรอบด้าน

ภาษาภาพทางโทรทัศน์ มุมกล้อง เทคนิคการตัดต่อ บอกความหมายที่น่าสนใจ ให้อารมณ์กับคนดูได้ต่อเนื่อง เมื่อผนวกรวมกับบทและภาษาเสียงของผู้บรรยายการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของคนต้นเรื่องที่กลั่นออกมาจากใจ จากสิ่งที่พวกเขาคิด มีทั้ง สุข เศร้า ดีใจ เสียใจ และทุกขุติกา ซึ่งเป็นอารมณ์ที่คนทั่วไป ก็มีสิทธิรู้สึกและคิดเห็นเช่นเดียวกัน ก็ช่วยให้เรื่องราวสะท้อน “ความจริง” ของชีวิต น่าค้นหามากยิ่งขึ้น

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เจือมมือ กสท.

ต่อยอดความคิด ผลลัพธ์ รายการดี ที่ขาย สาระ

แม้รายการคนค้นคนจะมีกระแสตอบรับค่อนข้างดีแล้ว แต่ดูเหมือนว่าการลงเสาะหะยังไม่แข็งแรงพอ คนดูยังไม่มั่นใจว่าที่รายการนี้อยู่ได้เพราะเป็นเรื่องที่ขายอารมณ์ ชายเรื่องเศร้า สุทธิพงษ์ กล่าวว่า หากจะทำให้คนในสังคมเชื่อความคิดที่ว่า รายการที่ดี อยู่นได้ไม่ใช่เรื่องฟลุ๊ค ทำรายการดีมีสาระได้ และจะเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ได้ผลิตผลงานดีๆ ออกมามากขึ้น และทำให้นายทุนเชื่อว่า ทำรายการแล้วได้ทั้งเงิน ทั้งกล่อง ก็ต้องผลิตซ้ำ เพื่อตอกย้ำความเชื่อของสังคม

กบนอกกะลาซึ่งเป็นรายการสารคดีความรู้ ตามหาที่มา เบื้องหลังของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยบรรยากาศแบบสนุกๆ สบายๆ ไม่เคร่งเครียดจริงจังจึงเกิดขึ้นเพื่อแลกกับความคิดนี้ เป็นความท้าทายว่า รายการที่ไม่ได้อยู่ด้วยเรื่อง ดราม่า น้ำตาและเล่นกับอารมณ์คนจะทำได้หรือไม่ ปรากฏว่าผลตอบรับดีและเร็วกว่าคนค้นคนมาก หากเทียบคนค้นคน กว่าจะได้รับ การยอมรับ ใช้เวลาหนึ่งปี รายการกบนอกกะลา ใช้เวลาเพียงครึ่งปี ก็ทำได้แล้ว แม้ว่าชื่อเสียงของบริษัทและรายการคนค้นคนมีส่วนทำให้กบนอกกะลาได้รับการยอมรับเร็วขึ้น แต่จะพบว่า กลุ่มเป้าหมายต่างกัน ทีมงานต้องการขยายฐานคนดูให้กว้างขึ้น

“ไม่ได้คาดหวังแค่เพียงให้รายการอยู่ได้ ขายโฆษณาได้ ก็แฮปปี้แล้ว แต่ยังหวังไปถึงให้ผู้ผลิต และสถานี ได้แข่งขันกันผลิตรายการที่มีสาระ ทำสิ่งดีๆกันมากขึ้น และให้มรรคผลตกอยู่กับสังคม”

ความหวังโยต่อความเป็นไปของสังคม สะท้อนมาในรูปแบบรายการโทรทัศน์อีกรายการหนึ่ง ที่ทีวีบูรพาผลิต คือ **“หลุมดำ”** นำเสนอด้านมืด

ของสังคมที่ปรากฏอยู่จริง ด้วยความมุ่งหวังว่าจะนำไปสู่การร่วมกันแก้ไข ปัญหาสังคม ไม่ว่าจะเป็น เรื่อง เช็คสื่อออนไลน์ โสเภณีเด็ก ฯลฯ

“วิธีคิดรายการนี้ คือความเชื่อว่า การทำสื่อโทรทัศน์ คือ สื่อต้อง เข้าไปมีส่วนร่วมกับความ เป็นไปในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือเลว แต่ ทีวีบูรพา จะไม่เอาสื่อไปร่วมทำให้สังคมเลวลง รายการนี้ เรามองเรื่อง การตลาดไว้ท้ายสุด”

สุทธิพงษ์กล่าวว่า ตอนนี้อยู่ในหลุมดำกำลังอยู่ในช่วงอันนี้มูน ทุกฝ่ายต่าง ให้ความสนใจ แต่ต้องรออีกระยะหนึ่งเพื่อดูว่าไปรอดหรือไม่ หากไปรอด รายการต่อไปของบริษัทก็จะเอาสื่อโทรทัศน์เข้าไปมีส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงสังคม จากที่แค่เพียงเข้าไปรับรู้ปรากฏการณ์ ก็จะมีส่วนเข้าไปร่วมเปลี่ยนแปลง แก้ไข และแนวโน้มของทีวีบูรพา ก็จะเข้าไปเชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลง ทางสังคมมากขึ้น

เขาไม่เชื่อว่า ความพยายามที่จะออกกฎระเบียบบังคับตั้งองค์กร ต่างๆ ตั้งกสทช.ขึ้นมาแล้วจะสามารถปฏิรูปสื่อได้จริง แต่มองว่าความหมาย ของการปฏิรูปสื่อที่แท้จริง อยู่ที่น้ำเนื้อของผลิตผลที่เป็นรูปธรรม แบ่งปัน เจือจางกัน น้อมนำสิ่งดีสู่สังคม อีกทั้งยังเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เกิดจากโครงสร้าง แต่เกิดจากตัวของคนทำสื่อ ซึ่งผู้ที่จะทำให้เกิดความ เปลี่ยนแปลงนั้น เป็นเพียงคนตัวเล็กๆ ไม่ใช่คนใหญ่ที่ไหน

“ปฏิรูปจากตัวเองก่อน หากนายทุน คนทำสื่อ เห็นมรรคผลต่อสังคม พยายามแบ่งปัน ส่วนที่ขาด ดึงคนที่อยากทำรายการดีๆ ให้โอกาสใน การทำงานก็จะดีกว่า ปฏิรูปสื่อไม่ได้ หากไม่ปฏิรูปใจ”

สุดท้าย ความมุ่งหวังและตั้งใจ ของคนที่บอกว่าตัวเองเป็นคนทำ โทรทัศน์เล็กๆ เพียงคนหนึ่ง ก็คือ อยากเป็นแรงบันดาลใจให้คนเข้ามา ผลิตรายการที่ดีๆ มีสาระมากขึ้น

“วันหนึ่งที่ทีวีบูรพา อาจเอาท์ ออกไป แต่สิ่งหนึ่งที่ยากจะทำทิ้งไว้

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้แจ่มมือ กสท.

เป็นความฝันที่พยายามจะทำ คือ อยากทำบริษัทผลิตรายการโทรทัศน์ที่เป็นของพนักงานทุกคน พนักงานมีส่วนเป็นเจ้าของด้วย 'ไม่ต้องเป็นเสียตามลำพัง' แต่มาแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยกันแทนที่จะต้องมาแย่งชิง หรือใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดไว้เพียงอย่างเดียว ตั้งเป้าไว้ว่า ปีหน้า จะทำให้ได้"

รางวัลที่ได้รับ

• ปี พ.ศ. 2546

1. สื่อมวลชนดีเด่นประเภทรายการโทรทัศน์ จาก สถาบันสื่อมวลชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย
2. โทรทัศน์ทองคำ ประเภท ผู้ดำเนินรายการดีเด่น และ ประเภทรายการส่งเสริมความรู้ดีเด่น
3. สตาร์ เอนเตอร์เทนเมนท์ อวอร์ด ประเภท สร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม จาก สมาคมนักข่าวบันเทิง
4. เทพทอง ประเภท บุคคลดีเด่นด้านวิทยุโทรทัศน์จาก สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

• ปี พ.ศ. 2547

1. ส่งเสริมสถาบันครอบครัวดีเด่น จาก สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
2. ผลงานดีเด่นด้านสิทธิมนุษยชนระดับชาติ จาก บริษัทแอมเนสตีแห่งประเทศไทย จำกัด
3. สตาร์ เอนเตอร์เทนเมนท์ อวอร์ด ประเภท สร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม จาก สมาคมนักข่าวบันเทิง

• ปี พ.ศ. 2548

1. เมขลา ประเภทรายการสารคดียอดเยี่ยม และรายการสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยม จาก สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย
2. สื่อมวลชนดีเด่น ประเภทรางวัลเกียรติยศ จาก คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
3. ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเยาวชน ประเภท องค์การที่ทำประโยชน์ต่อเยาวชน จาก สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

• รายการ “คุณพระช่วย”

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ Modern 9 ทีวี ทุกวันจันทร์

เวลา 22.05–23.05 น. โดย บมจ. เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์

หากจะนึกถึงวิธีการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือการละเล่นแบบไทยๆ เพื่อให้โดนใจผู้ชม คงเป็นโจทย์ที่ไม่ง่ายนักสำหรับคนทำโทรทัศน์ เพราะความเชื่อและการรับรู้ตั้งแต่ในอดีตมา พอพูดถึง ความเป็นไทย คนจำนวนไม่น้อยจะต้องผูกและเชื่อมโยงกับความเก่า โบราณ ช้า และน่าเบื่อฟังเข้าไปด้วยเสมอ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริง สิ่งที่แสดงความเป็นไทยเหล่านี้ มีเอกลักษณ์และเสน่ห์ในตัวเองอย่างมาก อยู่ที่ว่า **ใคร** จะค้นพบเสน่ห์เหล่านั้นและสามารถเปิดเผยออกมาได้ก่อนกัน

เวิร์คพอยท์ ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดัง จนได้ชื่อว่าเป็นเจ้าพ่อเกมโชว์ ลงสนามประลองความยากในครั้งนี้เป็นความท้าทายที่ต้องหาทางผสมผสาน ศาสตร์และศิลป์ ของความเป็นไทยกับเงื่อนไขของความเป็นสื่อโทรทัศน์

ชยันต์ จันทวงศาตร์ ผู้จัดการฝ่ายผลิต บมจ. เวิร์คพอยท์ เอ็น-
เทอร์เทนเมนท์ เล่าให้ฟังว่า จุดเริ่มคือ ได้รับโจทย์จากช่อง ๙ อยากรู้ให้

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

ผลิตรายการที่นำเสนอเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของวัฒนธรรมไทยๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากๆ ทำให้ทีมงานหนักใจ เพราะพื้นฐานงานรายการของบริษัทแต่เดิมเริ่มมาจากรายการบันเทิงและเกมโชว์เป็นหลัก กลับต้องมาทำเรื่องสาระให้เป็นเรื่องที่บันเทิง นอกจากความรู้แล้วก็ต้องทำให้สนุก น่าสนใจ โจทย์ที่เป็นความท้าทายคือ การนำเสนอเรื่องราวผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีข้อจำกัดว่าคนที่ดูไม่ให้นำหนักหรือมีสมาธิกับสื่อประเภทนี้มากนักสามารถดรีมอเพิลี่ยนช่องได้อย่างง่ายดาย มีตัวเลือกจากสถานีอื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้นเรื่องของเวลาที่จำกัด ทำอย่างไรจะนำเสนอเนื้อหาได้อย่างน่าสนใจ กระชับจับใจ และทำให้คนดูอยากติดตามจนกระทั่งจบ

ที่สำคัญทำอย่างไรให้คนวัยรุ่นหรือคนทำงานมาดูด้วย ให้กลุ่มเป้าหมายมีมากกว่าคนวัย 35 ปี ทีมงานระดมสมองกันหลายครั้ง ในที่สุดก็มาลงตัวที่รายการ “**คุณพระช่วย**” เริ่มออกอากาศเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2547

“ผมทำงานนี้ ตอนแรกๆ คิดว่า คงน่าเบื่อ เป็นเรื่องยาก เดือนแรกออกอากาศไปแล้ว 4 ตอน ใจตุ้มๆ ต่อมๆ ก็ยังไม่มั่นใจว่า รายการจะโปรอดหรือเปล่า เป็นการทำงานที่เสี่ยงมาก และวิตกถึงอนาคตพอสมควร แต่พอทำๆ ไป กลายเป็นว่า ทำแล้วเรามีความรู้อากขึ้น มีเรื่องใหม่ๆ มากมาย

“เวลาที่ทีมเสนอเรื่องเพื่อคัดเลือก ก็ไม่ต้องมาอาร์มบท ตั้งแต่ 1-10 เลือกเอามาเฉพาะตอนที่ น่าสนใจเท่านั้นก็พอ ทำให้คนฟัง คนดูต้อง เอ๊ะ เหรอ มีอย่างนี้ด้วยหรอ ไม่เคยรู้มาก่อนเลย อะไรทำนองนี้ ก็พอแล้ว”

ข้อมูลเยอะมาก ทำให้ฉัน เดี๋ยวนี้ พอพูดเรื่องไทยแล้วสนใจไปหมด แล้วก็ ได้รู้ว่า ดีจริงๆ มีเรื่องน่ารู้เต็มไปหมด เลยอยากนำเสนอให้วัยรุ่นไทย หันมาสนใจให้มากขึ้น เป็นงานที่เครียดแต่ก็สนุกมากๆ”

ชยันต์บอกว่า เดิมคิดว่า ข้อมูลเรื่องของวัฒนธรรมไทย ศิลปะไทยนั้น มีน้อย ทำๆ ไปแล้วคงถึงทางตัน แต่ที่จริงแล้วไม่ใช่ เพราะปรากฏว่า เมื่อทำไปแล้ว กลับมีเรื่องให้ขยายความคิด และมีช่องทางต่อไปอีกได้ ไม่สิ้นสุดเช่นขยายไปทำเรื่อง สัตว์ในหิมพานต์ เรื่องผ้าไทย เรื่องคุกกี้โบราณ ไม่ได้จำกัดกรอบอยู่ที่แค่ดนตรีและศิลปะไทยเท่านั้น ขอให้อยู่ในแนวเรื่อง ของไทย และย้อนไปในอดีตก็ได้เรื่องอีกตั้งมากมาย

หน้าฉากคือสารบบ ความบันเทิง แต่หลังจาก กลับ เป็นการทำงานที่เพิ่มความเครียด ให้กับทีมงาน ตั้งแต่ การคิด ประเด็นให้ใหม่ ไม่ซ้ำ และ วิธ ีนำเสนอที่น่าสนใจ ในการ ทำงาน มีข้อต้องระวังมากพอสมควร เพราะศาสตร์และศิลปะไทยนี้ มีความละเอียดอ่อนและอ่อนไหว มีจารีตซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมา ที่ละเมิดไม่ได้ ทีมงานพยายามนำสิ่งใหม่ๆ ผสมผสานกับความเป็นของเก่า ของโบราณ ของศิลปะไทย เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ และนำเสนอมากขึ้น แต่ ก็ต้องทำอย่างระมัดระวัง เช่น ในการแสดงตอนหนึ่ง นำเสนอเรื่องโขน ซึ่ง ดนตรีจะเป็นทำนองอื่นๆ ไม่เข้าใจ ก็อยากเปลี่ยนแปลงดนตรีให้คึกคัก สนุก สนานมากขึ้น เป็นดนตรีสมัยใหม่เพื่อให้ไม่น่าเบื่อ ปรากฏว่า พอไปปรึกษา อ.มิต ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ท่านบอกว่าไม่ได้ เพราะเป็นจารีตที่กำหนด มาให้ดนตรีเป็นเช่นนั้น และมีความหมายของการใช้จังหวะดังกล่าว เรา ไม่ควรไปเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

รูปแบบรายการ “คุณพระช่วย”

1. เป็นการสนทนากับแขกรับเชิญ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญหรือความสามารถพิเศษที่ต้องการนำเสนอ ที่มาที่ไปของเรื่องราว และความโดดเด่นในศาสตร์ ศิลปะ ของเรื่องนั้นๆ โดยจะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมด้วย ในช่วง **คุณพระเชี้ยว** เช่น สนทนากับคณะลูกเสือ จากภาคใต้ ถึงเอกลักษณ์ของลูกเสือที่แตกต่างจากลูกเสือทั่วไปเพราะมีการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ และวิถีภูมิสลิมเข้าด้วยกัน

หลังจากนั้นก็แสดงตัวอย่างผลงาน หรือความโดดเด่นของงานดังกล่าว ในช่วงของ **คุณพระโชว์** เช่น การสาธิต การเล่น ลูกเสือ ว่า เล่นและร้องอย่างไร เป็นต้น

2. เป็นการแข่งขันความสามารถของเยาวชน จำนวน 2 คน ที่มีทักษะเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น ดนตรีไทย จิตรกรรมไทย การแสดงประเภทต่างๆ โดยใช้ชื่อช่วงว่า **คุณพระประชัน** มีอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาเป็นกรรมการตัดสิน และมอบทุนการศึกษาให้กับผู้เข้าแข่งขันทั้งสองคน

นอกจากนี้ จะมีช่วงสั้นๆ แทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเรื่องไทยๆ เช่น ที่มาของคำในวรรณคดี เล่าเรื่องของเก่าที่หาดูได้ยาก หรือสถานที่สำคัญในกรุงเทพฯ เป็นต้น

เราพบว่าตลอดเวลากว่าชั่วโมงที่สนทนากัน มีคำว่า เกรียด ออกจากปากของเขาไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง แต่ทุกครั้งก็จะต่อท้ายเสมอว่า เป็นความสนุกที่ทำหาย และมีความสุขกับสิ่งที่ทำ

หากวิเคราะห์ จุดเด่นของรายการ จะพบว่า มีหลากหลายองค์ประกอบ แต่สามารถจัดแบ่งได้ดังนี้

1. วิธีการนำเสนอ/ เนื้อหา

เทคนิคประการหนึ่งที่ทำให้รายการมีจุดขายที่แปลก และแหวกแนว น่าสนใจ ก็คือ การผสมผสานระหว่างความเก่าและใหม่ ได้อย่างลงตัว คุณพระช่วยเคยเสนอตอนที่ให้ครูเพลงพิณอีสาน มาโซโลเพลง ร่วมกับ แจ๊ส วงฟลาย หรือ การประชัน ชิม โดยเล่นเทียบกับเปียโน หรือการนำลิเก มาเล่นเนื้อเรื่อง สตาร์วอร์ และ ลอร์ดออฟเดอะริง เป็นต้น เรื่องบางเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ไม่น่าจะทำได้ เมื่อลองทำแล้วก็สนุกดี

โชคดีที่ทีมงานมีที่ปรึกษาที่ดี คือ ปัญญา นิรันดร์กุล และประภาส ชลสรานนท์ สองผู้บริหาร หัวเรือใหญ่สำคัญของบริษัท คอยให้คำแนะนำ และให้ความคิดในการเลือกประเด็นเพื่อนำเสนอ รวมทั้งการใช้ดนตรีเพื่อสร้างความแปลกใหม่ให้รายการ

“เราได้ที่ปรึกษาเรื่องดนตรีที่ดีมาก คือ พี่จิก (ประภาส ชลสรานนท์) เราทำดนตรีใหม่ สร้างความแปลก ให้กับเรื่องที่เป็นของเก่า นำมาเล่นด้วยกัน ก็สร้างความน่าสนใจได้มากขึ้น เราจะมีดนตรีใหม่ๆ ตลอด เขียนเพลงใหม่ เพื่อมาให้ผู้แข่งขันเล่น เป็นต้น”

ความลุ่มลึกของข้อมูล ก็เป็นเรื่องสำคัญ แต่ละตอนที่นำเสนอ จะต้องเป็นเรื่องใหม่ หรือหากเป็นเรื่องเก่าก็ต้องมีแง่มุมที่น่าสนใจ ที่มีความแปลกใหม่ ไม่เคยนำเสนอที่ไหนมาก่อน

“หลังจากที่เราคุยประเด็น เลือกเรื่องที่น่าสนใจได้แล้ว ทีมงานมีหน้าที่ไปหาข้อมูลมา คนทำงานต้องมีวิสัยทัศน์ ต้องหาจุดขายมาให้เจอ ถึงจะผ่านการพิจารณา อย่างตอนที่ทำเรื่องเพลงชาติ จะมีใครรู้บ้างว่า เรามีเพลงชาติมาแล้วทั้งหมด ถึง 7 ฉบับด้วยกัน เราก็เล่น เวอร์ชันต่างๆ ให้ฟัง เรายิบสิ่งดีมานำเสนอด้วยวิธีที่แยบคาย เวลาที่ทีมเสนอเรื่องเพื่อคัดเลือก ก็ไม่ต้องมาอารมณ์บท ตั้งแต่ 1-10 เลือกลงมาเฉพาะตอนที่น่าสนใจเท่านั้นก็พอ ทำให้คนฟัง คนดูต้อง เอ๊ะ เหรอ มีอย่างนี้ด้วยหรอ ไม่เคยรู้มาก่อนเลย

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

อะไรทำนองนี้ ก็พอแล้ว จากนั้นเราค่อยคุยกันในรายละเอียด เรามีไม้บรรทัดของเวิร์คพอยท์ มาวัดว่า เอามาบางแง่มุมแค่นี้พอ ไม่ต้องเอาเรื่องราวทั้งหมดซึ่งไม้บรรทัดนี้ คงไม่เหมือนกับที่อื่นๆ”

2. ศิลปกรรม จาก อุปกรณ์ต่างๆ

ความพิถีพิถันในการเลือกสรรอุปกรณ์ประกอบฉาก และองค์ประกอบของเรื่องราวแต่ละตอนที่นำเสนอ กลายเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความ

เพลิดเพลินใจให้กับคนดู ความประณีต ช่างเลือกและความคิดสร้างสรรค์สร้างความแตกต่างให้กับรายการ สะท้อนมาในทุกมิติ เริ่มตั้งแต่ ชื่อคุณพระช่วย ที่เป็นคำอุทานของคนสมัยก่อน เมื่อพบสิ่งที่น่าประหลาดใจที่ หรือไม่คาดฝัน ซึ่งก็อธิบายความหมายของรายการได้เป็นอย่างดี การใช้คำเพื่อตั้งชื่อช่วงต่างๆ ในรายการ ได้แก่

คุณพระช่วย คือการสนทนาเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นความเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้นๆ

คุณพระโชว์ คือการแสดงความสามารถ และสาธิตตัวอย่าง

คุณพระประชัน คือการแข่งขัน การประลองฝีมือ แข่งความสามารถของเยาวชนไทยที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย

ไม่นับรวม การเลือกสรรคำ ที่บอกเล่ารายละเอียดของทีมงาน ที่เป็นเครดิตทำรายการซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า ช่าง เลียนแบบช่างสิบหมู่ เป็นต้น

ด้านเครื่องแต่งกาย รายการคุณพระช่วย เป็นรายการแรกในประเทศไทย และอาจเป็นเพียงรายการเดียว หรือไม่กี่รายการโทรทัศน์ในโลกที่พิธีกร ไม่สวมรองเท้า และมีเอกลักษณ์โดดเด่นของเครื่องแต่งกายพิธีกรที่นุ่งโจงแดง ซึ่งสำหรับคนที่มีความรู้ด้านศิลปะไทย ทราบกันดีว่า เป็นชุดแต่งกายที่ใช้ในการฝึกซ้อมการแสดงศิลปะไทย แม้จะเป็นความเรียบง่ายอย่างที่ชยันต์บอกว่า เป็นเครื่องแต่งกายที่ง่ายมากๆ และพิธีกรก็ชอบเพราะไม่ยุ่งยาก แต่ก็สะท้อนเอกลักษณ์ของความเป็นไทยได้อย่างดี

ในส่วนของฉาก ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่รายการให้น้ำหนักและให้ความสำคัญอย่างมาก ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก เพื่อสร้างฉากที่เข้ากับเรื่อง เช่นตอนที่เสนอเรื่องราวของชบวนพยุหยาตรา

ชลมารค รายการ ได้จำลองเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ มาครึ่งลำ เนรมิตเรือที่อลังการ และสมจริงมาเข้าฉาก สาธิตให้ผู้ชมเห็นว่า ท่าทางแต่ละท่าของฝีพาย ทำอย่างไร เป็นอย่างไร และมีการพูดคุยกับคนควบคุมเรือ เป็นต้น

ส่วนตอนที่ทำเรื่องการ์ตูนไทย ก็ทำฉากหลังเป็นเรื่องราวของการ์ตูนไทยในยุคต่างๆ ได้อย่างสวยงาม เสียตาย ที่ใช้ได้เพียงแค่ครั้งเดียวก็ต้องทิ้งไป หรือตัวอย่างตอนที่ทำเรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี ชยันต์ เล่าเบื้องหลังถึงความทรหดอดทนของทีมและผู้เข้าร่วมการถ่ายทำว่า

“เซ็ตฉากไว้แล้ว เริ่มงานกันตั้งแต่ สองทุ่ม ซ้อมวงดนตรีวงซิมโฟนีออเคสตรา ตั้งใจว่าจะเล่นเพลงให้กระหึ่ม โดยมีผู้คนกว่าร้อยชีวิต นักเรียนที่มาร่วมอีกจำนวนไม่น้อยอยู่ในห้องส่งด้วย ทุกคนมีความอดทนมากจนกระทั่ง ประมาณตีหนึ่ง กำลังจะเริ่มบันทึกรายการจริงแล้ว ปรากฏว่าดู

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เงื้อมมือ กสท.

ในจอที่ถ่ายทำ ฉากหลังไม่สวย เป็นฉากที่มีต้นโพธิ์ ผมในฐานะผู้ดูแลภาพรวมงานทั้งหมด ก็ต้องขอให้เปลี่ยนแปลงฉากใหม่ เป็นธงชาติไทย นั่นหมายความว่า ต้องมีการถ่ายทำใหม่ทั้งหมด กว่าจะเสร็จงานปาเข้าไป ตีสี่ ซึ่งปกติอย่างที่คิดมากก็แค่เที่ยงคืน ทั้งหมดนี้ๆ ทำเพื่อให้มีงานออกอากาศประมาณ 10 นาที”

3. พิธีกร

พิธีกรหลักในรายการคือ ธงชัย ประสงค์สันติ ตลกอารมณ์ดี ที่มีความรู้และรักชอบในศิลปวัฒนธรรมอีสานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะหมอลำ เมื่อมาเข้าคู่กับ ตลกลิเกเก่าคือ เห่ง เกิดเทิง ทำให้ตลอดรายการ เจือปน สอดแทรกด้วยมุขที่เรียกรอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากคนดูได้อย่างต่อเนื่อง เสริมด้วยพิธีกรฝรั่งอย่าง ท็อด ทองดี ที่ดูเหมือนจะรู้จัก และรู้เรื่อง

เมืองไทย ได้เยอะกว่าใครหลายๆ คน เขามาเติมเต็มแง่มุมอีกบางด้าน จากความเป็นตะวันตก ส่วนผสมที่ลงตัวของคนทั้งสาม ทำให้รายการนี้ ไม่เครียดและไม่น่าเบื่อ ชัยันต์ บอกว่า ทุกครั้งที่บันทึกเทปรายการ จะต้องบอกแขกรับเชิญเสมอว่า การพูดคุยสนทนານี้ จะใช้อารมณ์ขันนำ และเน้น ฮาสนุกสนาน มากกว่าการทำรายการแบบเคร่งขรึม เป็นวิชาการ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย ได้เชื่อมมือ กสท.

ชยันต์ เผยความฝันที่อยากทำต่อไปในอนาคตก็คือ อยากรายงานขอบเขตของรายการออกไปให้กว้างกว่า รายการโทรทัศน์ เช่น ทำเป็นวีซีดีหรือจัดคอนเสิร์ต เขาทำด้วยว่า มั่นใจว่า เนื้อหารายการในแต่ละตอน มีสาระและได้ความรู้ หากโรงเรียนต่างๆจะนำไปใช้สอนเด็กหรือเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรื่องของศิลปวัฒนธรรมไทย ก็จะได้ประโยชน์อย่างมาก

ปิดท้ายเขาขยายความฝันต่อ ด้วยทำที่เขินๆ ว่า สักวันหนึ่ง หากมีโอกาสก็อยากทำสวนสนุกกรมเกียรติ ที่บรรจุเรื่องราว เนื้อหาเกี่ยวกับตัวละครต่างๆ ที่ปรากฏในรามเกียรติ์ ในเครื่องเล่นแต่ละชนิด เป็นสถานบันเทิงที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาในสวนสนุก

ไม่ว่าสถานการณ์สื่อจะเป็นอย่างไร ปฏิรูปสื่อจะคืบหน้า หรือถอยหลัง หรือต้องรออีกไม่รู้ว่าจะนานแค่ไหนจึงจะมีกสท. แต่คนเหล่านี้ ทำล่วงหน้าไปก่อนแล้วเพื่อสร้างสรรคสิ่งดีให้คนดู เต็มกำลัง เท่าที่ศักยภาพของตัวเองจะทำได้ โดยไม่ต้องมีใครมาร้องขอ ก็น่าจะเป็นตัวอย่าง ของรายการน้ำดี จะพอขีดหน้าชูตาให้เพื่อนร่วมอาชีพ ในวงการโทรทัศน์ไทยได้บ้าง

รางวัลที่ได้รับ

1. รางวัลผลงานบันเทิงยอดเยี่ยมประจำปี 2547 (Star Entertainment Awards 2004) รายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมยอดเยี่ยม โดย สมาคมนักข่าวบันเทิง (2 มี.ค. 48)
2. รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ครั้งที่ 19 ประจำปี 2547 ประเภท พิธีการเดี่ยวดีเด่น คุณธงชัย ประสงค์สันติ (9 เม.ย. 48)
3. รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ครั้งที่ 19 ประจำปี 2547 ประเภท รายการส่งเสริมความรู้ดีเด่น (9 เม.ย. 48)
4. รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ครั้งที่ 19 ประจำปี 2547 ประเภท ปกิณกะดีเด่น (9 เม.ย. 48)
5. รางวัลเมขลา ประเภทรายการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2547 โดย สมาคมนักข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย (23 เม.ย. 48)